

დავძლიოთ გენდერული ძალადობა

ტრენერთა ტრენინგის კურიკულუმი

United Nations Population Fund
ბავარეთიანაბული უკრაინის მუსახლეობის ფონდი

დავძლიოთ გენდერული ძალადობა საქართველოში

ტრენინგის კურიკულუმი

ტრენინგის კურიკულუმი მომზადებულია გაეროს მოსახლეობის ფონდის -UNFPA რეგიონალური პროექტის “**დავძლიოთ გენდერული ძალადობა ამიერკავკასიაში**” ფარგლებში.

კურიკულუმი მომზადდა კონფლიქტებისა და მოლაპარაკების საერთაშორისო ცენტრის (ICCN) მიერ.

ავტორები:

ნანა ბერეკაშვილი
თინათინ ასათიანი
შორენა ლორთქიფანიძე
რუსუდან გოცირიძე

2009

სარჩევნი

შესავალი

პროექტის აღწერა
კურიკულუმის კონცეფცია

ნაწილი 1. ძირითადი საკითხები

გამოცდილებაზე დაფუძნებული სწავლების პრინციპები
ბენეფიტი, ბენეფიტიანი თანასწორობა, ბენეფიტიანი სტრუქტურები
კალალობა, ბენეფიტიანი კალალობა, არაკალალობის კონცეფცია
ადამიანის უფლებები, ქალის უფლებები

ნაწილი 2. ტრენინგის პროგრამა

5 დღიანი ტრენინგის პროგრამა
3 დღიანი ტრენინგის პროგრამა

ნაწილი 3. სავარჯიშოები

ინტერაქტიული სწავლება
ბენეფიტი
კალალობა
ბენეფიტიანი კალალობა
ადამიანის უფლებები

ნაწილი 4. დანართები

დამატებითი მასალები
თვალსაჩინოებანი
შეფასების ფორმები
ლექსიკონი

შესავალი

პროექტის აღწერა

UNFPA ახორციელებს ფართომასშტაბიან რეგიონალურ პროექტს “დაეძლიოთ გენდერული ძალადობა ამიერკავკასიაში”. პროექტი წარმოადგენს 3 წლიან მრავალკომპონენტურ ინიციატივას, რომელიც განხორციელდება ამიერკავკასიის სამივე ქვეყანაში. პროექტის მიზანია ოჯახური ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლა ადამიანის უფლებების, გენდერული თანასწორობისა და ქალთა მონაწილეობის მხარდაჭერით.

პროექტს ორი ძირითადი მიზანი აქვს:

1. სახელმძღვანელოს/ტრენინგ კურიკულუმის შექმნა გენდერული ძალადობის საკითხებში
2. საქართველოში გენდერული ძალადობის საკითხებში გარკვეული და მოტივირებული ადამიანების ჯგუფის მომზადება, რომლებიც მარტივი და მისაწვდომი ფორმებით გააერცვლებენ ცოდნას გენდერული ძალადობის, მისგან მიყენებული ზიანისა და მისი დაძლევის მეთოდების შესახებ საქართველოს მოსახლეობის უფრო ფართო წრეებში.

პროექტის ფარგლებში განხორციელდება “სამიზნე ჯგუფების განათლება”. რაც მოიაზრებს განმანათლებელთა განათლებას გენდერის, გენდერულ უფლებებსა და გენდერულ/ოჯახურ ძალადობასა და მამაკაცთა ჩართულობის საკითხებზე. UNFPA საქართველოს ოფისი ამ პროექტს ახორციელებს ადგილობრივი პარტნიორი ორგანიზაციის **კონფლიქტებისა და მოლაპარაკებების სამართაშორისო ცენტრის (ICCN)** მეშვეობით.

ტრენინგის პროცესში მომზადდება **200 განმანათლებელი**, რომლებიც სპეციალური კურიკულუმის საფუძველზე მიღებულ ცოდნას **გენდერზე, გენდერულ უფლებებსა და თანასწორობაზე, გენდერულ/ოჯახურ ძალადობასა და მამაკაცთა ჩართულობაზე საკითხებზე** 2009-2010 წლისათვის გადასცემს გაცილებით ფართო წრეს (დაახლოებით **4000** ახალგაზრდას, ქალისა და მამაკაცს).

პროექტის სამიზნე ჯგუფები:

- არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლები,
- საგანმანათლებლო სექტორის წარმომადგენლები,
- ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები,
- ახალგაზრდები,
- მედიის წარმომადგენლები,
- დევნილები (სამანაბლოდან შიდა ქართლიდან).
- სამხედრო მოსამსახურეები,
- რელიგიური ლიდერები,

პროექტის რეგიონალური დაფარვა

- თბილისი (2 ტრენინგი)
- გორი
- ბოლნისი
- ქუთაისი
- ზუგდიდი
- ბათუმი
- გურჯაანი

კურიკულუმის შესახებ

წინამდებარე კურიკულუმი წარმოადგენს სახელმძღვანელო მასლას მათთვის ვინც უნდა წარმართოს ტრენინგის პროგრამა გენდერული ძალადობის საკითხებზე. სახელმძღვანელოს მომხმარებლები პირველ რიგში იქნებიან პროგრამაში მონაწილე ტრენერები (განმანათლებლები), რომლებიც თავის მხრივ ამ სახელმძღვანელოთი იქნებიან მომზადებულნი. სახელმძღვანელო-კურიკულუმის ავტორების მიზანი იყო თავი მოეყარა საკმარისად ვრცელი და მეორეს მხრივ, ადვილად გამოსაყენებელი მასალისათვის, რომელიც დაეხმარებოდა განმანათლებლებს თავისი მისიის შესრულებაში. პროგრამის საბოლოო მიზანს კი წარმოადგენს საქართველოს მოსახლეობის უფრო ფართო წრეებში გენდერული ძალადობის საკითხებზე ცოდნის გავრცელება.

ყველა, ვისაც გენდერული ძალადობის საკითხებზე უმუშავია, დაგვეთანხმება, რომ ადამიანთა სპეციალური მოტივირების და მათი განწყობა-დამოკიდებულებების შეცვლის გარეშე ამ დანაშაულებრივ, მტანჯველ და ჩვენს საზოგადოებაში ჯერ ცუდად გაცნობიერებულ მოვლენაზე მუშაობა არაეფექტურია. ამიტომ სახელმძღვანელოს როგორც თეორიულ, ისე პრაქტიკული ნაწილებში აქცენტი ხშირად სწორედ ახალი დამოკიდებულების გამომუშავებაზე კეთდება.

პროგრამით მომზადებულ ადამიანებს ცოდნის შემდგომი გადაცემის პროცესში მოუხდებათ ფასილიტატორისა და ტრენერის უნარ-ჩვევების გამოყენება, ამდენად, პროგრამა “განმანათლებლების” ამ ფუნქციის შესაბამისი მარტივი უნარების განვითარებაზეც და მათი მეთოდებით აღჭურვაზეც არის ორიენტირებული.

- ამრიგად, სახელმძღვანელო უპასუხებს სამ ძირითად მიზანს:
1. ცოდნის გადაცემა;
 2. განწყობის შეცვლა;
 3. უნარ-ჩვევების გამომუშავება.

ეს მიზნები მიიღწევა შესაბამისი თეორიული ჩართვების, თუ პრაქტიკული სავარჯიშოების საშუალებით. მეტაფორულად სასწავლო მიზანთა ეს სისტემა შეიძლება გამოისახოს სიტყვებით: “ვიცოდვ”, “ვიყო” და “ვაკეთო”. ეს სქემა გასდევს მთელ სახელმძღვანელოს.

სახელმძღვანელოს მასალები შემდეგ ნაწილებს მოიცავს:

- ტრენინგის პროგრამა
- ძირითადი თეორიული ნაწილი
- ინტერაქტიული სავარჯიშოები და მათი ჩატარების ინსტრუქცია
- თვალსაჩინოებანი
- თემასთან დაკავშირებული დოკუმენტები, სტატისტიკა, ლექსიკონი.

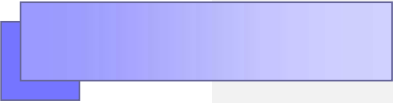
სასწავლო პროგრამა მოიცავს როგორც თეორიულ მასალას გენდერული ძალადობის, გენდერის, ძალადობა-არაძალადობისა და მშვიდობის თემებზე, ისე სპეციალურად მომზადებულ სავარჯიშოებსა და აქტივობებს.

პროგრამა მოზრდილებისთვისაა გათვალისწინებული და ინტერაქტიული სწავლების მეთოდების გამოყენებას გულისხმობს. სასწავლო პროცესში თითოეული თემის გადაცემა აქტივობაზეა დაფუძნებული. პროგრამაში მრავლადაა დისკუსიები, როლური თამაშები, შემთხვევების შესწავლა და სხვ.

ეიჩითაღი საკითხეუბი

- გამოცდილეუბაზე დავუძნეუბული სწავლეუბის პრინციპეუბი
- გენდერი, გენდერული თანასწორობა, გენდერული სტერეოტიპეუბი
- კალადობა, გენდერული კალადობა, არაკალადობის კონცეუფცია
- აღამიანის უფლეუბეუბი, ქალის უფლეუბეუბი

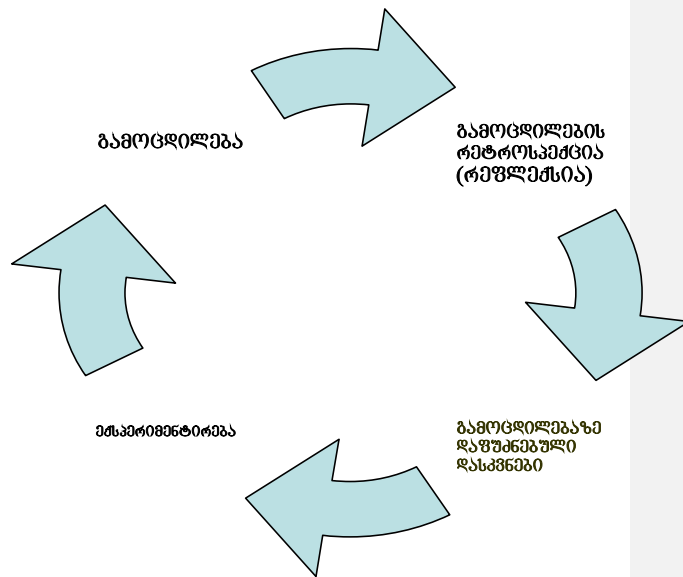
გამოცდილებაზე დაფუძნებული სწავლება და ტრენინგი

გამოცდილებაზე დაფუძნებული სწავლების იდეა გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან მოდის. მისი ფუძემდებელი - დენის კოულბი – იმ თეორიული მოდელის ავტორია, რომელიც განმარტავს, თუ რატომ არ უნდა დაემყაროს სასწავლო პროცესი მხოლოდ ლექციებს, არამედ გამოიყენოს როლური (ან სხვა სახის) თამაშები და რეალური ცხოვრებისეული სიტუაციების სიმულაციები. მეტიც, იგი მასწავლებლებს/ტრენერებს ამგვარი გამოცდილების გამოყენების რეალურ ცხოვრებაში ძიებისაკენ უბიძგებდა.

გამოცდილებაზე დაფუძნებული სწავლების კონცეფციები თავდაპირველად მართლაც გარდატეხა იყო განათლების სფეროში. კოულბისათვის (1984) ამოსავალი დებულება ის იყო, რომ სწავლის პროცესი მხოლოდ განზოგადებულ კონცეფციებს, მზა განსაზღვრებებსა და უშუალოდ მიღებულ ინფორმაციას არ ეფუძნება. ადამიანი პრაქტიკითაც სწავლობს, დაკვირვებითაც და, გარდა ამისა, ცდილობს, ნასწავლი ისევე პრაქტიკაში გამოსცადოს. მხოლოდ ცოდნის (იგულისხმება თეორიული ცოდნა) ათვისება საკმარისი არ არის.

დ. ა. კოულბის დასწავლის ციკლი ტრენინგის პროცესში

(ჟ. ვან დერ ალსტის მიხედვით)

კოლბის სწავლის ციკლი ოთხ კომპონენტს მოიცავს:

- გამოცდილება** (წარსული ან ახალი გამოცდილება, პრაქტიკული აქტივობით შექენილი);
- რეტროსპექცია** (მიღებული გამოცდილების ანალიზი, რისი სწავლა შეიძლება ამ გამოცდილებიდან გამომდინარე, რა აზრი უნდა გამოვიტანოთ, რას გამოვიყენებდით, ყოველივეს გააზრება);
- ღსკვნა** (მიღებული ცოდნის არსებულ სისტემაში ჩართვა);
- მსაპარიმენტირება** (გამოცდილების გამოყენება, ახალი უნარ-ჩვევების რეალობაში გამოცდა, შემდგომი ნაბიჯების დაგეგმვა).

გამოცდილებაზე დაფუძნებულ სწავლების პროცესს წამყვანსა და მოსწავლეს შორის ურთიერთობის სრულიად განსხვავებული სტილი ახასიათებს.

ტრენინგის დროს, ლექციებისა და გამოცდებისაგან განსხვავებით, უპირატესობა პრაქტიკულ სავარჯიშოებს (როლურ თამაშებს, სიმულაციებს და სხვ.) და ჯგუფურ მუშაობას ენიჭება. აქტიურობს/საუბრობს უმთავრესად მონაწილე და არა ტრენერი. მონაწილეებს შორის ინტერაქცია გაცილებით საინტერესოა, ვიდრე მონაწილის პირდაპირი ინტერაქცია ტრენერთან. ტრენინგის მონაწილის უკუკავშირი და შეხედულებები ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც წამყვანის. იმისათვის, რომ თითოეული მონაწილის ურთიერთობა ჯგუფის დანარჩენ წევრებთან გააღვიდეს, მათ ერთმანეთის თვალეში შექმნონ ჩახედვა, მონაწილეთა რაოდენობა დაახლოებით 15 ადამიანი უნდა იყოს.

მუშაობის გარემოც განსხვავებულია. არსებობს მონაწილეთა განლაგების სხვადასხვა ვარიანტები (უფრო ხშირად, ეს არის ნახევარი წრე ან ნაღის ფორმის განლაგება, მაგიდების გარეშე.) ძალიან ხშირად ხდება ჯგუფის დაყოფა წყვილებად, ან 3-5-კაციან მცირე ჯგუფებად, რაც ზოგჯერ მეტ სივრცეს მოითხოვს, რათა მონაწილეებს მუშაობაში, პრაქტიკაში, ერთმანეთისათვის უკუკავშირის მიცემაში არ შეეშალოთ ხელი. მცირე ჯგუფში მუშაობისას მათ უსაფრთხო, ინტიმური გარემო უნდა ჰქონდეთ.

ყველაზე მნიშვნელოვანი ის არის, რომ მონაწილეები აქტიურად იყვნენ ჩართული ტრენინგის პროცესში. ტრენერი მგრძობიარე უნდა იყოს და რეაგირებდეს ჯგუფში მიმდინარე პროცესებზე. ამავე დროს, უნდა ისაუბროს მონაწილეებთან იმის თაობაზე, თუ რა ხდება და წახალისოს მათი აქტიური მონაწილეობა. არსებობს მეთოდები, რომელიც ყოველივე ამას ემსახურება. გარდა სასწავლო დანიშნულების სავარჯიშოებისა, არსებობს სპეციალური, მამოტივებელი აქტივობებიც - “ყინულის გაღვობის სავარჯიშოები” და ე.წ. “გასამხნეველები სავარჯიშოები”. პირველი გამოიყენება ტრენინგის ან ბლოკის დასაწყისში განტვირთვისა და გარკვეულ ტონალობაზე აწყობის მიზნით. გასამხნეველებმა სავარჯიშოებმა მონაწილეები უნდა “გამოაცოცხლოს”, დაღლილობისას ახალი ენერჯით დატვირთოს, დაეხმაროს მათ ყურადღების კონცენტრაციაში, როდესაც იგი დაქვეითებულია. ყველა ეს ტექნიკა ნდობის

ატმოსფეროს შექმნას, გააქტიურებას, ენერჯის მომატებასა და შესუსტებული ყურადღების მობილიზებას ემსახურება.

გარდა ამისა, თამაშები, სტრუქტურული დისკუსიები (დამყარებული “კრიტიკულ შემთხვევებზე” ან სხვა მასტიმულირებელ იმპულსზე – ფილმი, ტექსტი, სურათი, მუსიკა, მოძრაობა, ცეკვა, და ა.შ.), სასწავლო პროცესს მნიშვნელოვნად ამდიდრებს.

ტრენინგში გამოყენებული სხვა მეთოდები

ტრენინგის მსვლელობისას არა მხოლოდ თამაშების, არამედ სხვადასხვა მეთოდებისა და ხერხების გამოყენებაც ხდება, რაც იმის საშუალებას იძლევა, რომ ტრენინგი საინტერესო და დინამიკური იყოს.

ლექცია – სწავლების კარგად ცნობილი, ტრადიციული მეთოდია. ინტერაქციული სწავლების დროს ამ მეთოდის გამოყენების თავისებურება ისაა, რომ მაქსიმალურად წახალისებულია უკუკავშირი (კითხვები, კომენტარები) და მისი ხანგრძლიობა 15 წუთს არ უნდა აღემატებოდეს. ლექციის გასახალისებლად გამოიყენეთ ვიზუალური საშუალებები: სურათები, ცხრილები, გრაფიკები..

პრეზენტაცია, მასალის ან ნამუშევრის წარდგენა – ტრენინგის დროს ტრენერსაც უხდება და მონაწილეებსაც. ტრენერი წარადგენს თეორიულ საკითხს ან სქემას, ხოლო მონაწილეები – ინდივიდუალური, ან ჯგუფური მუშაობის შედეგებს.

ამა თუ იმ მასალის წარდგენისას მნიშვნელოვანია პრეზენტაციის ძირითადი პრინციპების გათვალისწინება:

- წინასწარ კარგად დაგეგმეთ პრეზენტაცია;
- გაითვალისწინეთ აუდიტორია;
- იყავით მსმენელზე ორიენტირებული;
- ისაუბრეთ მსმენელისათვის გასაგებ ენაზე;
- წახალისეთ შეკითხვები;
- გამოიყენეთ თვალსაჩინოება და სხვ.

დისკუსია – დისკუსია ტრენინგის დროს რთულ საკითხებზე მსჯელობისას გამოიყენება. შეიძლება გამოიყოს დისკუსიის რამდენიმე სტადია:

- განსახილველი საკითხის ირგვლივ სხვადასხვა მოსაზრებების იდეების შეგროვება (ამ სტადიას ეწოდება *გაფართოება*)
- წინადადებების კლასიფიკაცია (დაჯგუფება) და რანჟირება (ამ სტადიას ეწოდება *შევიწროება*)
- დასკვნები (*გადაწყვეტილების მიღება*).

მიუხედავად იმისა, რომ დისკუსიის წარმართვა საკმაოდ მარტივ პროცესად აღიქმება, ტრენერი უნდა ფლობდეს გარკვეულ უნარებს და სხვადასხვა მეთოდებს, რაც მას სამივე ეტაპის ეფექტურად განხორციელებაში დაეხმარება.

მცირე ჯგუფებში მუშაობა – მცირე ჯგუფებში მუშაობა ტრენინგის დროს სხვადასხვა მიზნით ხორციელდება. კარგია ამ მეთოდის გამოყენება, როდესაც პარალელურად რამდენიმე საკითხის გადაწყვეტა გვინდა, ან ჯგუფური აზრის შექმნა გვსურს, ან გვინდა, რომ საკითხი რამდენიმე მცირე ჯგუფში განიხილებოდეს პარალელურად. ამ დროს ყველა მონაწილეს აქვს აზრის გამოთქმის საშუალება. თუ ტრენინგში ათ კაცზე მეტი მონაწილეობს, მაშინ მცირე ჯგუფებში მუშაობა ტრენინგის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი ხდება. მცირე ჯგუფის მონაწილეთა ოპტიმალური რაოდენობაა 3-7 ადამიანი.

რამდენიმე რჩევა მცირე ჯგუფებზე დაყოფისათვის

მონაწილეების მცირე ჯგუფებად დაყოფა შესაძლოა მათვე მივანდოთ და ზოგჯერ ეს აბრის ცული. მაგრამ ხდება ხოლმე, რომ ის მონაწილეები ჯგუფდებათ, ვინც ისედაც შეგობრობს, ხოლო სხვები იზოლირებულად ვრძნობენ თავს. ამ შემთხვევაში დროც მეტი გვეხარჯება.

შეიძლება გავითვალთ და ნუმერაციით (შემთხვევითი შერჩევით) დავეოთ ჯგუფები. ასევე შემთხვევაში მუდამ ერთად მჯდომი ადამიანების სხვადასხვა ჯგუფებში გაერთიანება გამოგვდის, მაგრამ ესეცაა, რომ ზოგიერთი მონაწილე დაბნეული დარბის და ეძებს თავის ჯგუფს.

ქვემოთ მოტანილია ჯგუფებად დაყოფის რამოდენიმე კომპრომისული ვარიანტი, სადაც არც სტიქიური დაყოფა ხდება და არც – მექანიკური.

Formatted: Font: Italic, Font color: Teal, Slovak

ტვინის უტურმი

ჯგუფის მუშაობისას ტვინის უტურმი იდეების შეგროვების ყველაზე მნიშვნელოვანი და შემოქმედებითი მეთოდია. შეხვედრის დროს იგი თავიდან აგვაცილებს რომელიმე პიროვნების დომირებისა და იდეების ბლოკირების პრობლემას. მეთოდი გამოსადეგია თითქმის ყველა სახის პრობლემის გადასატრისათვის.

ტვინის უტურმის პირითაღი წესები

- 1. არავითარი კრიტიკა** - კრიტიკა და შეფასება მოხდება მოგვიანებით. თავიდან მნიშვნელოვანია მხოლოდ იდეების რაოდენობრივი პროდუქცია. არსებითია, რომ იდეების ნაკადი არ შეფერხდეს. დრო არ უნდა იკარგებოდეს არგუმენტებზე, მობოდიშებაზე, ვერბალურ და არავერბალურ კრიტიკასა და თვითკრიტიკაზე. რაც მონაწილეთა იდეების ნაკადის ბლოკირებას იწვევს.

2. **ტროფიკების, ხარისხზე წინ დაყენება** - რაც უფრო მეტი იდეა იქნება, მით მეტია იმისი ალბათობა, რომ მათ შორის ოპტიმალური მონინახება.
3. **ასოციაციების თავისუფალი მიმდინარეობა** - სასურველია აზრთა თავისუფალი მიმდინარეობა. რაც უფრო ძალდაუტანებელია იდეები, მით უკეთესი. მნიშვნელოვანია, რომ მიღებული იყოს ყველა ინიციატივა, როგორც ექსპერტების, ასევე არასპეციალისტებისა.
4. **სხვისი იდეების შემდგომი განვითარება** - ტვინის შტურმი გუნდური მუშაობაა. სხვების იდეების ატაცება და შემდგომი განვითარება, არა მხოლოდ დაშვებულია, არამედ ძალზე სასურველიც.

ტვინის შტურმი სამ ძირითად ფაზად იყოფა:

I. მოგზაუბის ფაზა

- 5-7 (მაქსიმუმ 15) ისეთი მონაწილის მოწვევა, რომელთაც განსხვავებული ცოდნა და გამოცდილება აქვთ;
- პრობლემის განსაზღვრა;
- მონაწილეთა დროული მოწვევა ადგილის, დროის და პროცესის ხანგრძლიობის მითითებით;
- შეკრებისათვის ოთახის მომზადება;
- სამუშაო საშუალებების მომზადება (წყნარი ოთახი, სკამები, ფლიპ-ჩარტი, მარკერები, გამაგრებული სასმელები და სხვა).

II. მიმდინარეობის ფაზა

- პრობლემის წარდგენა;
- იდეების დაფიქსირება შეთავაზებული ოთხი წესის შესაბამისად;
- იდეების შეგროვების ხანგრძლიობა 30წთ-ზე მეტს არ უნდა აღემატებოდეს;
- შეკრების მიმდინარეობისათვის უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მშვიდი ატმოსფერო.
- წამყვანი იწერს გამოთქმულ იდეებს. როდესაც ერთი ფურცელი შეივსება, იგი უნდა დაიკიდოს ყველასათვის თვალსაჩინო ადგილას, რათა ახალი იდეები მუდმივად თვალწინ დარჩეს. იდეების დაფიქსირება რაიმე სხვა ფორმით (მაგ. ხმის ჩამწერი მოწყობილობა, სტენოგრაფირება და სხვა) რეკომენდირებული არ არის.
- ტვინის შტურმის დროს წამყვანის ამოცანებია:
 - წესებისა დაცვა;
 - დაძაბულობისა და დიზარმონიის გაწონასწორება;
 - იმპულსის მიცემა (მაგ. კითხვების დასმით), იდეების ნაკადის შესუსტების შემთხვევაში.

III. დამუშავების შაზა

ხდება გამოთქმული იდეების დამუშავება და დალაგება. იკვეთებარამოდენიმე კატეგორიის იდეები:

- უშუალოდ გამოყენებადი იდეები
- იდეები, რომლებიც შეიძლება განვითარდეს
- გამოუსადეგარი იდეები

სასარგებლო აღმოჩნდა ტვინის შტურმის მომდევნო დღეს შეკრების წევრებისათვის იდეების წარდგენა. გამოცდილება აჩვენებს, რომ ხშირად, არსებული ჩამონათვალი ახალი იდეებითა და მოსაზრებებით ივსება.

შესაქლო შეცდომები ტვინის შტურმის მიმდინარეობისას:

- მორიდებული ადამიანები, რომელთაც ხშირად ორიგინალური იდეები აქვთ, ჩუმად არიან;
- პროცესი, იდეების ნაკადის პირველივე შეფერხებისას წყდება;
- მონაწილენი საკუთარ აზრს ვრცლად ყვებიან;
- დგება იდეების არასრული ჩამონათვალი, ან იწერება მხოლოდ საკვანძო სიტყვები.

ტრენინგის პროგრამის აუცილებელი კომპონენტები

1. მონაწილეთა გაცნობას ორმაგი მნიშვნელობა აქვს. ერთის მხრივ, მონაწილეები ეცნობიან ერთმანეთს, მეორეს მხრივ, ამ გზით ტრენინგზე კეთილგანწყობილი და ღია ატმოსფერო ყალიბდება.
2. მოლოდინების გარკვევა ტრენერს ეხმარება იმაში, რომ მან ზუსტად დაადგინოს, თუ რას მოელიან მონაწილეები ამ ტრენინგისგან, რისი შესწავლა სურთ. მოლოდინები სხვადასხვაგვარი შეიძლება იყოს: ურთიერთობა, ადამიანების გაცნობა, რაღაც კონკრეტული ცოდნის შექმნა.
3. ერთობლივი მუშაობის წესების განსაზღვრა – ეს ინტერაქტიული მეთოდების კიდევ ერთი სპეციფიკური ნაბიჯია. ტრენინგის შესავალ ნაწილში ამ კომპონენტის უგულვებელყოფა, შესაძლოა, მოგვიანებით საკმაოდ სერიოზული გაუგებრობის მიზეზი გახდეს. ზოგიერთი ტრენერი წესებს თავად სთავაზობს. ეს, ერთი მხრივ, დროს დაგიზოგავთ, მაგრამ ხიფათიც არსებობს – მონაწილეები დიდი მონდომებით არღვევენ სხვის მიერ დადგენილ წესებს. ამიტომ უმჯობესია მათი ერთობლივი შემუშავება.
4. ტრენინგის დასკვნითი ნაწილია შეფასება.

ჯგუფთან მუშაობის ზოგადი წესები ფასილიტატორთათვის

- ჯგუფის მართვისათვის შემუშავეთ და გამოიყენეთ “ჯგუფის ნორმები”

- გახსოვდეთ, რომ არც ტრენერია მკაცრი მასწავლებელი და არც ტრენინგის მონაწილე – სკოლის მოსწავლე
- გაითვალისწინეთ, რომ ჯგუფში ნდობისა და ურთიერთპატივისცემის ატმოსფეროს ჩამოყალიბებაზე პასუხისმგებელი არის ტრენერი
- გახსოვდეთ, რომ ტრენერს/ფასილიტატორს მონაწილეთა მიმართ აგრესიისა და უპატივცემულობის გამოვლენის უფლება არ აქვს
- შეეცადეთ, ბოლომდე მიიყვანოთ წამოწყებული საქმე (ტრენინგი, სემინარი) და დასახულ მიზანს მიაღწიოთ

კიდევ რამდენიმე რჩევა:

- აქტიურად მოუსმინეთ მონაწილეებს;
- გამოხატეთ ინტერესი და პატივისცემა თითოეული მონაწილისა და მისი იდეებისადმი;
- თუ თქვენით ვერ უძკლავდებით სიტუაციას, მოიშველიეთ ჯგუფის აზრი, სემინარზე მოსული ხალხის დიდ ნაწილს სურს მუშაობა და მათაც აღიზიანებთ ის ადამიანები, ვინც ხელს უშლის ამ პროცესის მიმდინარეობას;
- ხშირად გამოიყენეთ იუმორი, ეს დაძაბული სიტუაციის განტვირთვის საუკეთესო საშუალებაა.

ტრენინგის გუნდური მუშაობა

ტრენინგის ჩატარება საკმაოდ რთული საქმეა და ტრენერს ბევრ მოთხოვნებს უყენებს. თუ თქვენ მარტო მუშაობთ, მაშინ ერთდროულად ძალზე ბევრი როლის შესრულება გიწევთ: ტრენერის, ჩამწერის, კომენტატორის, დიზაინერის, მენეჯერის, ორგანიზატორის, ექსპერტის, შოუმენის და ა.შ.

თუ ტრენერები გუნდურად მუშაობენ, მაშინ ხდება ამ როლების გადანაწილება (რა თქმა უნდა, თუ ნამდვილ გუნდთან გვაქვს საქმე და არა უბრალოდ ადამიანების ჯგუფთან).

კარგია, თუ ისეთი პარტნიორი გყავთ, რომელსაც თქვენი კარგად ესმის, ფსიქოლოგიურადაც შეგესაბამებათ და ძალიან გიადვილდებათ მასთან ერთად მუშაობა. რეალურ ცხოვრებაში ასეთი შემთხვევები საკმაოდ იშვიათია, თუმცა ამგვარი პარტნიორობის გამონახვა პრინციპში შესაძლებელია.

ტრენინგის ერთობლივად წაყვანის დროს:

- ერიდეთ ურთიერთობების გარკვევას ჯგუფის თვალწინ
- ნუ შეაწვევებინებთ ერთმანეთს საუბარს
- ერთად ნუ დადგებით დაფასთან, თუ, რა თქმა უნდა, ამის აუცილებლობა არ არის
- ნუ მიიღებთ გადაწყვეტილებას ერთპიროვნულად, თუ რაიმე ისე არ გამოდის, როგორც დაგეგმეთ
- არ მიიღოთ გადაწყვეტილება პარტნიორთან შეთანხმების გარეშე
- ნუ დაარღვევთ წინასწარ მიღებულ შეთანხმებას

ტრენერების ერთობლივი მუშაობა საგრძობლად ზრდის ტრენინგის ეფექტურობას. გარდა იმისა, რომ ხდება სამუშაოს განაწილება, ტრენინგიც უფრო მსუბუქი და საინტერესო გამოდის, რადგან საუბრის განსხვავებული მანერა და საკითხის მრავალმხრივი წარდგენა გაცილებით მიმზიდველია და ნაკლებად დამღლელი.

ბენღერი

რა არის ბენღერი

“ბენღერი” ინგლისური სიტყვაა. ადრე იგი მხოლოდ გრამატიკაში გამოიყენებოდა, სადაც აღნიშნავდა არსებით სახელთა სქესს. XX საუკუნის მეორე ნახევრიდან ცნება “გენდერი” შემოვიდა ხმარებაში სოციალურ მეცნიერებებში, რათა აღნიშნულიყო ქალისა თუ მამაკაცის ფუნქცია სოციალურ და კულტურულ გარემოში. გენდერის გასაგებად აუცილებელია, გავიხსნოთ იგი ცნებისაგან “სქესი”.

რას ეხება სქესი და ბენღერი

სქესი ეხება ქალისა და მამაკაცის ფიზიოლოგიურ ატრიბუტებს. ადამიანები იბადებიან მამაკაცებად ან ქალებად და ეს განაპირობებს იმას, რომ მათ შეუძლიათ მავ: იმშობიარონ, ასწიონ უფრო მძიმე საგნები, ძუძუთი კვებონ, იმღერონ უფრო მაღალ რეგისტრში და ა.შ. ამიტომ ვამბობთ, რომ სქესი ბიოლოგიით განისაზღვრება.

გენდერი ეხება შეხედულებებს, მოლოდინებსა და წესებს ქალებისა და მამაკაცებისათვის. იგი სოციალურად არის განპირობებული: ადამიანები იბადებიან ქალებად ან მამაკაცებად, მაგრამ მათ ასწავლიან და მათგან მოედიან, თუ როგორ უნდა მოიქცნენ, რა თვისებები განივითარონ, რა ადგილი უნდა დაიკავონ ოჯახსა და საზოგადოებაში, როგორი ურთიერთობები იქონიონ, რა წესებს დაემოწიონ და ა.შ. ამ შეხედულებების გადამცემია ოჯახი, ავტორიტეტული ადამიანები, რელიგიური და კულტურული დაწესებულებები, სკოლა, მედია, თანატოლთა წრე და სხვა, ადამიანის სოციალიზაციისთვის მნიშვნელოვანი ადამიანები და ინსტიტუტები.

გენდერი სოციალურ-კულტურულ გარემოში ყალიბდება (ზოგჯერ ამბობენ, რომ გენდერი იქმნება ან “კეთდება”) და წარმოადგენს თვისებების, სოციალური ქცევების, როლებისა და სტატუსების ერთობლიობას, რომლებიც განსაზღვრულია ქალისა და მამაკაცისთვის კონკრეტულ საზოგადოებაში. გენდერში ასევე იგულისხმება შეხედულებები ქალურობისა და მამაკაცურობის შესახებ;

ნასწავლი ქცევა ქმნის გენდერულ იდენტობას და განსაზღვრავს გენდერულ როლს. გენდერულ როლებზე მოქმედებს: ასაკი, ეთნიკური კუთვნილება, სოციალური კლასი, ეკონომიკური პირობები, რელიგია.

გენდერული როლები ქალებისა და მამაკაცებისთვის საკმაოდ განსხვავებულია სხვადასხვა კულტურაში და ასევე ერთი კულტურის (საზოგადოების) სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფებში. ამასთან, კულტურა იცვლება, იგი დინამიკურია, იცვლება სოციალურ-ეკონომიკური პირობებიც, ამდენად, იცვლება გენდერიც.

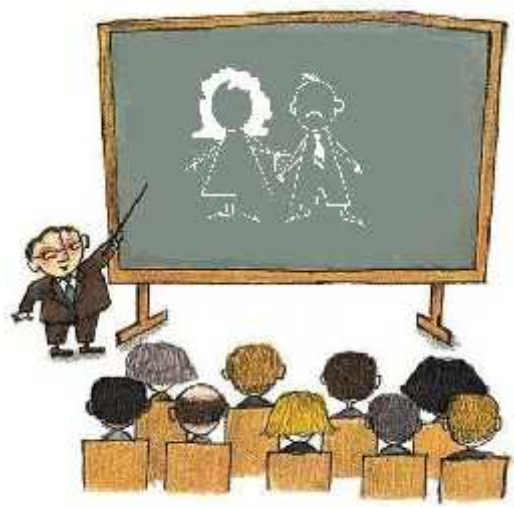
საინტერესოა, რომ, მიუხედავად კულტურათა განსხვავებისა, მათ უმრავლესობაში გაბატონებულია მამაკაცთა დომინირების სისტემები (პატრიარქალური წყობა), ამიტომ გენდერული როლები ასიმეტრიულია და არათანასწორი და მამაკაცთა პრივილეგირებული, ხოლო ქალების მეორეხარისხოვანი პოზიციების გამომხატველია. თუმცა ორივე პოზიციას თავისი პრობლემები აქვს და ამას ქვემოთ განვიხილავთ.

მცდარია, გავიგოთ გენდერი მხოლოდ ქალების საკითხთან. მის ფოკუსში ორივე სქესი და მათი ურთიერთმიმართება ექცევა. გენდერი ნეიტრალური ცნებაა და არ გულისხმობს კარგს ან ცუდს, არამედ წარმოადგენს სოციალური პროცესების გაგების და კლასიფიკაციის ერთ-ერთ ინსტრუმენტს.

გენდერი გვაძლევს საშუალებას, გავიგოთ: როგორაა განაწილებული ძალაუფლება, ვინ დომინირებს და ვინ იღებს გადაწყვეტილებებს, ვინ არის კულტურაში “უჩინარი”, ვინ ხდება დისკრიმინაციის ან ძალადობის ობიექტი და ა.შ.

განსხვავება გენდერსა და სქესს შორის

როგორც ვთქვით, გენდერი ნეიტრალური ცნებაა და, თავისთავად, არც თანასწორობას მოიაზრებს, არც უთანასწორობას. რაც შეეხება გენდერულ მიდგომას, იგი ნამდვილად არ არის

ნეიტრალური და მკაფიოდ ორიენტირებულია, ჩამოაყალიბოს და განამტკიცოს პიროვნების თვითრეალიზაციის თანასწორი და სქესისგან დამოუკიდებელი შესაძლებლობები ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში. გენდერული თანასწორობის საკითხი ამ მიდგომისთვის უპირატესია. გენდერული მიდგომის გამოყენება გულისხმობს ორივე სქესის პრობლემების და მოთხოვნილებების მუდმივ გათვალისწინებას, ქალებსა და მამაკაცებს შორის განსხვავებისა თუ მსგავსების, მამაკაცებს და ქალებს შორის ურთიერთობის დანახვასა და შესწავლას.

რატომ უნდა ვიმუშავოთ გენდერული მიდგომით? ამაზე სამი ძირითადი არგუმენტი არსებობს:

1. **ადამიანის უფლებები** – როგორც მამაკაცისათვის, ისე ქალისათვის ადამიანის უფლებებია, თანაბრად ხელმისაწვდომი იყოს შესაძლებლობები და რესურსები, მათი განსხვავებული მოთხოვნილებები მხედველობაში იყოს მიღებული, მათ ღირსეულად მოექცნენ და ისინი არ იყვნენ დისკრიმინირებულნი.
2. **განვითარება** – ადგენს რა ქალისა და კაცისთვის ქცევის, თვისებების, პროფესიების და მისწრაფებების მისაღებობის და მართებულობის მკაცრ საზღვრებს, გენდერული ნორმები და სტერეოტიპები ზღუდავს მამაკაცებისა და ქალების პოტენციალის სრულ რეალიზაციას და მათი უნარებისა და მიდრეკილებების მიხედვით განვითარებას. ეს, თავის მხრივ, საზოგადოების სოციალურ და ეკონომიკურ განვითარებაზე უარყოფითად აისახება.
3. **ეფექტურობა** – გენდერული მიდგომის გარეშე შეიძლება დაიკარგოს მრავალი შემოქმედებითი იდეა, თუ არ იქნება გათვალისწინებული ქალებისა და კაცების განსხვავებული მოთხოვნილებები, მაგალითად, პრობლემათა "ქალური" გადაწყვეტის გზები.

რას ნიშნავს გენდერული თანასწორობა

გენდერული თანასწორობა გულისხმობს ქალებისა და მამაკაცების თანაბარ მატერიალურ კეთილდღეობას, თანაბარ შესაძლებლობებს, ისეთ ღირებულეებს, რომლებიც ემყარება ადამიანთა თანასწორობის რწმენას, თანაბარ მონაწილეობას გადაწყვეტილების მიღებაში და თანაბარ კონტროლს რესურსებსა და მოგებაზე.

თანასწორობა არ ნიშნავს, რომ ქალები და მამაკაცები ერთნაირები უნდა გახდნენ, ეს ნიშნავს, რომ ქალთა და მამაკაცთა უფლებები, მოვალეობები და შესაძლებლობები არ იქნება დამოკიდებული იმაზე, ადამიანი ქალად დაიბადა თუ მამაკაცად.

თანასწორობას რაოდენობრივი და თვისებრივი მხარე აქვს. რაოდენობრივი ასპექტი ნიშნავს ქალებისა და მამაკაცების რაოდენობრივად თანაბარ განაწილებას საზოგადოებრივი ფუნქციონირების ყველა სფეროში, ანუ იმ მდგომარეობას, როდესაც დაცულია ქალებისა და მამაკაცებს შორის რაოდენობრივი წონასწორობა, რაც განაპირობებს გადაწყვეტილების, ძალაუფლების, უფლებებისა და თავისუფლებების თანაბარ განხორციელებას. მაგალითად, თანაბარი მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიმღებ სტრუქტურებში.

თანასწორობის **თვისებრივი ასპექტი** ნიშნავს, რომ ქალთა და მამაკაცთა ცოდნას, გამოცდილებასა და ღირებულებებს, თვით ქალურობასა და მამაკაცურობას, თანაბარი წონა ეძლევა.

გენდერული თანასწორობა არ ნიშნავს მხოლოდ ქალების ინტერესების დაცვას, არამედ – ქალებისა და მამაკაცების განსხვავებული მოთხოვნილებებისა და ინტერესების გაცნობიერებას.

გენდერული თანასწორობა წარმოადგენს საყოველთაო ღირებულებას, რომელიც საფუძვლად უდევს ადამიანის უფლებებს და დემოკრატიული ქვეყნების კონსტიტუციებს. გენდერული თანასწორობის მოთხოვნა ხაზგასმულია საერთაშორისო დოკუმენტებში.

რა უფლის ხელს ბენდერული თანასწორობის განხორციელებას?

გენდერული თანასწორობის განხორციელებას აფერხებს გენდერულად უთანასწორო იდეებისა და პრაქტიკის არსებობა ადამიანთა არსებობისა და მოქმედების სხვადასხვა სფეროებში.

იდეების ქვეშე ვგულისხმობთ სტერეოტიპულ აზრებს, შეხედულებებს, რომლებიც გამჯდარია ადამიანთა გონებაში, თავმოყრილია წიგნებში, ანდაზებში, სიმღერებში და რომლებიც გაერთიანებულია ე.წ. "ფარულ" ან "აშკარა" გენდერულ იდეოლოგიაში. აშკარა გენდერული უთანასწორობის იდეოლოგიის მაგალითია ზოგიერთი რელიგიური შეხედულება ქალის არასრულფასოვნებაზე თუ მის მეორეხარისხოვან და დამორჩილებულ როლზე.

ბენდერული სტერეოტიპები

გენდერული სტერეოტიპები ფართოდ გაავრცელებული და ხშირად არაზუსტი შეხედულებებია ქალისა და მამაკაცის უნარებზე, თვისებებზე, სოციალურ ქცევასა და სოციალურ ფუნქციებზე.

რაც უფრო ტრადიციულია საზოგადოება, მით უფრო ძლიერია გენდერული სტერეოტიპების როლი. ქალისა და მამაკაცის თვისებები და მათ მიერ შესრულებული როლები მკაცრად არის განსაზღვრული და ერთიმეორის საპირისპიროდ მიიჩნევა.

როგორია გენდერული სტერეოტიპების შინაარსი? გენდერული სტერეოტიპები მიგვითითებს იმაზე, რომ **ქალის** ადგილი სახლშია, ხოლო მამაკაცისა – სახლს გარეთ; რომ ქალი უნდა იყოს რბილი, დამთმობი, მზრუნველი, რომ მას არ შეუძლია, წარმატებით მართოს და უხელმძღვანელოს დიდ საქმეს, რომ მას ევალება მხოლოდ წვრილმანი, ყოველდღიური საქმის შესრულება, რომ ის კარგი შემსრულებელია, მაგრამ არა შემოქმედი, რომ მისი ინტელექტუალური შესაძლებლობები მამაკაცისა ჩამოუვარდება. ქალის მოვალეობაა, თავი მოაწონოს მამაკაცს, შეასრულოს რეპროდუქციული ფუნქცია (დაბადოს და გაზარდოს რაც შეიძლება მეტი შვილი), იზრუნოს ქმარზე, საკვებზე და სისუფთავეზე.

სტერეოტიპების თანახმად, **მამაკაცი** აგრესიული და უხეშია, აზროვნებს ლოგიკაზე დაყრდნობით, სწრაფად და ეფექტურად იღებს გადაწყვეტილებებს, არის უფრო ნიჭიერი, შემოქმედებითი, უყურადღებო და ნაკლებად ემოციური, შეუძლია პრობლემის არსის დანახვა და არ წვრილმანდება დეტალებზე და ა.შ. აქედან გამომდინარე, საზოგადოებრივი და პოლიტიკური გადაწყვეტილებები, თავისუფალი დრო, გართობა, გადაადგილების თავისუფლება, აგრესიულობის გამოხატვა, ინტელექტუალური საქმიანობა და ყოველდღიურობისგან გათავისუფლება – მამაკაცის პრეროგატივაა. ამასთან, სტერეოტიპი გვეუბნება, რომ ასეთი ვითარება ბუნებრივია, ყოველთვის ასე იყო და იქნება.

სტერეოტიპულ აზროვნებას საფუძველი ეყრება აღზრდის დროს, როდესაც ბიჭებს და გოგონებს ძველი წარმოდგენებით განსხვავებულ და არათანასწორ ადამიანებად ვზრდით.

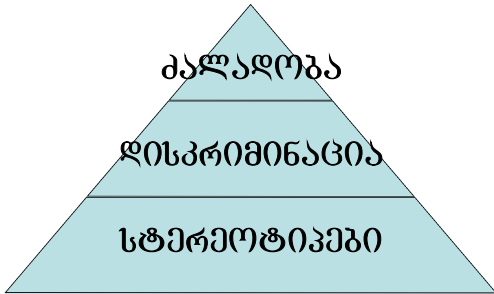
საზოგადოება, რომელიც გენდერული სტერეოტიპებით იმართება, მრავალ შეზღუდვას უქმნის ქალებსა და მამაკაცებს იმაში, რომ იმოქმედონ ინდივიდუალური უნარებისა და შესაძლებლობების მიხედვით, რაც, თავის მხრივ, მათი ადამიანური უფლებების შელახვაა. ამიტომ მიზანშეწონილია, გაცნობიერდეს სტერეოტიპები და გარკვეული სტრატეგიები იქნას მიმართული მათ დასაძლევად.

გენდერული სტერეოტიპები უქმნის საფუძველს **სექსიზმს**, ანუ ადამიანთა დისკრიმინაციას მათი სქესის საფუძველზე. ეს ცნება შეიქმნა **რასიზმის** (დისკრიმინაცია რასობრივი კუთვნილების საფუძველზე) და **ეიჯიზმის** (ხანდაზმულთა უფლებების დარღვევა ან შეზღუდვა) ანალოგიით. სექსიზმის ობიექტი შეიძლება გახდეს როგორც ქალი, ისე კაცი, მაგრამ მამაკაცთა დომინირების საზოგადოებებში სექსიზმის ადრესატი, როგორც წესი, ქალია. სექსიზ-

მში შედის ქალისადმი დამამცირებელი და დამაკინებელი მოპყრობა, ქალის მნიშვნელობის და წვლილის გაუფასურება, ქალთა უფლებების შეზღუდვა.

ე.წ. “სიძულვილის პირამიდის” მოდელი გვეუბნება რომ ყოველგვარი ძალადობა ჯერ უთანასწორობაზე აგებული სტერეოტიპებიდან იწყება.

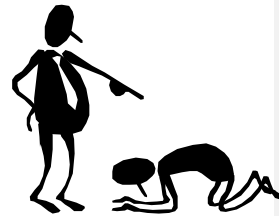

როცა არსებობს სტერეოტიპული შეხედულებები, რაც უარყოფით წინასწარგანწყობას ქმნის რაიმე ჯგუფის ან ადამიანის მიმართ – ჩვენ უკვე საფუძველი გვაქვს, განსხვავებულად მოვექცეთ მათ, შევუზღუდოთ ან ავუკრძალოთ ყველასათვის საერთო თავისუფლებებითა და უფლებებით სარგებლობა, ანუ მოვახდინოთ დისკრიმინაცია. ამ განსხვავებული მოპყრობიდან ერთი ნაბიჯია მათ მიმართ პირდაპირი ძალადობის გამოყენებამდე. აქედან გამომდინარე, ძალადობამდე

სტერეოტიპული აზროვნებით მივდივართ, თუკი ამას წინ არ აღუვადებთ.

გენდერული ძალადობის აღმოფხვრაზე ორიენტირებული განათლების მიზანია შევცვალოთ აზროვნების მოდელები და პირამიდის ყველაზე დაბალ დონეზე შევუშალოთ ხელი ძალადობის შემდგომ განვითარებას.

გენდერული ძალადობა

გენდერული უთანასწორობა ძირითადად გამოიხატება ძალადუფლების არათანაბარ განაწილებაში. რა არის ძალადუფლება? ეს არის უნარი, ჩამოაყალიბო პირადი მიზნები და მოახდინო გავლენა სხვებზე, რათა ამ მიზნებს მიაღწიო. ეს არის შესაძლებლობა, შეინარჩუნო, რაც გვაქვს და მოახდინო გავლენა მოვლენებზე საკუთარი ინტერესების საპასუხოდ. მოკლედ რომ ვთქვათ, ძალადუფლება გულისხმობს გავლენას და კონტროლს მოვლენებზე და სხვებზე.

ბოროტად გამოყენებული ძალადუფლება საშუალებას იძლევა, აკონტროლო და შეზღუდო სხვათა უფლებები და თავისუფლებები, შეაფერხო მათი განვითარება და მონაწილეობა საზოგადოების ცხოვრებაში და ა.შ. ეს კი იწვევს ამ სხვათა (მაგალითად, ქალების, ეროვნული ან რელიგიური უმცირესობათა) სოციალურ მარგინალიზაციას და დასუსტებას.

ძალადუფლება საზოგადოების დომინანტური ჯგუფის ხელშია თავმოყრილი. დომინანტური ჯგუფი აწესებს სტანდარტებს, მოვლენებს თავისი

პერსპექტივიდან აფასებს, თავის უპირატესობაშია დარწმუნებული, აკონტროლებს, ახორციელებს თავისივე შექმნილ კანონებს, სჯის ან წაახალისებს, მდიდრდება და ძლიერდება.

ძალაუფლება შეიძლება იყოს რეალური ან წარმოსახული. ძალაუფლების სხვადასხვა სახეებია:

სოციალური ძალაუფლება (კლასი, უფრო მაღალი სტატუსის ჯგუფი);

- ეკონომიკური ძალაუფლება;
- პოლიტიკური ძალაუფლება;
- ფიზიკური ძალაუფლება;
- გენდერული ძალაუფლება;
- ასაკზე დაფუძნებული ძალაუფლება.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ძალაუფლების მქონე შეიძლება გახდეს მოძალადე, თუკი ის ძალაუფლებას ბოროტად გამოიყენებს.

რა არის ძალადობა

სინონიმები: აგრესია, ძალმომრეობა, სასტიკი მოპყრობა, შეურაცხყოფა, იძულება, ხელყოფა, წამება, შუქარა.

რა არის ძალადობა და ვის მიმართ ხორციელდება იგი?

ძალადობის ბევრი განმარტება არსებობს, მაგრამ საზოგადოდ, ეს არის ძალის გამოყენება ადამიანისათვის ზიანის მიყენების, მისი განადგურების, ტანჯვის მიზნით.

ძალადობა შეიძლება იყოს ქმედება ან სიტყვა. ძალადობა ანგრევს, აზიანებს და შეურაცხყოფს ადამიანს. ძალადობის დროს ითრგუნება ადამიანის ნება, შეღახულია მისი ხელშეუხებლობა, ღირსება, და თავისუფლება. ესენი კი ადამიანის განუყოფელი უფლებებია.

რა თქმა უნდა, ძალადობა შეიძლება განხორციელდეს არა მარტო ადამიანის მიმართ. ძალადობის მსხვერპლი ხშირად ხდება დაუცველი ცხოველი ან ბუნება. სასტიკი მოპყრობა განსაკუთრებით საზარელია, როდესაც მას სუსტი და დაუცველი არსებების მიმართ სჩადიან. როგორც წესი, სწორედ ასეც ხდება.

ძალადობას განვრცობა/გაფართოების ტენდენცია ახასიათებს – ძალადობა ძალადობას ბადებს. ძალადობით განიმსჭვალება მთელი საზოგადოება. ასე იქცევა ძალადობა ნორმად.

ძალადობის თავიდან ასარიდებლად, პირველ რიგში, აუცილებელია არსებული ძალადობისა და მისი განხორციელების ინსტრუმენტების ანალიზი.

306 ახორციელებს კალაღობას

ძალადობას შეიძლება ახორციელებდეს ერთი ადამიანი, ადამიანთა ჯგუფი ან მთელი საზოგადოება. მათი ძალადობრივი ქცევა შეიძლება მეორე ადამიანს ან ადამიანთა სხვა ჯგუფს ეხებოდეს.

ადამიანის უფლებების თვალსაზრისით ყოველგვარი ძალადობა დაუშვებელია. მას კრძალავს და სჯის კანონი.

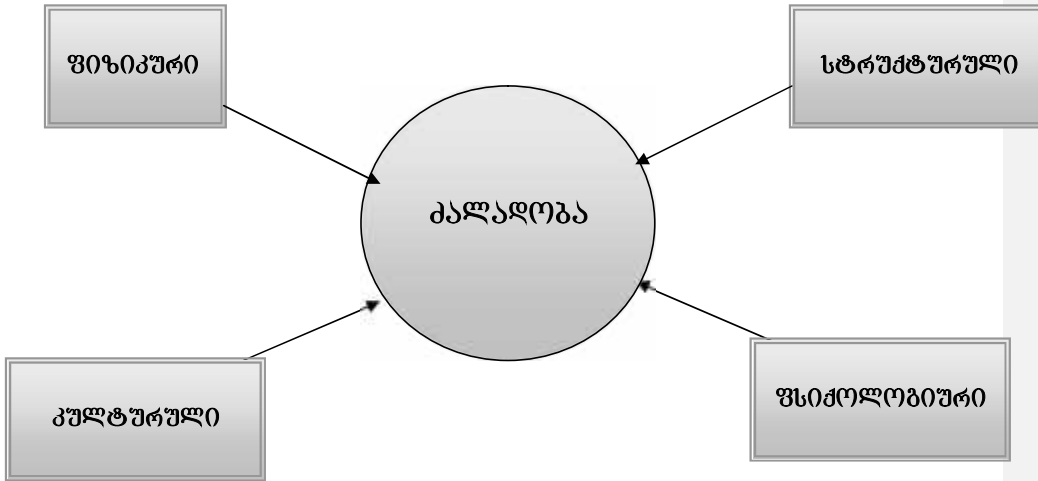
მიუხედავად ამისა, ჩვენ გარშემო მაინც ბევრია ძალადობა. ძლიერი ძალადობს სუსტზე, უფროსი – უმცროსზე, მაღალი სოციალური მდგომარეობის მქონე – თანამდებობის პირი ან მდიდარიძალადობს დაუცველზე და ღარიბზე, აგრესიული – არააგრესიულზე და ა.შ.

ძალადობას ასევე სწადის ადამიანი, რომელმაც არ იცის, რომ ძალადობა ცუდია; ან არ იცის, რომ ის, რასაც ის სწადის – ძალადობაა. ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია ცოდნა ძალადობის შესახებ.

კალაღობის ტიპები

ადამიანისათვის ზიანის მიყენების სხვადასხვა გზები არსებობს.

- **ფიზიკური** ძალადობაა ძალადობის ტიპებს შორის ყველაზე თვალსაჩინოა. ძალადობის ამ ტიპს შეუძლია შეაფერხოს, შეაჩეროს, ფიზიკურად დააზიანოს ან გაანადგუროს ადამიანი.
- **ფსიქოლოგიური** ძალადობაც ერთ-ერთი გაერცხლებული ფორმაა ადამიანების ურთიერთობაში, რომელიც უფრო დაფარულია მაგრამ არანაკლებ მძლავრი. იგი მიზნად ისახავს ადამიანის გონებასა და გულზე ზემოქმედებას და ხშირად ადამიანის გონებრივ და სულიერ ტანჯვას, შიშსა და სიძულვილს იწვევს.
- **სტრუქტურული** ძალადობა განსხვავდება ზემოთ აღწერილი ორი ტიპის ძალადობისაგან. ეს არის არაპირდაპირი ძალადობა, რადგან არსებულ სოციალურ სტრუქტურაშია ჩაშენებული და მისგან მომდინარეობს. სტრუქტურული ძალადობა ნაკლებად თვალსაჩინოა, ვიდრე ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ძალადობა.

- **კულტურული** ძალადობა ძალადობის კიდევ ერთი ტიპი და ამაყდროულად ინსტრუმენტიცაა (ტრადიციები, წეს-ჩვეულებები, კულტურული ნორმები). იგი კულტურის იმ ასპექტებს ეფუძნება, რომელიც ზემოთ ნახსენები ინსტრუმენტების ლეგიტიმაციას ახდენს. ძალადობა დადასტურებულია ისეთ დასახელებებში, როგორებიცაა: რევოლუცია, რელიგიური ფანატიზმი, პოლიტიკური იდეოლოგიები (ნაციონალიზმი, კომუნიზმი) (ნახ. 1).

რა არის გენდერული კალაღობა

ხშირად ძალადობას სქესისმიერი ხასიათი აქვს. რას ნიშნავს ეს?

- მეზობლებს ხშირად ესმით მამაკაცის ყვირილი, უშეერი სიტყვები და საგნების ლეწვის ხმა, რომელიც მეზობლად მცხოვრები ცოლ-ქმრის ბინიდან გამოდის.
- მაღალანაზღაურებად სამსახურში უფროსი თანამშრომელ ქალებთან სექსუალურ ხუმრობებს ხმარობს, ხელებს უცაცუნებს, დროს რომ მოიხელთებს, უხერხულ შეთავაზებებს უკეთებს. თანამშრომლებს სამსახურის დაკარგვის ეშინიათ და ამაზე არსად ლაპარაკობენ.
- ავღანეთში, რელიგიური წესის თანახმად, ქალი არ უნდა გამოჩნდეს საზოგადოებრივ ადგილებში, თუ ჩაითვადა, რომ ქალმა დაარღვია ქცევის წესები, საზოგადოებას, გარეშე პირებს, სხვა მამაკაცებს უფლება აქვთ, ჩაქოლონ და ამგვარი ფაქტები ხშირია.
- ზოგიერთ საზოგადოებაში გავრცელებული პრაქტიკაა ქალის მოტაცება და მისი ცოლად შერთვა

- N ქვეყანაში ლტოლვილი ქალების და ბავშვების ჯგუფის საზღვარზე გადაყვანის საფასურად მესაზღვრეები ქალებისგან სექსუალურ მომსახურებას ითხოვდნენ.
- ქმარი უკრძალავს თავის ცოლს სწავლის გაგრძელებას და ეუბნება, რომ სამსახურსაც არ დააწეებინებს, რადგან მას საკმარისი შემოსავალი აქვს და ცოლმა კი ოჯახს და ბავშვებს უნდა მიხედოს. მაგრამ როდესაც ცოლი ფულს ხარჯავს ოჯახის საჭიროებებისთვის, ქმარი ეჭვობს, რომ ცოლი ფულს უყიართოდ ხარჯავს ან სხვა დანიშნულებისთვის იყენებს. ქმარს სურს, მთლიანად აკონტროლოს ყველაფერი, რასაც ცოლი აკეთებს ან გრძნობს.

როგორც ვთქვით, უფრო მოსალოდნელია, რომ ძლიერი ძალადობდეს სუსტზე; ადამიანები ძალადობენ იმაზე, ვინც მათზეა დამოკიდებული და მათ გარეშე არსებობა გაუჭირდება.

პირველ რიგში ძალადობა შედეგია ძალაუფლების არათანაბარი განაწილებისა მამაკაცებსა და ქალებს შორის.

როდესაც მამაკაცი ქალის მიმართ ძალადობრივ ქცევას ახორციელებს იმის გამო, რომ ის ქალია, მისი სტატუსიდან, როლიდან, ტრადიციებიდან გამომდინარე, ამას გენდერული ხასიათის ძალადობა, ანუ **გენდერული ძალადობა** ეწოდება.

გენდერული ძალადობა ზოგადი ცნებაა, რომელიც აღნიშნავს ადამიანის – ქალისა თუ მამაკაცის ნების წინააღმდეგ მისთვის ნებისმიერი ზიანის მიყენებას და რომელიც უარყოფით გავლენას ახდენს მის ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ჯანმრთელობაზე, განვითარებაზე და პიროვნულ მეობაზე. ოღონდ აქ მთავარი ისაა, რომ ძალადობა ხდება სწორედ იმის გამო, რომ ადამიანი ქალია ან კაცი. აქ არავითარ შემთხვევაში არ იგულისხმება ბიოლოგიურად ქალი და კაცი, აქ მოიაზრება ქალი ან მამაკაცი, მათი სოციალური, კულტურული და ოჯახური ფუნქციების გათვალისწინებით.

გაეროს კომიტეტმა, რომელიც ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის წინააღმდეგ შეიქმნა, თავის მე-11 სესიაზე გენდერული ძალადობა ასე განსაზღვრა:

გენდერული ძალადობა არის ისეთი ძალადობა, რომელიც მიმართულია ადამიანის მიმართ მისი სქესის საფუძველზე. იგი შეიცავს იმგვარ ქცევას, რომელიც იწვევს ფიზიკურ, გონებრივ ან სექსუალურ ზიანს და ტანჯვას, ასეთი ქმედების მუქარას, ძალდატანებას ან თავისუფლების სხვაგვარ შეზღუდვას. თუმცა გენდერული ძალადობის მსხვერპლი პრინციპში შეიძლება გახდეს ყველა – ქალი, კაცი, გოგონა თუ ბიჭი, გენდერული ძალადობის პირველადი მსხვერპლები უფრო ქალები და გოგონები ხდებიან.

გენდერული ძალადობა არის ნებისმიერი აქტი (ქმედება), რომელიც იწვევს ანდა შეუძლია გამოიწვიოს ფიზიკური, სექსუალური ან ფსიქოლოგიური ზიანი ან ტანჯვა ქალებში, იმიტომ, რომ ისინი ქალები არიან, ან მამაკაცებში, იმიტომ რომ ისინი მამაკაცები არიან, და რომელიც მოიცავს ასევე ამგვარი ქმედების მუქარას, ძალდატანებას ან თავისუფლების შეზღუდვას, მიუხედავად იმისა, თუ სად ხდება იგი, საჯარო თუ პირად ცხოვრებაში.

გენდერული ძალადობა მოიცავს შემდეგ შემთხვევებს (თუმცა არ შემოიფარგლება ამით):

1. ფიზიკური, სქესობრივი, ფსიქოლოგიური ძალადობა, რომელსაც ადგილი აქვს **ოჯახში**, მოიცავს ცემას, სქესობრივი კავშირის იძულებით დამყარებას ბავშვებთან, ცოლის გაუპატიურება ქმრის მიერ, ქალის სქესობრივი ორგანოების დაზიანება, ძალადობა ქორწინებაში არმყოფი პარტნიორის მხრიდან და ძალადობა ექსპლუატაციის მიზნით.
2. ფიზიკური, სქესობრივი, ფსიქოლოგიური ძალადობა, რომელიც ხდება **სახორბალოებაში** და რომელშიც იგულისხმება გაუპატიურება, სქესობრივი კავშირის დაძალება და არასასურველი შემოთავაზებანი სამსახურებში, საზოგადოებრივ ადგილებში, სამედიცინო და სასწავლო დაწესებულებებში. ამაში შედის ტრეფიკინგი და პროსტიტუციაში ჩართვა
3. ფიზიკური, სქესობრივი, ფსიქოლოგიური ძალადობა, რომელსაც ადგილი აქვს **სახელმწიფოს** მხრიდან ან სახელმწიფოს უმოქმედობის გამო, სადაც არ უნდა ხდებოდეს (გაეროს გენერალური ასამბლეის დეკლარაციის საფუძველზე UNHCR-ის მიერ შემუშავებული განსაზღვრება, 1993 წ.).

გენდერული ძალადობის ფორმები

გენდერულ ძალადობას მრავალფეროვანი გამოვლინებები აქვს. ზოგჯერ მისი გარჩევა ძნელია ძალადობის სხვა ფორმებისგან, იმდენად მსგავსია სიმპტომები, მოძალადისა და მსხვერპლის მახასიათებლები, გარემო სიტუაცია და ძალადობის შედეგები. ალბათ, ყველაზე მნიშვნელოვანი, რაც უნდა გვახსოვდეს გენდერული ძალადობის ამოსაცნობად, ისაა, რომ ადგილი უნდა ჰქონდეს ერთი სქესის მიმართ **მისი ამ სქესისადმი (ოდონდ აქ ვგულისხმობთ გენდერულ როლს) მიკუთვნებულობის გამო** ჩადენილ ძალადობას. ნებისმიერი ძალადობა, რომლის მსხვერპლი ქალი იყო, როდია გენდერული ძალადობა. თუ ქალი გახდა ძარცვის მსხვერპლი ან თუ მას კონფლიქტური ურთიერთობა აქვს მეზობლებთან ან ოჯახის წევრებთან, ეს სრულებით არ ნიშნავს, რომ ადგილი ჰქონდა გენდერულ ძალადობას. მაგრამ თუ ოჯახი ქალს სისტემატურად ავიწროვებს, რადგან ითვლება, რომ ქალი ვალდებულია მორჩილი იყოს ოჯახის წევრი მამაკაცებისა, აიტანოს ტკივილი და

თავისუფლების შეზღუდვა – აქ უკვე გენდერული ძალადობის ყველა ნიშანი აშკარაა

ასევე ყოველი სიტუაცია, სადაც კაცი იზაგრება ან მას ტკივილს და ტანჯვას აყენებენ, არ ჩაითვლება გენდერულ ძალადობად, ხოლო თუ ის ძალადობის მსხვერპლი იყო მისი სქესის გამო, მხოლოდ მაშინ ვამბობთ, რომ საქმე გენდერულ ძალადობასთან გვაქვს. ქალისა და კაცის ურთიერთმიმართებაში ასეთი შემთხვევები არ არის ტიპური, რადგან საზოგადოებრივად კაცი პრივილეგირებულ მდგომარეობაშია და მის ხელში იყრის თავს კონტროლის და ძალაუფლების მექანიზმები. გაგვიჭირდება ისეთი საზოგადოების დასახელება, სადაც ქალი ფლობს სტრუქტურულ ძალაუფლებას და ამით ბოროტად სარგებლობს კაცის საზიანოდ.

კაცის მიმართ გენდერული ძალადობის მაგალითად შეიძლება გამოდგეს ზოგიერთ საზოგადოებაში ახალგაზრდა მამაკაცებისათვის ადრეული, მისი ნების წინააღმდეგ ქორწინება, სხეულის დაზიანების ტრადიციული პრაქტიკები და ა.შ. გენდერულ ძალადობას მამაკაცის მხრიდან შეიძლება მივაკუთვნოთ მამაკაცზე ფსიქოლოგიური ძალადობა ოჯახის წევრების მხრიდან, თუ ის მისი ტრადიციული გენდერული როლის მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს, მაგალითად, არ შეუძლია, ოჯახი არჩინოს, ან ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობა თანატოლების მხრიდან ახალგაზრდა მამაკაცზე, თუ იგი არ არის საკმარისად აგრესიული.

ქვემოთ ჩამოთვლილია გენდერული ძალადობის ყველაზე გავრცელებული სახეები, რომლებიც მთელ მსოფლიოში გვხვდება. ისინი ერთიანდება 4 კატეგორიაში: ფიზიკურ, სექსუალურ ფსიქოლოგიურ და სტრუქტურულში. ძალადობის ეს ფორმები ან ცალ-ცალკე გვხვდება, ან რამდენიმე ფორმა ერთად მონაწილეობს.

- გაუპატიურება, მათ შორის გაუპატიურება მეუღლის მიერ;
- გაუპატიურების მცდელობა;
- სქესობრივი ექსპლუატაცია;
- იძულებით პროსტიტუციაში ჩაბმა;
- სექსუალური შევიწროება (ჰარასმენტი);
- ფიზიკური შეურაცხყოფა;
- ტრეფიკინგი;
- სიტყვიერი შეურაცხყოფა;
- დისკრიმინაცია და შესაძლებლობების/ რესურსების შეზღუდვა;
- იზოლაცია, გამოკეტვა;
- კანონმდებლობის მხრიდან (გენდერულად დისკრიმინაციული, უსამართლო ან გენდერულად ბრმა კანონები);
- ადრეული ან იძულებითი ქორწინება;
- საზიანო ტრადიციები (მაგ. გენიტალიების დამახინჯება);
- ღირსების მკვლელობა;

- ინფაციციდი (ახალშობილის მოკვდინება) და ბავშვის უარყოფა მისი სქესის გამო.

გენდერული ძალადობის კერძო სახეა *ოჯახური ძალადობა*. საქართველომ 2006 წელს მიიღო კანონი *ოჯახური ძალადობის წინააღმდეგ*, სადაც *ოჯახურ ძალადობას* დანაშაულად აღიარებს და გვთავაზობს პრევენციულ და დაცვით ღონისძიებებს (იხ.კანონი **“ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ”**).

ოჯახში ძალადობა არ არის მხოლოდ გენდერული ძალადობა, რადგან მასში შედის ძალადობა ბავშვის მიმართ, ასაკოვანი ოჯახის წევრების მიმართ და საერთოდ ოჯახის ნებისმიერი წევრის მიმართ, მათი სქესისგან დამოუკიდებლად. თუმცა, როგორც სტატისტიკა გვეუბნება, აქაც რაოდენობრივად ქალის მიმართ ძალადობის მრავალფეროვანი ფორმები ლიდერობს.

ცალკე აღსანიშნავია ძალადობის ისეთი ფორმა, როგორცაა *ტრეფიკინგი*. ტრეფიკინგი საქართველოს კანონმდებლობაში განისაზღვრება, როგორც “ადამიანის ყიდვა ან გაყიდვა, ან მის მიმართ სხვა უკანონო გარიგების განხორციელება, აგრეთვე იძულებით, შანტაჟით ან მოტყუებით ადამიანის გადაბირება, გადაყვანა, გადამალვა ანდა მიღება ექსპლუატაციის მიზნით”. ადამიანთა ტრეფიკინგის მნიშვნელოვანი წილი სექს-ტრეფიკინგზე მოდის და სწორედ ეს სახეა ჩვენთვის საინტერესოა, რადგან აქ სწორედ ძალადობა ქალის მიმართ ხდება.

ქალის მოტაცება კიდევ ერთი ფორმაა, რომელიც არ არის უცხო ჩვენი რეალობისთვის. ქალზე ძალადობის ეს სახეც კომპლექსურია, მას ხშირად ფიზიკურ ძალადობასთან ერთად, როგორც წესი, ერთვის გაუპატიურება და ფსიქოლოგიური/ემოციური ძალადობა. სამწუხარო ტენდენცია ის გახლავთ, რომ გენდერული ძალადობის ამ ფორმის მიმართ თუმც კანონი მკაცრია, საზოგადოება საკმაოდ ლოიალურია. აქაც განათლება მთავარ იარაღად გვევლინება. მანამდე კი ქალის მოტაცება მიღებული და ნორმალური მოვლენაა, რომელშიც მხოლოდ მოტაცებული ქალი იჩაგრება.

რას ეფუძნება გენდერული ძალადობა

ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ, რომ გენდერული ძალადობის მიზეზები გენდერულად დისკრიმინაციულ სტერეოტიპებში, ანუ საზოგადოების განწყობებში და გაერცვლებულ პრაქტიკაში უნდა ვეძიოთ. ეს არის შეზღუდვების და პრივილეგიების, როლებსა და შესაძლებლობების სისტემა, რომელსაც მარტივად ვერ მოვერევი. ის საჭიროებს ხანგრძლივ და სისტემურ ცვლილებებს, რისი ძირითადი ელემენტიც განათლებაა.

განსაკუთრებული უფლებები, აღზრდა, ტრადიციები

ჩვენ გარშემო ხშირად გაიგონებთ, რომ კაცი უფრო თავისუფალი უნდა იყოს, უფრო დამოუკიდებელი, მისთვის ნებადართულია აგრესიის გამოხატვა, მან უნდა აკონტროლოს სიტუაცია, მართოს ქალები, მამაკაცმა უნდა გადაწყვიტოს, რისი უფლება აქვს ქალს და რისი – არა, თქვას გადაწყვეტი სიტყვა, მოითხოვოს მორჩილება და დასაჯოს "ურჩი" – მოკლედ, ისარგებლოს **განსაკუთრებული უფლებებით**.

ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციით, ჩვენი კონსტიტუციით, მრავალი სხვა სამართლებრივი დოკუმენტით და, რაც მთავარია, უბრალო ადამიანური სამართლიანობის წესით, "ყველა ადამიანი თავისუფალი და თანასწორია თავისი ღირსებით და უფლებებით, განურჩევლად რაიმე განსხვავებისა, მათ შორის სქესისა." ამიტომ არ არსებობს და არც შეიძლება არსებობდეს არავითარი განსაკუთრებული უფლებები. ასევე დაუშვებელია რაიმე ძალადობა სწორედ ამ განსაკუთრებული უფლებებიდან გამომდინარე. არადა, მშობლები ხშირად ბიჭებს ისე ზრდიან, რომ მათგან მომავალი მოძალადეები გამოიყვანონ. მათ არ უშლიან, იყონ აგრესიულები; მათ აქეზებენ პირველობისკენ; მათ შთააგონებენ, რომ სიბრალული და ნაზი გრძნობები არ არის ბიჭის საქმე; მათ შეუძლიათ, გამოსატონ ბრაზი და იყვირონ; **მათ ასწავლიან, რომ გოგონებზე უკეთესები არიან**. ეს ყველაფერი ქალების მიმართ გენდერული ძალადობის საფუძველია.

გოგონებს, ამის საპირისპიროდ, ასწავლიან, რომ უნდა დაუთმონ, არ გამოიჩინონ ზედმეტი ინიციატივა, არ გამოსატონ თავიანთი უკმაყოფილება უთანასწორობის მიმართ, იყენებენ პასიურები. **გოგონას შთაგონებული აქვს, რომ ბიჭზე რაღაცით ნაკლებია**.

ძალიან დიდი ზიანის მომტანია ქალისათვის ის აზრი, რომ თუ მას ერჩიან და ცუდად ექცევიან, დანაშაული საკუთარ თავშივე უნდა ეძებოს. "კარგი ცხენი მათრახს არ დაირტყამსო" – სწორედ ამ მორალს უნერგავენ ხშირად ქალებს – თუ მას ცუდად მოექცნენ, სექსუალური შეურაცხყოფა მიაყენეს ან, ზოგადად, რაიმე სახის ძალადობის მსხვერპლი გახდა – ეს მისი ბრალია. ესეც გენდერული ძალადობის კარგი საფუძველია, ოღონდ თუ ბიჭებისგან ასე მოძალადეები გამოდიან, გოგონებისგან – ძალადობის მსხვერპლები.

რა ფაქტორები შეიძლება უწყობდეს ხელს გენდერულ ძალადობას

ხელის შემწყობი ფაქტორები ისეთი ფაქტორებია, რომლებიც ზრდის გენდერული ძალადობის რისკს და გავლენას ახდენს ძალადობის ტიპზე და მისი გავრცელების ხარისხზე. ეს ფაქტორები, თავისთავად, არ იწვევს გენდერულ ძალადობას, მაგრამ ასოცირებულია ზოგიერთ ძალადობრივ ქმედებასთან. აი, რამდენიმე მაგალითი:

- ალკოჰოლი და ნარკოტიკები, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ყველა ნასვამი ადამიანი ან ნარკოტიკის მომხმარებელი სცემს ცოლს ან აუპატიურებს ქალს;
- ომი, დევნილობა, შეიარაღებულ ადამიანების არსებობა, მაგრამ ყველა მეომარი როდი აუპატიურებს მშვიდობიან მოსახლეობაში ქალებს;
- სიღარიბე, თუმცა ყველა გაჭირვებული ქალი არ გახდება სექსუალური ექსპლუატაციისა თუ ძალდატანებითი პროსტიტუციის მსხვერპლი.

გენდერული ძალადობის შედეგები

გენდერული ხასიათის ძალადობას მრავალი ფსიქოლოგიური, ფიზიკური და სოციალური შედეგი შეიძლება მოჰყვეს, რომელთა მაგალითები ზემოთ მოვიყვანეთ. შედეგები განსხვავდება ხასიათისა და სიმძიმის მიხედვით და დამოკიდებულია ძალადობის ტიპზე და მის სიმძიმეზე. რა თქმა უნდა, მხედველობაშია მისაღები მსხვერპლის ფსიქოლოგიური თავისებურებაც. აი, გენდერული ძალადობის რამდენიმე შედეგი:

- **სიკვდილი** – მოკვდინება ან თვითმკვლელობა ერთ-ერთი უმძიმესი შედეგია გენდერული ძალადობისა. ყოველწლიურად მსოფლიოში ძალადობის შედეგად იღუპება მეტი ქალი, ვიდრე კიბოთი ან ავტოსაგზაო შემთხვევებით.
- **სტიგმა** – სირცხვილის დადი, საზოგადოების ტენდენცია, ბრალი გენდერულ ძალადობაში თვით მსხვერპლს დასდოს და მსხვერპლის სირცხვილად გამოაცხადოს. ეს განსაკუთრებით ეხება გაუპატიურებას და სექსუალური ძალადობის სხვა შემთხვევებს. სტიგმა და დადანაშაულება უფრო მძიმე ფსიქოლოგიურ და ემოციურ ტანჯვაში გადადის. მსხვერპლი ხშირად ირიყება თავისი საზოგადოებიდან. ხშირად ამას ხელს უწყობენ ისინი, ვინც წესით უნდა ეხმარებოდეს მათ.
- გენდერული ძალადობის მსხვერპლის რისკი, რომ **კვლავ გახდეს ძალადობის ობიექტი**, მატულობს.
- **ჯანმრთელობის პრობლემები** – გენდერული და სექსუალური ძალადობა სერიოზულ ზიანს უქმნის ჯანმრთელობას. ესაა ფიზიკური ტრავმებით მიყენებული ზიანი, გადამდები დაავადებების რისკი და ა.შ. ძალადობამ შეიძლება გამოიწვიოს როგორც მწვავე და მყისერი ზიანი, ისე ქრონიკული ხასიათისა: ინვალიდობა, ინფექციები, სომატური ჩივილები, კვებითი და ძილის დარღვევები, ალკოჰოლიზმი და სხვ.
- **ფსიქო-ემოციური შედეგები** – უმეტესწილად ფსიქოლოგიური და ემოციური შედეგები ნორმალური ადამიანური რეაქციაა შემაშინებელ, მტანჯველ და ექსტრემალურ მოვლენებზე, რომლისგანაც შედეგადაა ძალადობა. თუმცა ზოგიერთ შემთხვევაში მსხვერპლი ფსიქიკურად

ავადდება და ეს უკვე სამედიცინო ჩარევას საჭიროებს. ფსიქო-ემოციური შედეგებიდან ძირითადია: პოსტტრავმატული სტრესი, დეპრესია, შფოთვა და შიშები, თვითგვემა, თვითმკვლელობის მცდელობა და თვითმკვლელობა, ფსიქიკური პათოლოგია.

- **სოციალური** შედეგები – საზოგადოებათა უმეტესობა მიდრეკილია, მომხდარ ძალადობაში თვით მსხვერპლი დაადანაშაულოს. ეს განსაკუთრებით გაუპატიურების შემთხვევებს შეეხება. საზოგადოების მხრიდან გარიყვის შიშით მსხვერპლთა უმრავლესობა ერიდება მასზე მომხდარი ძალადობის შესახებ მოყოლას და არ მიმართავს ჯანდაცვისა თუ სამართალდამცავ ორგანიზაციებს. სოციალური შედეგების მაგალითებია: მსხვერპლის დადანაშაულება, სოციალური სტიგმა, სოციალური იზოლაცია, საზოგადოებაში ნორმალური ფუნქციონირების უნარის დაკარგვა, ოჯახის (მეუღლის) მხრიდან უარყოფა, მარტივად რომ ვთქვათ, ოჯახიდან გაგდება.

გენდერული ძალადობის წინააღმდეგ ეფექტური მოქმედებისათვის საჭიროა როგორც მიზეზების, ისე შედეგების ანალიზი. თუ გავიგებთ მიზეზებს, შეგვეძლება განვხორციელოთ პრევენციული ზომები. თუ გვეცოდინება შედეგები შეგვეძლება საპასუხო ქმედებების მომზადება.

ოჯახური ძალადობა

ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ ოჯახური ძალადობა გენდერული ძალადობის კერძო ფორმაა. მისი განსაკუთრებული მახასიათებელი– ესაა აგრესიული და მაკონტროლებელი ქცევა, რომელსაც ოჯახში ერთი წევრი მეორის მიმართ სჩადის. რამდენად გავრცელებულია გენდერული ძალადობა? სტატისტიკა სხვადასხვა ქვეყანაში ვარირებს, მაგალითისთვის მოვიყვანოთ აშშ-ს, სადაც ქალების ერთი მეოთხედი, ანუ 12 მილიონზე მეტი იმყოფება იძულების მდგომარეობაში (ზოგჯერ მთელი ცხოვრების მანძილზე) ახლანდელი ან ყოფილი პარტნიორის მხრიდან. 5 მილიონზე მეტ ქალზე უხეში ძალადობა მიმდინარეობს.

ოჯახური ძალადობის ძირითადი ტიპები იგივეა, რაც გენდერული ძალადობისა: ეკონომიკური, ფიზიკური, ფსიქოლოგიურ-ემოციური, სექსუალური. მისი განსაზღვრებაც მსგავსია.

ოჯახური ძალადობა არის განმეორებადი და ხშირი ციკლი ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, სექსუალური ანდა ეკონომიკური შეურაცხყოფისა, რომელსაც ოჯახის ერთი წევრი ახორციელებს მეორეზე მასზე კონტროლისა და ძალაუფლების მოპოვების მიზნით.

საქართველოს კანონი “ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვარპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ” ასეთ განმარტებას იძლევა:

მუხლი 3. ოჯახში ძალადობა

ოჯახში ძალადობა გულისხმობს ოჯახის ერთი წევრის მიერ მეორის კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებების დარღვევას ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, ეკონომიკური, სექსუალური ძალადობით ან იძულებით.

საქართველოში 2005 წელს ჩატარებული მასშტაბური გამოკვლევის მიხედვით, რომელიც ქალზე ოჯახური ძალადობის პრობლემას ეხებოდა, მრავალი შემთხვევითი ტენდენცია გამოჩნდა. მოვიყვანო რამდენიმე მაგალითს.

ფიზიკური ძალადობის ობიექტი გამხდარა, სულ მცირე, რესპონდენტთა მეხუთედი მაინც. მათ შორის იკვეთება ქალთა გარკვეული ნაწილი, რომელიც საჭიროებს რაიმე სახის დაცვას სისტემატური ფიზიკური თავდასხმებისგან.

სურვილის საწინააღმდეგოდ სექსუალურ კონტაქტზე დათანხმება საკმაოდ ჩვეულებრივი მოვლენაა – რესპონდენტთა მეოთხედი მაინც ყოფილა ამგვარი იძულების ობიექტი, ქალთა გარკვეულ ნაწილს კი (ყოველი მეთორმეტე-მეცამეტე) აიძულებდნენ მათთვის მიუღებელ სექსუალურ აქტივობას;

გამოვლინდა ცოლის მიმართ ეკონომიკური ძალადობის ფორმათა მთელი სპექტრი, რომელთა შორის ქმრის მხრიდან ფინანსური კონტროლისა და მასზე მუდმივი ეკონომიკური დამოკიდებულების გვერდით მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს სხვადასხვა სახის ეკონომიკური ხასიათის აკრძალვებსა და შეზღუდვებს.

ზემოთ აღნიშნული ფორმების პარალელურად საკმაოდ ხშირად აქვს ადგილი ეკონომიკური ძალადობის ისეთ ღიად გამოვლენილ სახეებს, როგორცაა ეკონომიკური ხასიათის აკრძალვები, ფინანსური რესურსებისაგან მოწყვეტა და დასჯის მიზნით ეკონომიკური შეზღუდვების განხორციელება.

გამოითხვლათა დიდი უმრავლესობა ამა თუ იმ ხარისხით იმყოფება ფინანსური ზეწოლის ქვეშ, რაც გულისხმობს მეუღლისგან ფულის თხოვნის საჭიროებას ნებისმიერი (საოჯახო თუ პირადი სარგებლობის) საყიდლებისათვის და მის წინაშე ანგარიშვალდებულებას დანახარჯების თაობაზე

საერთო დანახოვით თავისუფლად სარგებლობის უფლება აქვს ქალთა მცირედ ნაწილს (12,4%);

ქალთა მნიშვნელოვანი ნაწილი (არა ნაკლებ მესამედისა) იმყოფება მუდმივი ფსიქოლოგიური ზეწოლის ქვეშ, რომელიც მოიცავს ძალადობის მთელ სპექტრს: ეჭვიანობა, საყვედურები, აკრძალვები, ქალის საურთიერთობო წრის შეზღუდვა მხოლოდ ოჯახის წევრებით, მოთხოვნებისა და მოლოდინების მთელი სისტემა. ყოველივე ეს კი ემსახურება ქალზე ძალაუფლებასა და მასზე კონტროლს

(ოჯახური ძალადობა ქალზე – მრავალკომპონენტური კვლევა, კავკასიის ქალთა კვლევითი და საკონსულტაციო ქსელი, 2006

მონაპლადის ძირითად მახასიათებლებად მიჩნეულია: კონტროლის სურვილი; ძალაუფლების სურვილი; დაბალი თვითშეფასება; სხვისი დადანაშაულების ტენდენცია.

პალაღობის მსხმეპრპლის ძირითადი მახასიათებლები – მოთმენა, დაბალი თვითშეფასება; დამნაშავეობის გრძნობა; სხვაზე დამოკიდებულება.

ძალადობრივი ქცევის ელემენტები:

ღაშინება – მხერით, ქცევით, მიმიკით, ხმის აწევით, ნივთების მტვრევით.

მუქარა – თავის მოკვლით, რომ ბავშვებს წაართმევს და ა.შ.

იზოლაცია – კონტროლი იმაზე, თუ რას აკეთებს ქალი, ვისთან ურთიერთობს, სად დადის, ჩაკეტვა, არგაშვება.

ემოციური პალაღობა – დამცირება, დაცინვა, დააჯერო, რომ გიჟია.

ემონომიკური პალაღობა – ხელის შეშლა სამსახურის შოვნაში, იძულება, რომ გთხოვოს ფული, ფულის წართმევა.

სმისუალური პალაღობა – იქონიო სექსი ქალის ნების გარეშე, მოექცე, როგორც სექსუალურ ობიექტს.

ბაწწვების ბამოყენება – იძულება, რომ ბავშვების წინაშე დამნაშავედ იგრძნოს თავი, ბავშვის გამოყენება დანაბარების გადასაცემად . . .

მამაპაცის უაირატმსობის ბამოყენება – მოეპყრო, როგორც მსახურს, დასცინოთ მის გადაწვეტილებებს, მოექცე, როგორც ბატონ-პატრონი.

ოჯახური ძალადობისთვის დამახასიათებელია ის, რომ ძალადობის მსხვერპლი ვერ თავისუფლდება ამ ძალადობისგან და რჩება ზეწოლის/იძულების პირობებში, ვერ მიმართავს დახმარებას და არავის აცნობებს ამის შესახებ. რატომ შეიძლება ეს ხდებოდეს?

შესაძლოა, ფინანსური დამოკიდებულების გამო; შეიძლება, არის მუდმივი შიში და უნდობლობა სხვების მიმართ; შეიძლება იყოს ძალადობის ესკალაციის შიში; შეიძლება ჰყავდეთ შეილები, რომელიც მათზე არიან დამოკიდებული ფინანსურად და ემოციურად; შეიძლება, უხერხულობას გრძნობდეს თავისი ოჯახის ან მეგობრების წინაშე; შეიძლება იყოს კულტურული ან რელიგიური შეხედულებების გამო, რომელიც ოჯახის შენარჩუნებას გულისხმობს, ნებისმიერ პირობებში. შეიძლება ჯერ კიდევ გიყვარდეს პარტნიორი; შეიძლება, თავად იყო აღზრდილი იძულებისა და ზეწოლის პირობებში და სხვანაირი ურთიერთობის შესახებ არაფერი იცოდე.

პრევენციული ზომები

მხოლოდ ხელშეწყობი და ზეგავლენის მქონე ფაქტორების გაგებით შეეძლება გენდერული ძალადობის წინააღმდეგ ეფექტური

ზომების მიღებას. პრევენციული ზომები მიმართულია როგორც პოტენციური მოძალადეების, ისე პოტენციური მსხვერპლების მიმართ და ასევე იმათ წინააღმდეგ, ვინც შეიძლება მათ ეხმარებდეს.

ეფექტური პრევენციული ღონისძიებები მოიცავს 5 ამოცანაზე მიმართულ ქმედებებს:

სოციო-კულტურული ნორმების შეცვლა ქალთა გაძლიერების მიმართულებით; ოჯახური, საზოგადოებრივი და დახმარების სტრუქტურების გამყარება; ეფექტური სამსახურების შექმნა; ფორმალურ და ტრადიციულ სამართლის სისტემებთან მუშაობა, რათა უზრუნველყოთ მათი შესაბამისობა ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სტანდარტებთან. გენდერული ძალადობის შემთხვევების მონიტორინგი და დოკუმენტირება.

გენდერული ძალადობის აღსაკვეთად უნდა ვიცოდეთ, გვესმოდეს გენდერული ძალადობის ხელშემწყობი ფაქტორები და ვიმოქმედოთ მათ წინააღმდეგ.

გენდერული ძალადობა კონფლიქტის და ომის დროს

“მსოფლიოში არ იქნება მშვიდობა და უსაფრთხოება, ვიდრე არ შეწყდება ძალადობა ქალის მიმართ”

თორაია აჰმედ ობაიდი

ძალადობა, თავისი სხვადასხვაგვარი გამოვლინებით, მშვიდობიან დროსაც არსებობს, მაგრამ განსაკუთრებულ სახეს და სიმძაფრეს იგი ომის დროს იძენს. ომის შედეგები არა მხოლოდ ინდივიდუალური და ზიანების ან განადგურების სახით ვლინდება, არამედ უფრო ფართო არეალსაც მოიცავს, მრავალ ადამიანს ანადგურებს და აზარალებს.

ომი ქალებისა და მამაკაცების ცხოვრებაზე განსხვავებულ ზემოქმედებას ახდენს. მას ყველასათვის ტანჯვა მოაქვს, მაგრამ ქალებზე მისი ზემოქმედება ორმაგია – მოკლევადიანიც და გრძელვადიანიც. ხშირად ქალები განაგრძობენ საომარ ტერიტორიაზე ცხოვრებას (იქ, სადაც ბრძოლა არ მიმდინარეობს), ცდილობენ, ძველებურად მართონ მეურნეობა; გარბიან სახიფათო ადგილებიდან და უსახლკარო დევნილების როლში აღმოჩნდებიან ხოლმე. ყველა შემთხვევაში, ქალები ძალადობის მსხვერპლს წარმოადგენენ. ისინი მსხვერპლად იქცევიან იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც არც გაუსვრიათ და არც ბრძოლის ველზე დაჭრილან. ისინი მსხვერპლნი არიან საერთაშორისო ომებშიც და სამოქალაქოშიც, ეროვნულ ომებში, რელიგიურში და ეთნიკურშიც. ბრძოლის მოტივს მნიშვნელობა არა აქვს. ისინი ძალადობის სხვადასხვა ფორმების მსხვერპლი ხდებიან, რომელთაგან ბევრი “უჩინარია”. ქალს აქტიურ

როლშიც შეუძლია ყოფნა და ბევრჯერ მას დაპირისპირების მოგვარებაში მიუღია მონაწილეობა და ყოველთვის “ფარდის უკან” რჩებოდა. არადა, ქალის სამშვიდობო პოტენციალი ძალზე დიდია.

ომის უნებლიე მსხვერპლი ბევრი მამაკაციც ხდება. მათ ხოცავენ, სახლიდან აგდებენ, აიძულებენ იომოს. მაგრამ არსებობს მნიშვნელოვანი განსხვავება ქალისა და მამაკაცის ომის გამოცდილების თვალსაზრისით. ომი ძალაუფლებისათვის ბრძოლაა და ძალაუფლებაზე მათ განსხვავებულად მიუწვდებიან ხელი. ამ ორი სქესის წარმომადგენლებს, განსხვავებული მდგომარეობიდან და როლიდან გამომდინარე, განსხვავებული მონაწილეობა უხდებათ. ქალისათვის კონფლიქტი ძალაუფლების დემონსტრირებაა. ფიზიკური ძალაუფლება, ძალაუფლება მატერიალურ რესურსებზე ტრადიციულად მამაკაცების ხელშია. სწორედ მამაკაცებს სურთ, დაიმორჩილონ სხვები ამ რესურსების მეშვეობით. აქედან გამომდინარე, ომში აქტიური როლი სწორედ მამაკაცებს აქვთ. მათ სურთ, რომ იყვნენ გამარჯვებული და არა დამარცხებული, მოგებული და არა მსხვერპლი.

ქალებისა და მამაკაცების როლები ძალზე მნიშვნელოვანია და არც ერთი მეორეზე მეტი ან ნაკლები არ არის. საქმე ისაა, რომ “მამაკაცები თავად წერენ საომარ სცენარებს, რეჟისურაც მათია და ქცევის ინტერპრეტაციაც. ისინი საკუთარ თავს ყველაზე საინტერესო, გმირულ როლებს ანიჭებენ, ხოლო ქალებისათვის მეორეხარისხოვანი, მხარდამჭერი როლები ემეტებათ” (ლერნერი).

ომი აძლიერებს ქალის მარგინალიზაციას – ქალები საკუთარ თავს უფრო პასიურ მსხვერპლთან აიგივებენ, ვიდრე აქტიურ, გადარჩენისათვის მებრძოლ სტრატეგთან, რომელიც საკუთარ სახეს ომსა თუ დევნილობაშიც ინარჩუნებს.

მიუხედავად იმისა, რომ ქალებს შეცვლილ სიტუაციაში სიძნელებთან გამკლავების გაცილებით მეტი მზაობა და უნარი აქვთ, მეტი აქტიურობა ახასიათებთ, ისინი პოლიტიკაში ამინდს ვერ ქმნიან და იმ სასტიკი შედეგების მსხვერპლად იქცევიან ხოლმე, რაშიც ფაქტობრივად დანაშაული არ მიუძღვით.

სექსუალური ძალადობა შეიარაღებული კონფლიქტის დროს თავისებურ იარაღს წარმოადგენს. იგი მოსახლეობის მიზანმიმართულ შეურაცხყოფასა და დემორალიზებას ისახავს მიზნად. ამ დროს, გამეფებული უკანონობის პირობებში მსხვერპლი დაუცველია და მოძალადეც დაუსჯელი რჩება.

ქალაქობა – არაქალაქობა, მშვიდობის კულტურის გენდერული პერსპექტივა

ადამიანების მისწრაფება მშვიდობისა და არაძალადობისაკენ არსებული ძალადობისა და ომის კულტურის ზემოქმედებით საუკუნეების განმავლობაში ფერხდებოდა, დღეს მშვიდობა წახალისებულია და მას მთელ მსოფლიოში უჭერენ მხარს. საერთაშორისო ორგანიზაციების (გაერო, იუნესკო და სხვ.) მხარდაჭერით მიმდინარე საქმიანობა, გაკეთებული განცხადებები და მიღწეული შეთანხმებები, განხორციელებული პროექტები მთელ რიგ ცვლილებებს დაედო საფუძვლად ადამიანის უფლებების დაცვის, გენდერული თანასწორობის, გარემოს დაცვის, აგრეთვე, სიღარიბის დაძლევის, ჯანდაცვისა და განათლების მიმართულებით.

მიუხედავად ამისა, ომები მსოფლიოში კვლავ გრძელდება. ესაა ომები სახელმწიფოებს შორის და სახელმწიფოებს შიგნით. საზოგადოება დღესაც სერიოზული საფრთხის წინაშეა და ზარალდება მიმდინარე პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული, ეკოლოგიური და გენდერული ძალადობის გამო.

იქნება და ფართოვდება ძალადობის რკალი, თავისი პოლიტიკური და ეკონომიკური საფუძვლებით, რომელიც საზოგადოებებსა და მათ კულტურულ ტრადიციებზე მოქმედებს.

ომები გენდერულ სტერეოტიპებს ამძაფრებს და ქალებზე ძალადობას უწყობს ხელს. ძალადობის კულტურა მსოფლმხედველობის, მენტალობისა და პრობლემების გადაწყვეტის ძალადობრივი მიდგომების ერთობლიობაა, რომელიც მუდმივად ძალადობისა და შეიარაღებული ძალების გამოყენებისაკენ უბიძგებს მხარეებს. ამ ფონზე ადამიანები სულ უფრო მეტად ზრუნავენ მშვიდობის კულტურის დასამკვიდრებლად.

მშვიდობის კულტურის დამკვიდრება იოლი არ არის. კულტურა ფართო ცნებაა და მასში გადახლართულია ადამიანების მსოფლმხედველობა და ცხოვრების წესი, ღირებულებები და რელიგიური რწმენა, ისტორიული მემკვიდრეობა და კოლექტიური მეხსიერება, ხელოვნება, ენა, ლიტერატურა, სოციალური ინსტიტუტები, პიროვნული და სოციალური ურთიერთობები. არ არსებობს ადამიანის ცხოვრების რაიმე ასპექტი, რომელიც არ იქნებოდა გარემოს კულტურული ზემოქმედების ქვეშ. კულტურა მოქმედებს ადამიანების თვითმყოფადობასა და მათი ქცევის ნორმებზე. მისგან მომდინარეობს და ყალიბდება ადამიანის შეხედულებები მშვიდობაზე, არაძალადობაზე, ადამიანის უფლებებზე, გენდერზე. ადამიანები/საზოგადოებები იცვლებიან, თუმცა მათი ურთიერთობები (პიროვნული და ინსტიტუციონალური) ჯერ კიდევ ომისა და ძალადობის კულტურის ელემენტებითაა გაუღწეოთილი, ხოლო

გენდერული როლები ამგვარი მყარი შეხედულებების პირობებში ყალიბდება.

საყოველთაოდ გავრცელებული ომის კულტურა ყველგანაა, მაგრამ, შესაძლოა, არ იყოს თვალშისაცემი ისევე, როგორც, მაგალითად, სამხედრო დაწესებულებების შემთხვევაში. მთელ მსოფლიოში არავის უკვირს ქალების სამხედრო სამსახურში ყოფნა, თუმცა იერარქიის სათავეში ქალებს ვერ ნახავთ.

ქალები რეალურად უმცირესობაში არიან იქ, სადაც ომისა და მშვიდობის საკითხები წყდება და იქაც, სადაც საქმე უსაფრთხოებასა და მშვიდობას ეხება.

ამასთან, ომის უარყოფითი ზემოქმედება ქალებზე იზრდება. მე-20 საუკუნის დასაწყისში სამხედრო ოპერაციების ძირითად მსხვერპლს მამაკაცები წარმოადგენდნენ. მე-20 საუკუნის ბოლოს – 21-ე საუკუნის დასაწყისში ომში ძირითადად მშვიდობიანი მოსახლეობა და ინფრასტრუქტურა ნადგურდება. შეიარაღებული კონფლიქტის დროს დაზარალებულები, მათ შორის დაჭრილები და დახოცილები, უმეტესად ქალები და ბავშვები არიან.

დღეს საუბარია იმაზე, რომ გენდერული დისბალანსისა და ომის პრობლემები გადაჯაჭვულია ერთმანეთთან. მშვიდობის კულტურის დამკვიდრება გენდერულ სამართლიანობასა და თანასწორობაზე ისევეა დამოკიდებული, როგორც განიარაღებასა და დემილიტარიზაციაზე.

მშვიდობისა და არაძალადობის კულტურის დამკვიდრება ახალი საშუალებების ძიებას, ქალებისა და მამაკაცების ერთობლივ ძალისხმევას მოითხოვს. მით უმეტეს, რომ ქალების განსაკუთრებული როლი არაძალადობისა და მშვიდობის შენების პროცესში მრავალჯერ და ბევრ საერთაშორისო ფორუმზეა ხაზგასმული. მათ შორისაა **გაეროს უშიშროების საბჭოს ცნობილი და მნიშვნელოვანი რეზოლუცია №1325 (2000 წ.),** რომელიც კონფლიქტების თავიდან აცილებასა და დარეგულირებაში ქალების უმნიშვნელოვანეს როლს აღიარებს; ასევე კარგადაა ცნობილი იუნესკოს განცხადება “ქალების წვლილის შესახებ მშვიდობის კულტურის საქმეში” ქალთა მეოთხე მსოფლიო კონფერენციაზე პეკინში (4 - 15 სექტემბერი, 1995) და სხვა მრავალი.

მშვიდობის კულტურის დამკვიდრებისათვის მიღებულ ღონისძიებებთან ერთად უდიდესი მნიშვნელობა აქვს საზოგადოების განათლებას გენდერის, მშვიდობისა და არაძალადობის საკითხებზე.

როდესაც 1994 წელს იუნესკოს გენერალურ კონფერენციაზე გაკეთდა განცხადება საგანმანათლებლო ამოცანების შესახებ მშვიდობის, ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის მიმართულებით, რითაც მან მხარი დაუჭირა განათლების მინისტრების დეკლარაციას (მასში

არანაკლები ყურადღება დაეთმო გენდერულ მიკერძობასაც, მონაწილე ქვეყნებმა აღიარეს საგანმანათლებლო საქმიანობის აუცილებლობა და ამგვარი განათლების ვალდებულება საკუთარ თავზე აიღეს.

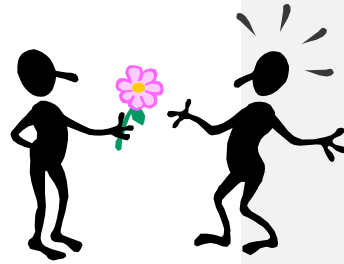
გენერალური კონფერენციის 44-ე სესიის ფარგლებში შექმნილი ჩარჩო-ხელშეკრულება და მისი განხორციელების აუცილებლობა ჰააგაში 1999 წელს ჩატარებულ სამშვიდობო კონფერენციაზე 10 ათასმა ადამიანმა გაიზიარა.

მიღებულ დოკუმენტში მშვიდობისა და არაძალადობის დარგში განათლების აუცილებლობის მიზეზები მოკლედ და ყოვლისმომცველადაა ნახვენები. მასში ნათქვამია:

“მშვიდობის კულტურა რეალობად მხოლოდ მაშინ იქცევა, როდესაც მსოფლიოს მოქალაქეები განიმსჭვალებიან გლობალური პრობლემების გაგებით, შეიმენენ კონფლიქტის კონსტრუქციული გადაწყვეტის უნარ-ჩვევებს, გაიზიარებენ ადამიანის უფლებების დაცვის, გენდერული და რასობრივი თანასწორობის საერთაშორისო სტანდარტებს, ისწავლიან კულტურული მრავალფეროვნების დაფასებასა და მთლიანად დედამიწის გაფრთხილებას.”

არაძალადობა ძალადობის საპირისპიროდ

ძალადობის საპირისპიროდ, არაძალადობა ადამიანთა ის ქცევაა, რომელიც ხასიათდება კონფლიქტურ სიტუაციებში ძალის გამოყენებაზე უარის თქმით. ეს არის უარი პრინციპული მოსაზრებების გამო და არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ძალადობა მათ ქმედით იარაღად არ მიაჩნიათ.

ადამიანის სიცოცხლის შენარჩუნება არაძალადობრივი ქმედების ძირითადი მიზანია. ამ თვალსაზრისით, არაძალადობა სიტყვასიტყვით იარაღის აღების, მკვლელობისა და ადამიანისათვის ფიზიკური ზიანის მიყენებაზე უარის თქმას გულისხმობს.

სიტყვა “არაძალადობა” მე-20 საუკუნეში გაჩნდა. ამ ტერმინს მე-17 – მე-19 საუკუნეებში “მორჩილებასთან”, “პასიურობასთან” აიგივებდნენ. განსხვავებით “მორჩილებისაგან”, ტერმინი “არაძალადობა” სოციალური და ეკონომიკური უთანასწორობის ან ძალადობის სხვა მიზეზების აღმოფხვრას არაძალადობრივი გზებით ცდილობს.

ძალადობის წამალი ძალადობა და შურისგება ვერ იქნება. არაძალადობრივი ბრძოლის მიზანი შერიგების მიღწევაა.

არაძალადობა სამოქალაქო გაფიცვებისა და ლოკალური კონფლიქტების დროს გამოიყენება. ცვლილებების განხორციელების მიზნით, არაძალადობის სტრატეგიის განვითარება 20-იან – 40-იან წლებში მაკათმა განდომ გამოიყენა. იგი იმედოვნებდა, რომ არაძალადობრივი მეთოდი საუკეთესო იარაღი იყო მოწინააღმდეგის ცნობიერებასა და სულზე ზეგავლენის მოსახდენად.

სვედიის დეკლარაციაში არაძალადობის შესახებ ნათქვამია, რომ ძალადობა არ არის გარდაუვალი. არაძალადობის ძირითადი პრინციპი ისაა, რომ სხვას არ მიაყენო ზიანი. “უფლების ძალა” უფრო ეთიკური და

ეფექტური არგუმენტი, ვიდრე “ძალის უფლება”, ეს ფილოსოფია უამრავი პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური ხასიათის ცვლილებასა და მსოფლიოს სხვადასხვა წერტილში განხორციელებულ გარდაქმნებს დაედო საფუძვლად.

ადამიანის ღირსება, კულტურული მრავალფეროვნება

ადამიანის ღირსება, ადამიანის უფლებების მიმართულებით არსებული ყველა ნორმისა და წესის საფუძველია. იგი საყოველთაო და თანასწორ პატივისცემას გულისხმობს ყველას და თითოეული ადამიანის მიმართ. აგრეთვე ისეთ ქცევას, რომელიც გარშემომყოფებისგან პატივისცემას იმსახურებს. ღირსება კარგად ვლინდება იქ, სადაც არსებობს ურთიერთპატივისცემა და პასუხისმგებლობა.

ადამიანები დაობენ განსხვავებულობის გამო (კულტურული, რელიგიური, ასაკობრივი, რასობრივი, გენდერული და სხვ.) და ხშირად, საკმაოდ მწვავედაც. თუმცა განსხვავებულობა მრავალფეროვნების საფუძველია, ხოლო სამყაროს მიმზიდველობა და მშვენიერება სწორედ მრავალფეროვნებაშია.

მრავალფეროვნება ჩვენგან დაფასებასა და პატივისცემას მოითხოვს. იგი მიზნების, გამოცდილების, რწმენის, ხელოვნების, ოჯახის ინსტიტუტისა და გენდერული ურთიერთობების ერთობლიობაა, რომელიც სხვადასხვა კულტურულ, ეთნიკურ და სახელმწიფო წარმონაქმნში არსებობს. მრავალფეროვნების დაფასება სხვადასხვა ხერხებისა და საშუალებების აღიარებაა, რომლითაც ადამიანები მათში არსებულ ზოგადსაკაცობრიო ფასეულობებს გამოხატავენ და თავიანთ ადამიანურ მოთხოვნილებებს იკმაყოფილებენ.

სოციალური პასუხისმგებლობა, ეკოლოგიური საკითხების ცოდნა

სოციალური პასუხისმგებლობა არის ადამიანების მზაობა და საზოგადოებაში შექმნილ საჭიროებებზე დროული, ეფექტური რეაგირების უნარი. ეს შეიძლება ეხებოდეს საზოგადოებაში ან რომელიმე ჯგუფში (თემში) არსებულ მოთხოვნილებებს/მდგომარეობას (ლოკალურ ამბავს) ან გლობალური მასშტაბის/მნიშვნელობის მოვლენას, რომელზეც მთელი მსოფლიოს მოქალაქეებმა უნდა მოახდინონ რეაგირება.

ამ ჭრილში ძალზე მნიშვნელოვანია საზოგადოებაში არსებული ცოდნა და პასუხისმგებლობა ეკოლოგიურ საკითხებზე, იმის გაგება და გათვალისწინება, რომ პლანეტა და მასზე არსებული სიცოცხლე ფაქიზია.

ეკოლოგიური აზროვნება მშვიდობის სფეროში სწავლების აუცილებელი კომპონენტი უნდა გახდეს.

თავის ბიბლიოგრაფია

1. მულტიმედია პრევენცია და პასუხი გენდერულ ძალადობაზე კონფლიქტის დაზარალებულ მოსახლეობაში – ტრენინგის სახელმძღვანელო, JSI Research & Training Institute/RHRC Consortium, Washington DC, 2004.
2. Communication skills in working with survivors of gender based Violence – A five-day training of trainers workshop, FHI, RHRC Consortium, IRC.
3. Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons, Guidelines for Prevention and Response, UNHCR, 2003.
4. ოჯახური ძალადობა ქალზე – მრავალკომპონენტური კვლევა, კავკასიის ქალთა კვლევითი და საკონსულტაციო ქსელი, 2006.
5. საქართველოს კანონი “ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ”.
6. UNFPA პროგრამის – “დაკლიოთ გენდერული ძალადობა ამიერკავკასიაში” – მასალები.

ადამიანის უფლებები – არსი და მნიშვნელობა

ადამიანის უფლებების დაცვასა და პატივისცემას ეფუძნება დღეს პროგრესული მსოფლიო. ტრანზიციის მყოფი ქვეყნები, მათ შორის, ყოფილი საბჭოთა სახელმწიფოები, იმ შემთხვევაში ჩაითვლებიან დემოკრატიულ და პროგრესულ ქვეყნებად, თუ შეძლებენ ადამიანის უფლებების დაცვის საყოველთაოდ დადგენილი სტანდარტების უზრუნველყოფას. ადამიანის უფლებები დემოკრატიის, პოლიტიკური და სამოქალაქო კულტურის, უსაფრთხოებისა და კეთილდღეობის საზომთაგან უმთავრესია.

ადამიანის უფლებებზე საუბრისას ვგულისხმობთ იმ უფლებებს, რომელიც თითოეულ ინდივიდს ეკუთვნის – მამაკაცსა და ქალს, გოგონასა და ვაჟს, ბავშვსა თუ მოხუცს – უბრალოდ იმიტომ, რომ ისინი ადამიანები არიან. ადამიანის უფლებები გაუსხვისებელია, ისინი არავის უბოძებია – არც მონარქებს, არც მთავრობებსა და არც სულიერ წინამძღოლებს. ადამიანის უფლებებს განასხვავებენ სამოქალაქო უფლებებისაგან, რომელთა ჩამონათვალი და თითოეულის შინაარსი სახელმწიფოების კონსტიტუციებსა და შესაბამის კანონმდებლობაში აისახება.

”ადამიანის უფლებები“ – ეს სიტყვათშეთანხმება თითქმის ყოველდღე გვესმის, ჩვენს ყოველდღიურ ლექსიკაშიც დამკვიდრდა. თუმცა სინამდვილეში რა ვიცით მათ შესახებ, რა უფლებებია ეს, რა ინსტიტუციური მექანიზმები არსებობს ადამიანის უფლებების დასაცავად მსოფლიოსა და საქართველოში, რას ნიშნავს ქალის უფლებები, რა უნდა ვიცოდეთ მასზე და რა კავშირია გენდერულ ძალადობასა და ადამიანის უფლებებს შორის?

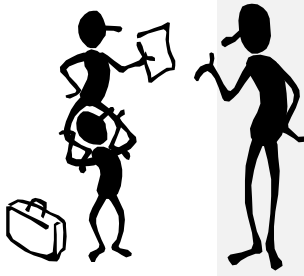
ძირითადი კონვენციები ადამიანის უფლებების სფეროში

1. 1948 წელს გაერომ მიიღო ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაცია.
www.unhcr.ch/undr/ ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი და კონვენციები
www.un.org/law/

2. 1966 წელს მიღებული იქნა ორი უნიშვნელოვანესი საერთაშორისო დოკუმენტი: “სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების” და “ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების კონვენციები”.

3. ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენცია (CEDAW) მიღებული იქნა გაეროს მიერ 1979 წელს. –

ადამიანის უფლებები ვემდებ ფუნდამენტურ პრინციპებს ეფუძნება:

1. თანასწორობა

ყველა ადამიანი დაბადებულია თავისუფალ და თანასწორ ინდივიდად. ადამიანის უფლებები საყოველთაოდ აღიარებულია ეთიკური და მორალური ღირებულებები გაზიარებული მსოფლის თითქმის ყველა რეგიონში.

2. არადისკრიმინაცია:

ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციაში ნათქვამია, რომ ყველა ადამიანი, განურჩევლად რასისა, სქესისა, ასაკისა, აღმსარებლობისა თანასწორია.

3. განუყოფლობა

ადამიანის უფლებები კომპლექსური, მეტად ინტეგრირებული ცნებაა, რომელიც მოიცავს სამოქალაქო, პოლიტიკურ, სოციალურ,

კულტურულ და კოლექტიურ უფლებებს. არ შეიძლება, ადამიანს ჩამოერთვას უფლება მხოლოდ იმის გამო, რომ ვიღაც გადაწყვეტს, ეს ნაკლებმნიშვნელოვანია ან არ არის ძირითადი და არსებითი. ყველა უფლება და თავისუფლება ერთნაირად მნიშვნელოვანია.

4. ურთიერთდამოკიდებულება

ადამიანის უფლებები ცხოვრების ყველა სფეროში გვხვდება – სახლში, სკოლაში, სამსახურში, სასამართლოში. ყველა უფლება ურთიერთკავშირშია, თუ ერთი ირღვევა, ე.ი. ირღვევა სხვა უფლებებიც.

5. პასუხისმგებლობა:

გამოყოფენ პასუხისმგებლობის რამდენიმე სუბიექტს:

- ა) **სახელმწიფო:** ადამიანის უფლებები მთავრობებისაგან არ არის ბოძებული. მთავრობებს კი უფლება არა აქვთ, თავიანთი სურვილისამებრ განკარგონ ისინი. მთავრობები ვალდებული არიან, უზრუნველყონ თანასწორობა ადამიანის უფლებების დაცვისას.
- ბ) **ინდივიდი:** ყოველი ადამიანი პასუხისმგებელია, ასწავლოს ადამიანის უფლებები, პატივი სცეს მათ და მათი დარღვევისთვის პასუხისმგებლობა დააკისროს ინსტიტუტებსა თუ ინდივიდებს.
- გ) **სხვა სუბიექტები:** საზოგადოების თითოეული ნაწილი, მათ შორის, კორპორაციები, არასამთავრობო ორგანიზაციები და საგანმანათლებლო ინსტიტუტები ინაწილებენ პასუხისმგებლობას ადამიანის უფლებების დაცვის სფეროში.

ადამიანის უფლებები და სოციალური ცვლილებები

როდესაც ადამიანის უფლებების უნივერსალურობაზე ვსაუბრობთ, საინტერესოა ვიცოდეთ, როგორ არის ეს კონცეფცია წარმოდგენილი სხვადასხვა კულტურებში. ადამიანები ათასწლეულების განმავლობაში სწავლობენ ადამიანის ბუნებას. სიკეთესა და ბოროტებაზე ბევრი რამ თქმულა და დაწერილა. ადამიანურ ბუნებას თავისი მოძღვრების ამოსავალ წერტილად განიხილავს სხვადასხვა რელიგია. კონფუციუს მიმდევარი ჩინელი ფილოსოფოსი მენ ძუ (ძვ. წ. აღ. მე-3 საუკუნე) ამბობდა, რომ ადამიანი თავისი ბუნებით კეთილია და სოციალური

ჰარმონიისაკენ ისწრაფვის. საკუთარი ბუნების გამოსამჟღავნებლად ადამიანს სჭირდება მშვიდობა და სამართლიანობა.

მენ ძუ ამბობდა, რომ ადამიანს უფლება აქვს, აღუდგეს ტირან მმართველს, უპირველესი ხალხია, შემდეგ მოდიან მმართველები. ადამიანები, რომლებიც ძალადობის მსხვერპლნი არიან, მთელი გულით ვერ მოემსახურებიან თავის ბატონს...

ისლამური ტრადიციის მიხედვით, ადამიანები თანასწორნი არიან რასის, რელიგიის, ეროვნებისა და სტატუსის მიუხედავად. სამართლიანობა ყოველგვარ ზიზღსა და სიძულვილზე მაღლა დგას.

საინტერესოა ბერძნული სტოიციზმის შეხედულებები ადამიანის უფლებებზე. სტოიკოსების აზრით, კაცობრიობა არც სიკეთეზე დგას და არც ბოროტებაზე.

ძვ. წ. აღ მე-5-მე-4 სს. ბერძნული ფილოსოფია უკვე ერთმანეთისაგან ანსხვავებს ბუნებით სამართალსა და ადამიანების მიერ შექმნილ სამართალს.

შუა საუკუნეების ფილოსოფია მთლიანად ბიბლიას ეფუძნება. მოგვიანებით ჩნდება პირველი კრიტიკიუმი იმის შესახებ, თუ რა ქმნის სტაბილურ საზოგადოებას. 1776 წლის ამერიკის დამოუკიდებლობის დეკლარაცია მთლიანად ბუნებითი სამართლის პრინციპების განხორციელება და მათი აღიარებაა.

ადამიანის ღირსების კონცეფცია ადამიანის უფლებების იდეის ქვაკუთხედი. თუ ძველ საბერძნეთში მხოლოდ თავისუფალი ადამიანის ღირსება იყო დაცული ძალადობრივი ქმედებისა და წამებისაგან და ეს პრინციპი არ ვრცელდებოდა მონებზე და არათავისუფალ ადამიანებზე, დღეს 1948 წლის ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის მიხედვით, ყველა ადამიანი თავისუფალია, მათი ღირსება თანასწორად უნდა იყოს დაცული.

რეკოლუციური მისწრაფებები

ადამიანის უფლებების კონცეფცია სოციალური რეკოლუციებისა და ცვლილებების ნაწილია.

“მაგნა ქარტამ” ინგლისში მე-13 საუკუნეში საპარლამენტო სისტემას დაუდო საფუძველი. გარდა იმისა, რომ დიდგვაროვნებსა და მეფეს შორის შეთანხმება შედგა, დოკუმენტმა თავისუფალი ადამიანების უკანონოდ

დაკავება აღკვეთა. თავისუფალი ადამიანის დაპატიმრება მხოლოდ სპეციალური ვერდიქტის საფუძველზე უნდა მომხდარიყო.

1581 წლის გამოყოფის აქტის საფუძველზე ესპანეთის მეფე ფილიპე მე-2 საქვეყნოდ გაასამართლეს. აქტში ნათქვამია, რომ ღმერთის მიერ არის სუვერენი მოვლენილი და მისი მოვალეობაა, დაიცვას ხალხი რეპრესიისა და ძალადობისაგან ისე, როგორც მწვემში იცავს თავის სამწყსოს. როდესაც მეფე წვეკტს ზრუნვას თავის ხალხზე, ის მეფე კი აღარ არის, არამედ ტირანი და ხალხს კანონიერი უფლება აქვს, ტირანისაგან გათავისუფლდეს და აირჩიოს ახალი ლიდერი. აქტი კაცობრიობის ისტორიაში პირველი დოკუმენტი იყო, რომელიც თვითგამორკვევის უფლებას აკანონებდა.

განმანათლებლობის ეპოქის ფილოსოფია და ესთეტიკა ადამიანს აღიარებდა რაციონალურ არსებად, რომელსაც შეეძლო, თავად განესაზღვრა თავისი ბედი და ცხოვრება, ეკლესიის ჩარევის გარეშე. რაციონალიზმის იდეებს ეფუძნებოდა პრუსიის, ავსტრიისა და საფრანგეთის კონსტიტუციები.

ამერიკის დამოუკიდებლობის დეკლარაციაში ადამიანის უფლებების ჩამონათვალია წარმოდგენილი: ყველა ადამიანი თანასწორია და მათ აქვთ სიცოცხლის, თავისუფლებისა და ბედნიერების უფლება. დეკლარაცია ევროპაში რევოლუციური იდეების შთაგონების წყარო გახდა. 1789 წლის 26 აგვისტოს პარიზის ეროვნულმა ასამბლეამ მიიღო ადამიანისა და მოქალაქის უფლებების დეკლარაცია. პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებები გულისხმობდა: არაფერია აკრძალული გარდა იმისა, რაც კანონითაა აკრძალული; სასამართლოს გარეშე დაპატიმრება უკანონოა, ადამიანები უდანაშაულონი არიან ბრალის დამტკიცებამდე; ყველას აქვს რწმენის, რელიგიის, გამოხატვის თავისუფლება, თუ ეს კანონს არ არღვევს.

ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის მიღება მოხერხდა მხოლოდ 1948 წელს გაეროს მიერ.

რა არის ადამიანის უფლება?

პირველ რიგში ეს სამართლებრივი კონცეფციაა, და განსაზღვრული საკანონმდებლო სისტემის მიერ, გულისხმობს ადამიანისათვის მინიჭებულ უპირატესობას. მორალური თვალსაზრისით კი მასში მოიაზრება ყველაფერი სამართლიანი და ღირსეული.

ზოგადი უფლებები:

სიცოცხლის, კანონის წინაშე აღიარებისა და თანასწორობის, წამებისა და ძალადობისაგან დაცვის უფლება

თავისუფლებები:

ძირითადია რწმენის, რელიგიის და აზრის თავისუფლებები. გამოხატვის თავისუფლება მოიცავს: შეკრების, ინფორმაციისა და იდეების მიღებისა და გადაცემის უფლებას.

მონაწილეობის უფლება:

მონაწილეობის უფლება გულისხმობს უფლებას, იყო ქვეყნის მმართველობის ნაწილი, იყო არჩეული, ასევე გქონდეს არჩევნებში მონაწილეობის უფლება.

კულტურული ღირებულებები და ადამიანის უფლებების უნივერსალურობა

არსებობს მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ადამიანის უფლებები კულტურების მიხედვით განსხვავებულია და მათ კულტურული სპეციფიკურობა ახასიათებს. ამ მიდგომას “კულტურულ რელატივისმს” უწოდებენ. დისკურსში ადამიანის უფლებების უნივერსალურობის შესახებ აზრის ლიდერები მიიჩნევენ და დღესაც აცხადებენ, რომ ადამიანის უფლებების საყოველთაოობა დასავლური იმპერიალიზმის ერთ-ერთი გამოვლინებაა, მეორე მხრივ, სწორედ ისინი იყენებენ ამ მიდგომას რეპრესიული რეჟიმების გასაძლიერებლად მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში.

ადამიანის უფლებების არსებული კონცეფცია საუკუნეების მანძილზე ყალიბდებოდა. მისი დღევანდელი გაგება კი შედარებით ახალი ფენომენია. თანასწორობა და თავისუფლება ყველასთვის, სამართლიანობა და ღირსება ყველასთვის განურჩევლად სქესისა, რასისა, აღმსარებლობისა – თანამედროვეობის მიღწევაა. ჯონ სტიუარ მილი¹, რომელიც თავისუფლების იდეის ერთ-ერთი უდიდესი შემქმნელი და მხარდამჭერი იყო მიიჩნევდა, რომ “არაცივილიზებულ ხალხს” არა აქვს არავითარი უფლება საერთაშორისო სამართლის მიხედვით. ამერიკის 1776 წლის რევოლუციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მონაპოვარი, ვირჯინიის დეკლარაცია,² სახალხო სუვერენიტეტისა და დემოკრატიული უფლებების შესახებ არაფერს ამბობდა მონობის შესახებ, რომელიც ამერიკაში თითქმის საუკუნის შემდეგ გაუქმდა სამოქალაქო ომის შედეგად. საფრანგეთის 1789 წლის რევოლუცია მხოლოდ მამაკაცის უფლებებს

¹ ჯონ სტიუარტ მილი (1806-1873) – ბრიტანელი ფილოსოფოსი, საზოგადო მოღვაწე, ლიბერალიზმის ერთ-ერთი ფუძემდებელი, უტილიტარიზმის მოწინააღმდეგე. იგი სახელმწიფოს წარების მოწინააღმდეგე იყო სოციალურ ცხოვრებაში.
² ვირჯინიის დეკლარაცია -

აკანონებდა, ფრანგმა ქალებმა უფლებები მხოლოდ 1945 წელს მესამე რესპუბლიკის კონსტიტუციით მოიპოვეს. ამით იმის თქმას კიდევ ერთხელ ვცდილობთ, რომ ადამიანის უფლებების უნივერსალურობა სრულიად ახალი კონცეფციაა. ჰოლოკოსტი, რომელმაც მილიონობით ებრაელის სიცოცხლე შეიწირა, არც ისე დიდი ხნის წინ მოხდა და ერთი ერის დანარჩენებზე აღმატებულობის იდეის განხორციელების ძალადობრივი შედეგი იყო.

ადამიანის უფლებების საერთაშორისო სამართალი ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის შექმნის შემდეგ ჩამოყალიბდა. ადამიანის უფლებების შესახებ არსებული მრავალი დისკურსის მიუხედავად (განვითარების, სიღარიბის, ჩრდილოეთისა და სამხრეთის დაპირისპირების, შიდაპოლიტიკური ტრანზიციების, დემოკრატიული პროცესების კონტექსტში), "ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები კითხვის ნიშანის ქვეშ არ დგას" (1993 წლის ვენის დეკლარაცია ადამიანის უფლებების შესახებ).

რატომ ქალის უფლებები?

დღეს საერთაშორისო საზოგადოება ჯერ კიდევ ვერ ახერხებს ადამიანის უფლებების დაცვის სრულ უზრუნველყოფას. მიუხედავად უამრავი ინსტიტუციური და სამართლებრივი მექანიზმისა, ადამიანების უფლებები მრავალ ქვეყანაში უხეშად ირღვევა. გენდერული ძალადობა ადამიანის უფლებების, კერძოდ, ქალის უფლებების დარღვევის ერთ-ერთი მაგალითია.

ჯერ კიდევ 1948 წლის გაეროს ქარტიაში აღინიშნა, რომ მამაკაცი და ქალი თანასწორია, რომ ყველა ინდივიდი, რასის, რელიგიის, სტატუსის, ასაკისა და სქესის მიუხედავად, სარგებლობს ღირსებითა და უფლებებით. თუმცა ეს განცხადება საკმარისი არ აღმოჩნდა საიმისოდ, რომ მსოფლიოში ქალების ცხოვრება და ბედი შეცვლილიყო. საყოველთაო დეკლარაციამ ვერ უზრუნველყო ღრმადგამჯდარი ტრადიციებისა და უსამართლობის აღმოფხვრა მსოფლიოს სხვადასხვა ხალხსა თუ კულტურებში, რაც ქალის მიმართ ძალადობას და მის დაბალ სტატუსს აღიარებდა. 1967 წლის 7 ნოემბერს გაეროს გენერალურმა ასამბლეამ დაამტკიცა დეკლარაცია ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ. გაეროს წევრი სახელმწიფოებისათვის აღნიშნული დოკუმენტი სავალდებულო არ იყო. ამიტომაც აღნიშნულმა დოკუმენტმა ვერ უზრუნველყო ახალი, უფრო სამართლიანი გარემო სადაც ქალები და მამაკაცები საერთო და თანასწორი უფლებებით ისარგებლებდნენ.

ქალის სტატუსზე მომუშავე გაეროს კომისიამ მთელი სამოცდაათიანი წლები მონადრმა ქალების დამცველ კონვენციაზე მუშაობა, რომელიც გაეროს წევრი სახელმწიფოებისათვის სავალდებულო უნდა გამხდარიყო. საბოლოოდ, 1979 წელს დამტკიცდა კონვენცია ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ. დღეს კონვენცია რატიფიცირებულია 185 ქვეყნის მიერ. საქართველო ამ დოკუმენტს 1994 წელს მიუერთდა .

გაეროს ეგიდით პირველი კონფერენცია ქალის პრობლემების შესახებ 1975 წელს მეხიკოში მოეწყო. ამ კონფერენციამ ხელი შეუწყო მოგვიანებით ქალთა კონვენციის შექმნას. 1975-1985 წლები კონფერენციაზე გამოცხადდა ქალების ათწლეულად. მეხიკოს შეკრებას მოჰყვა კოპენჰაგენის, ნაირობისა და 1995 წელს პეკინის კონფერენციები. პეკინის კონფერენციამ საფუძველი დაუდო თანასწორობის, განვითარებისა და მშვიდობის ასლებურ კონცეფციას, რომელშიც ქალს განსაკუთრებული როლი ეკისრებოდა.

პეკინის კონფერენციის სამოქმედო პლატფორმა

ქალებთან დაკავშირებული კრიტიკული საკითხების ჩამონათვალი:

სიღარიბე, განათლება, ჯანდაცვა, ქალის წინააღმდეგ ძალადობა, ქალი და შეიარაღებული კონფლიქტი, ქალი ხელისუფლებაში და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, ქალების განვითარების ინსტიტუციური მექანიზმები, ქალის უფლებები, ქალები და მედია, ქალი და გარემო, გოგონები.

კონვენცია ქალების მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ

მუხლი 1

“ქალთა დისკრიმინაცია “ ნიშნავს ნებისმიერ განსხვავებას, გამონაკლისობას ან შეზღუდვას სქესის ნიშნით, რომელიც ღაზავს ან არარად აგდებს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, მოქალაქეობრივ ან სხვა რაიმე სფეროში ქალთა და მამაკაცთა თანასწორუფლებიანობას. . .

მუხლი 5

წვერი სახელმწიფოები ყველა საჭირო ზომას იღებენ, რათა: შეცვალონ ქალთა და მამაკაცთა ქცევის სოციალური და კულტურული მოდელები, იმისათვის, რომ

აღმოფხვრას ყველა წინაგანსჯა, ადათ-წესი თუ ტრადიცია, რომელიც საფუძვლად უდევს მამაკაცის უპირატესობას ქალზე.

მუხლი 6

უნდა აიკრძალოს ქალებით ვაჭრობა და ქალთა პროსტიტუციისა და ექსპლუატაციის ყოველგვარი სახე.

მუხლი 7

ქალებს უნდა ჰქონდეთ ხმის მიცემის უფლება და უნდა შეეძლოთ, კენჭი იყარონ არჩევნებში კანდიდატად, მათ, მამაკაცების მსგავსად. უნდა ჰქონდეთ თანაბარი უფლებები და შესაძლებლობები სამთავრობო თანამდებობების მისაღებად.

მუხლი 10

ქალსა და მამაკაცს თანაბარი უფლებები უნდა ჰქონდეთ განათლების მიღების, კარიერის წარმართვის, სწავლის, კურსისა და მასწავლებლის არჩევის პროცესში. სახელმძღვანელოებისა და სასწავლო ტექსტების რევიზია უნდა მოხდეს იმ შემთხვევაში, თუ მასში მოცემულია ქალისა და მამაკაცის როლების შესახებ სტერეოტიპული კონცეფციები.

მუხლი 11

ქალებისათვის ანაზღაურებადი სამუშაოს უფლება, უფლება თანასწორი ანაზღაურებისა ერთი და იმავე სამუშაოსათვის ქალისა და მამაკაცისათვის. ფეხმძიმობის ან ოჯახური სტატუსის შეცვლის შემთხვევაში (გათხოვება, გაყრა და ა.შ.) ქალის სამუშაოდან დათხოვის უფლების აღმოფხვრა. ანაზღაურებადი დეკრეტული შვებულების უფლება.

მუხლი 14

წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა გაითვალისწინონ სოფლებში მოსახლე ქალების პრობლემები და ის განსაკუთრებული როლი, რომელსაც სოფელში მოსახლე ქალი ოჯახის ეკონომიკური გადარჩენისათვის ასრულებს, მათ შორის, აუნაზღაურებელი სამუშაო.

ბიბლიოგრაფია:

1. Dicisive Barbarity or Global Civilization? The Ethical Dimensions of Science, Art, Religion and Politics, University Press of Maryland.
2. Dealing with Human Rights, Asian and Western Views on the Values of Human Rights, edited by Martha Meijer, 2001.
3. Pathway to Gender Equality, CEDAW, Beijing and MDGs, UNIFEM, GTZ.
4. ქალის უფლებები ნაბიჯ-ნაბიჯ, პრაქტიკული სახელმძღვანელო ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის გამოყენებისათვის ქალის უფლებების დასაცავად, საერთაშორისო ორგანიზაცია “ქალები, კანონი და განვითარება”.
5. Teaching Human rights, a handbook for Teachers.
6. Empowering Young Women to Lead Change, A Training Manual UNFPA and World YWCA, 2006 628_filename_empowering-young-women_eng.pdf.

ტრენინგის პროგრამა

5 დღიანი სატრენინგო პროგრამა

5 დღიანი სატრენინგო პროგრამა განკუთვნილია პროექტის-
დავძლიოთ გენდერული ძალადობა საქართველოში” I ეტაპის
მონაწილეებისათვის, რომლებიც უნდა მომზადდნენ განმანათლებლებად,
მომდევნო II ეტაპის ტრენინგებად. ვინაიდან ეს პროგრამა
ორიენტირებულია როგორც ცოდნის და უნარ-ჩვევების გადაცემაზე,
ასევე მონაწილეთა ვაგარჯიშებაზე შემდგომის ტრენინგის ჩატარებაში,
პროგრამის პირველი და ბოლო ნაწილები იტერაქტიული სწავლების და
ტრენინგთა მომზადების სესიებსაც მოიცავს.

მთლიანობაში სატრენინგო პროგრამის სტრუქტურა შედგება
ცალკეული თემატური სესიებისაგან, რომლებიც თავის მხრივ შეიცავს
ძირითადი საკითხების ჩამონათვალს, მსვლელობის ხანგრძლივობას,
აქტივობებისა და მომდინარეობის მოკლე აღწერას.

პროგრამაში მითითებული ყველა სავარჯიშო შეგიძლიათ იხილოთ
კურიკულუმის “სავარჯიშოების” ნაწილში, ხოლო თეორიული
პრეზენტაციების დროს დაეყრდნოთ “ძირითადი საკითხების” ნაწილში
მოცემულ თეორიულ ჩართვებს.

I დღე

I სესია	შესავალი, გაცნობა, მოლოდინი	დრო
მიზანი	პროგრამის წარდგენა; გაცნობა; მოლოდინის კვლევა, მუშაობის ნორმების შემუშავება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	ტრენერის პრეზენტაცია; სავარჯიშოები: "გაცნობა წყვილებში", "მოლოდინების მტევანი" "კონსტიტუცია"	
II სესია	ინტერაქტიული სწავლება და მისი მეთოდები	
მიზანი	ინტერაქტიული სწავლების ძირეული პრინციპების, ტრენერის სტილისა და ტრენინგის მეთოდების გაცნობა	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	თეორიული პრეზენტაცია სავარჯიშოები: "ტრენერის პორტრეტი", "ვიმსჯელოთ მეთოდებზე"	
ს ა დ ი ზ ი		45
III სესია	გენდერი	
მიზანი	"გენდერის" ცნების გააზრება, გენდერსა და სქესს შორის განსხვავების დანახვა; გენდერული მიდგომის არსის გაგება	75 წუთი
აქტივობები	თეორიული პრეზენტაცია სავარჯიშო: "სქესი/გენდერი"	
IV სესია	გენდერული სტერეოტიპები	
მიზანი	<ul style="list-style-type: none"> გენდერული სტერეოტიპების გამოვლენა და გაცნობიერება სტერეოტიპის შემზღუდავი ზემოქმედების გამოვლენა შიდა ჯგუფური ნდობის განმტკიცება 	75 წუთი
აქტივობები	<p>თეორიული პრეზენტაცია</p> <p>სავარჯიშოები:</p> <p>ა) სავარჯიშო წყვილებში: "გენდერული სტერეოტიპები ჩვენს ცხოვრებაში"</p> <p>ბ) დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია</p> <p>გ) სავარჯიშო "ანდაზები"</p>	

გავლილ მასალაზე რეფლექსია/ანალიზი	30 წუთი
--	----------------

II დღე

I სესია	ძალადობა	დრო
მიზანი	ცნების დადგენა/გააზრება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	ტრენერის პრეზენტაცია; სავარჯიშოები: “გაიხსენე შემთხვევა”, “კოლაჟი” ან ფილმი	
II სესია	ძალადობის ტიპები	
მიზანი	ძალადობის სხვადასხვა გამოვლინების გააზრება; ძალადობის ტიპების განსაზღვრა; ძალადობრივი ქმედების დაძლევის გზების განსაზღვრა	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	თეორიული პრეზენტაცია სავარჯიშოები: “გადაიყვანე შენს მხარეს”, “სკულპტურა”	
ს ა დ ი შ ი		45
III სესია	არაძალადობა	
მიზანი	არაძალადობის არსის დადგენა, არაძალადობრივი ქმედებების გაცნობა	75 წუთი
აქტივობები	დისკუსია სავარჯიშო: “არაძალადობრივი ქმედებები”	
IV სესია	ძალაუფლება	
მიზანი	ძალაუფლების სხვადასხვა გამოვლინების აღმონენა; იმის გააზრება, თუ როგორ შეიძლება გადავიდეს ძალაუფლება ჩაგვრაში.	წუთი 75
აქტივობები	თეორიული პრეზენტაცია, სავარჯიშოები: ”ძალაუფლების სახეები”, “ქანდაკება - ძალაუფლება სხვაზე”, დისკუსია	

გაგლილ მასალაზე რეფლექსია/ანალიზი

30
წუთი

III დღე

I სესია	გენდერული ძალადობა	დრო
მიზანი	გენდერული ძალადობის მიმართ მგრძობელობის ამაღლება, პოტენციური შედეგების დანახვის და აღწერის უნარის განვითარება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	სავარჯიშოები: "მსხვერპლი და მოძალადე", "გენდერული ძალადობის შედეგები" მცირე ჯგუფებში მუშაობა, დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
II სესია	გენდერული ძალადობის ხელშემწყობი ფაქტორები	
მიზანი	გენდერული ძალადობის მიზეზების და საფუძვლების გაცნობიერება. გაცნობიერება ის პოტენციური ფაქტორები, რომლებიც ზრდის გენდერული ძალადობის რისკს	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	სავარჯიშოები: "გენდერული ძალადობის მიზეზები", გენდერული ძალადობის "ხის" მოდელის გამოყენება, "გენდერული ძალადობის ხელშემწყობი ფაქტორები", "ძალადობა ჩვენს საზოგადოებაში", დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
ს ა დ ი ლ ი		45
III სესია	გენდერული ძალადობის ფორმები	
მიზანი	გენდერული ძალადობის სხვა სახის ძალადობისაგან გამოყოფის უნარის განვითარება, გენდერული ძალადობის ფორმების მრავალფეროვნების გააზრება	75 წუთი
აქტივობები	სავარჯიშო: "გენდერული ძალადობის ტიპები", დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
IV სესია	ოჯახური ძალადობა	
მიზანი	ოჯახური ძალადობის, როგორც გენდერული ძალადობის გავრცელებული და სპეციფიკური ფორმის გაცნობიერება, პრევენციული სტრატეგიების გაცნობა	75 წუთი
აქტივობები	ფილმის ჩვენება, დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
გავლილ მასალაზე რეფლექსია/ანალიზი		30 წუთი

IV დღე

I სესია	ადამიანის უფლებები	დრო
მიზანი	ცნების დადგენა/გააზრება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	თემის პრეზენტაცია, ადამიანის უფლებათა კონვენციის გაცნობა. სავარჯიშო: "ადამიანის უფლებათა კონვენციის მუხლები"	
II სესია	უფლებები და სოციალური ცვლილებები	
მიზანი	ცნების დადგენა/გააზრება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	თემის პრეზენტაცია,	
ს ა დ ი ლ ი		45
III სესია	რატომ ქალის უფლებები?	
მიზანი	ცნების დადგენა/გააზრება	75 წუთი
აქტივობები	თემის პრეზენტაცია	
IV სესია	მზადება V დღისათვის	
მიზანი	გაველი მასალის სატრენინგოდ გადანაწილება და ბოლო, პრაქტიკული სამუშაოების შესრულების დღის დაგეგმვა და დავალებების გადანაწილება.	75 წუთი
აქტივობები		
გაველი მასალაზე რეფლექსია/ანალიზი		30 წუთი

V დღე

I სესია	გენდერი	დრო
მიზანი	გავარჯიშება ტრენინგის წაყვანაში	60 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	სავარჯიშო, პრეზენტაცია, ტრენერის უკუკავშირი მონაწილეთა სამეულები წარადგენენ 1 წინასწარ არჩეულ საკითხს	
II სესია	ძალადობა	
მიზანი	გავარჯიშება ტრენინგის წაყვანაში	60 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	სავარჯიშო, პრეზენტაცია, ტრენერის უკუკავშირი მონაწილეთა სამეულები წარადგენენ 1 წინასწარ არჩეულ საკითხს	
ს ა დ ი მ ი		45
III სესია	ადამიანის უფლებები	
მიზანი	გავარჯიშება ტრენინგის წაყვანაში	60 წუთი
აქტივობები	სავარჯიშო, პრეზენტაცია, ტრენერის უკუკავშირი მონაწილეთა სამეულები წარადგენენ 1 წინასწარ არჩეულ საკითხს	
IV სესია	გენდერული ძალადობა	
მიზანი	გავარჯიშება ტრენინგის წაყვანაში	60 წუთი
აქტივობები	ტრენერი მონაწილეთთან ერთად ახდენს ჩატარებული სამუშაოს შეჯამებას; უკუკავშირის მიღება ხდება “+,-, საინტერესოს” მეთოდით; ტრენინგის შეფასება – წინასწარ მომზადებული კითხვარით.	
საბოლოო შეფასება და მომავლის დაგეგმვა		90 წუთი

3-დღიანი პროგრამა

ქვემოთ მოცემული ტრენინგის 3-დღიანი პროგრამის აღწერა განკუთვნილია გენდრული ძალადობის სფეროში 5-დღიანი (I ეტაპის) პროგრამით მომზადებული “განმანათლებლებისთვის”, რათა მათ გენდერულ ძალადობაზე ცოდნის შემდგომი გაცვლების მიზნით ჩაატარონ ტრენინგი (II ეტაპი) თავის სამიზნე ჯგუფებთან. პროგრამა შეიცავს თითოეული სესიის მიმდინარეობის უფრო დეტალურ აღწერას, რამაც უნდა გაუადვილოს “განმანათლებლებს” ტრენინგის დამოუკიდებლად ჩატარება. მომავალი ტრენინგები თავისუფალნი არიან არჩევანში და 3-დღიანი პროგრამის განხორციელებისას ქვემოთ მოცემული სავარჯიშოების ნაცვლათ, შეუძლიათ ისარგებლონ სავარჯიშოების ნაწილში (იხ.) მოცემული თემის შესაბამისი სხვა სავარჯიშოებითაც.

I dRe

I სესია	შესავალი, გაცნობა, მოლოდინი	დრო
მიზანი	პროგრამის წარდგენა; გაცნობა; მოლოდინის კვლევა, მუშაობის ნორმების შემუშავება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	ტრენერის პრეზენტაცია; სავარჯიშოები: "გაცნობა წყვილებში", "მოლოდინების მტევანი" "კონსტიტუცია"	
II სესია	ინტერაქტიული სწავლება და მისი მეთოდები	
მიზანი	ინტერაქტიული სწავლების ძირეული პრინციპების, ტრენერის სტილისა და ტრენინგის მეთოდების გაცნობა	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	თეორიული პრეზენტაცია სავარჯიშოები: "ტრენერის პორტრეტი", "ვიმსჯელოთ მეთოდებზე"	
ს ა დ ი შ ი		45
III სესია	გენდერი	
მიზანი	"გენდერის" ცნების გააზრება, გენდერსა და სქესს შორის განსხვავების დანახვა; გენდერული მიდგომის არსის გაგება	75 წუთი
აქტივობები	თეორიული პრეზენტაცია სავარჯიშო: "სქესი/გენდერი"	
IV სესია	გენდერული სტერეოტიპები	
მიზანი	<ul style="list-style-type: none"> გენდერული სტერეოტიპების გამოვლენა და გაცნობიერება სტერეოტიპის შემზღუდავი ზემოქმედების გამოვლენა შიდა ჯგუფური ნდობის განმტკიცება 	75 წუთი
აქტივობები	თეორიული პრეზენტაცია სავარჯიშოები: ა) სავარჯიშო წყვილებში: "გენდერული სტერეოტიპები ჩვენს ცხოვრებაში" ბ) დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია გ) სავარჯიშო "ანდაზები"	
გავლილ მასალაზე რეფლექსია/ანალიზი		30 წუთი

II dRe

I სესია	ძალადობა	დრო
მიზანი	ცნების დადგენა/გააზრება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	ტრენერის პრეზენტაცია; სავარჯიშოები: “გაიხსენე შემთხვევა”, “კოლაჟი” ან ფილმი	
II სესია	ძალადობის ტიპები	
მიზანი	ძალადობის სხვადასხვა გამოვლინების გააზრება; ძალადობის ტიპების განსაზღვრა; ძალადობრივი ქმედების დაძლევის გზების განსაზღვრა;	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	თეორიული პრეზენტაცია სავარჯიშოები: “გადაიყვანე შენს მხარეს”, “სკულპტურა”	
ს ა დ ი შ ი		45
III სესია	არაძალადობა	
მიზანი	არაძალადობის არსის დადგენა, არაძალადობრივი ქმედებების გაცნობა	75 წუთი
აქტივობები	დისკუსია სავარჯიშო: “არაძალადობრივი ქმედებები”	
IV სესია	ძალაუფლება	
მიზანი	ძალაუფლების სხვადასხვა გამოვლინების აღმოჩენა; იმის გააზრება, თუ როგორ შეიძლება გადავიდეს ძალაუფლება ჩაგვრაში.	75 წუთი
აქტივობები	თეორიული პრეზენტაცია, სავარჯიშოები: ”ძალაუფლების სახეები”, “ქანდაკება - ძალაუფლება სხვაზე”, დისკუსია	
გავლილ მასალაზე რეფლექსია/ანალიზი		30 წუთი

III dRe

I სესია	გენდერული ძალადობა	დრო
მიზანი	გენდერული ძალადობის მიმართ მგრძობელობის ამაღლება, პოტენციური შედეგების დანახვის და აღწერის უნარის განვითარება	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	საუარჯიშოები: "მსხვერპლი და მოძალადე", "გენდერული ძალადობის შედეგები" მცირე ჯგუფებში მუშაობა, დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
II სესია	გენდერული ძალადობის ხელშემწყობი ფაქტორები	
მიზანი	გენდერული ძალადობის მიზეზების და საფუძვლების გაცნობიერება. გაცნობიერება ის პოტენციური ფაქტორები, რომლებიც ზრდის გენდერული ძალადობის რისკს	75 წუთი
აქტივობები და მიმდინარეობა	საუარჯიშოები: "გენდერული ძალადობის მიზეზები", გენდერული ძალადობის "ხის" მოდელის გამოყენება, "გენდერული ძალადობის ხელშემწყობი ფაქტორები", "ძალადობა ჩვენს საზოგადოებაში", დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
ს ა დ ი შ ი		45
III სესია	გენდერული ძალადობის ფორმები	
მიზანი	გენდერული ძალადობის სხვა სახის ძალადობისაგან გამოყოფის უნარის განვითარება, გენდერული ძალადობის ფორმების მრავალფეროვნების გააზრება	75 წუთი
აქტივობები	საუარჯიშო: "გენდერული ძალადობის ტიპები", დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
IV სესია	ოჯახური ძალადობა	
მიზანი	ოჯახური ძალადობის, როგორც გენდერული ძალადობის გავრცელებული და სპეციფიკური ფორმის გაცნობიერება, პრევენციული სტრატეგიების გაცნობა	75 წუთი
აქტივობები	ფილმის ჩვენება, დისკუსია, თეორიული პრეზენტაცია	
გავლილ მასალაზე რეფლექსია/ანალიზი		30

წუთი

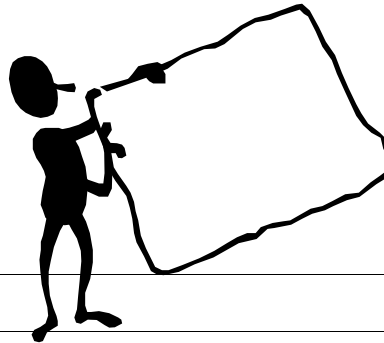
საპარჯიშოები

- ინტერაქტიული სწავლება
- გენდერი
- კალაღობა
- გენდერული კალაღობა
- ადამიანის უფლებები

ინტერაქტიული სწავლების სავარჯიშოები

№ 1	
სახელი	ბაცნობის სავარჯიშო
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	ამ სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეები შეეცდებიან რაც შეიძლება უკეთ გაიცნონ ერთმანეთი.
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: მონაწილეები იყოფიან წყვილებად. წყვილებად დაყოფა რამდენიმე გვარად შეიძლება:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ უბრალოდ, მონაწილეები მეწყვილეებად ირჩევენ მის გვერდით მჯდომს. ▪ ტრენერი წინდაწინ ამზადებს ფურცლებს (ან სიტყვების, ან ციფრების, ან გამოსახულებების წველწველ ვარიანტს გააკეთებს პატარა ფურცლებზე და დაურიგებს მონაწილეებს და სთხოვს ყველამ პოვოს მეწყვილე: პირველმა პირველი,მეორემ მეორე, ან ყვევილებმა, ცხოველებმა ერთმანეთი, ან გულებმა, სამკუთხედებმა ერთმანეთი. . .) ▪ თემატიკის მიხედვით შერჩეულ გამონათქვამებს ან ანდაზებს ტრენერი ყოფს ორ ნაწილად და ცალ-ცალკე ფურცლებზე წერს და ისე ურიგებს მონაწილეებს. თითოეულმ უნდა იპოვოს საკუთარი ლექსის, ანდაზისა თუ გამონათქვამის მეორე ნაწილი. <p>II ეტაპი: მას შემდეგ რაც წყვილები ერთმანეთს იპოვიან, სთხოვეთ რომე ერთმანეთს შესახებ გაიგონ შემდეგი ინფორმაციები(ეს ნუსხა თავადაც შეგიძლიათ შეადგინოთ, ოღონდაც ჩამონათვალი არ უნდა იყოს 3-4ზე მეტი):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ სახელი, გვარი ▪ პროფესია ▪ საყვარელი საჭმელი ▪ ჰობი <p>III ეტაპი: ყველა თავის მეწყვილეს წარუდგენს დანარჩენ მონაწილეებს.</p>
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტი და მარკერები

№ 2	
სახელი	“კონსტიტუცია”
ხანგრძლივობა	10 წუთი
მიზანი	მუშაობის შინაგანაწესის შემუშავება. მონაწილეება თავად უნდა გადაწყვიტონ რამ შეიძლება შეუშალოთ ხელი ნაყოფიერ მუშაობაში.
სამატერიალო ტიპი	ჯგუფური მუშაობა
სამატერიალო აღწერილობა	<p>I ეტაპი: ტრენერი აკეთებს “კონსტიტუციის” იდეისა და საჭიროების პრეზენტაციას.</p> <p>II ეტაპი: ფლიპჩარტზე, რომელიც მთელი ტრენინგის განმავლობაში კედელზე ეკიდება და მისი დარღვევის შემთხვევაში როგორც მონაწილეები, ასევე ტრენერი მინიშნებას გააკეთებენ სწორედ მასზე გააკეთებენ, თითოეული მუხლი შემოთავაზებულია მონაწილეების მიერ (შეიძლება გამხნეებისა და ნიმუშის მიცემისათვის პირველი მუხლი ფასილიტატორმა დაწეროს).</p> <p>III ეტაპი: თითოეულ მუხლს ასახელებენ მონაწილეები და ტრენერი (ან მუხლის ავტორი თავად) მიდის და ფლიპჩარტზე წერს. თითოეული მუხლი, მეტი სიცხადისათვის დაიწეროს სხვადასხვა ფერის მარკერით.</p> <p><i>საგარეულო ვარიანტი:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ტრენინგი იწყება ზუსტად XX საათზე და როგორც მონაწილეები ასევე ტრენერები დროულად ცხადდებიან. 2. მობილური ტელეფონები ვიბრო რეჟიმზეა გადაყვანილი. 3. პატივს ვცემთ ყველას აზრს 4. “ტეინის შტურმის” დროს არც ერთი მოსაზრება არ კრიტიკდება 5. უველა ატარებს დარიგებულ მასალებს (ე.წ. პუნდაუტებს)
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტი და მარკერები

№ 3	
სახელი	ტრენინგის პროგრამა
სანბრძოლვობა	75 წუთი
მიზანი	ტრენინგი წარმოადგენს განსაკუთრებული სახის სწავლებას, რომელიც ინტერაქტიულ, მონაწილის გამოცდილებაზე დაფუძნებულ პროცესს გულისხმობს. მისი ეფექტიანობა ტრენინგისაგან გარკვეულ ცოდნას, ანუ ინფორმირებულობას სწორ მიდგომასა და უნარ-ჩვევებს მოითხოვს ინტერაქტიული სწავლების ძირეული პრინციპების, ფასილიტირების სტილებისა და ტრენინგის მეთოდების გაცნობა
სამართლებრივ ადვოკატირება	<p>I ეტაპი: ტრენინგი მონაწილეებს ესაუბრება ინტერაქტიული სწავლების მეთოდებსა და მათ ეფექტურობაში ტრენინგის როლზე.</p> <p><i>ტრენინგი წერს შემდეგ სიტყვებს: “ტრენინგი” და “ტრენინგი”. შემდეგ უხსნის მონაწილეებს, რომ ტრენინგი - სწავლების ინტერაქტიულ პროცესს ეფუძნება, რომელიც ტრენინგისა და ტრენინგის მონაწილეების ერთობლივ ძალისხმევას მოითხოვს. ტრენინგის დროს ტრენინგი ერთი მხრივ, უნდა კარგად ერკვეოდეს საკითხში, ხოლო მეორეს მხრივ, შეეძლოს ჯგუფთან მუშაობა, აქტივობების წაყვანა, ჯგუფის მართვა.</i></p> <p>II ეტაპი: მონაწილეებმა უნდა დაასახელონ სწავლების მათთვის ცნობილი მეთოდები. ოთახის სხვადასხვა კუთხეში განთავსებულ ფლიპჩარტების გარშემო შეკრებილი მცირე ჯგუფები მსჯელობენ მანამდე მათ მიერ დასახელებული მეთოდებიდან ერთერთზე.</p> <p>III ეტაპი: მცირე ჯგუფებში მუშაობის შედეგი ჯგუფის წარმომადგენელმა (სპიკერმა) უნდა წარუდგინოს მთელ ჯგუფს.</p> <p>III ეტაპი: ტრენინგი აჯამებს ყველა ჯგუფის მიერ წარმოდგენილ ნამუშევარს და საბოლოოდ აყალიბებს წარმოდგენილი მეთოდების არსს.</p> <p>IV ეტაპი: მონაწილეები აგრძელებენ მცირე ჯგუფებში მუშაობას. ისინი 10-15 წუთის განმავლობაში ქმნიან ტრენინგის პროტრეტს და შემდეგ წარადგენენ მთელი ჯგუფის წინაშე. მონაწილეებმა უნდა აღნიშნონ ის თავისებურებები და კომპეტენციები, რაც ტრენინგისათვის უნდა იყოს დამახასიათებელი</p>
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტები და მარკერები

№ 4	
სახელი	ბუნდის შეკვრის სავარჯიშო “კვადრატი და სამკუთხედი”
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	ბუნდის შეკვრა
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: გაჰყავით მონაწილეები ორ ჯგუფად და დააშორეთ ერთმანეთს. მიეცით ორივე ჯგუფს გრძელი თოკი. სთხოვეთ, რომ დახუჭონ თვალები და არ გაახილონ სანამ ტრენერი არ დართავს ამის ნებას..</p> <p>II ეტაპი: უთხარით ერთ ჯგუფს რომ შეადგინონ კვადრატი, მეორეს- სამკუთხედი. ხაზი გაუსვით, რომ ერთობლივად და შემოქმედებითად იმუშაონ. თვალები დახუჭული ჰქონდეთ</p> <p>III ეტაპი: 2-3 წუთის შემდეგ სთხოვეთ მონაწილეებს, რომ დარჩნენ ადგილზე და გაახილონ თვალები და შეხედონ ფორმას, რომელიც შექმნეს. დასვით მონაწილეები და დაიწვეთ დისკუსია.</p> <p>შეკითხვები დისკუსიისთვის:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ რას ფიქრობენ ამ სავარჯიშოზე? ▪ როგორ გრძობდნენ თავს სავარჯიშოს შესრულების დროს? რა რეაქციები განხდა? ▪ რა გავლენა მოახდინა სავარჯიშომ თვითოველზე, ჯგუფზე?
საჭირო მასალები	2 თოკი

№ 5	
სახელი	მეთოდების სავარჯიშო
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	მონაწილეთათვის ცნობილი მეთოდების გარკვევა

სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: მიველ ჯგუფთან ტარდება ბრენინსტორმინგი სწავლების მეთოდებზე. მონაწილეები ახდენენ იდეების გენერირებას იმის თაობაზე, თუ რა მეთოდები არსებობს სწავლების პროცესში..</p> <p>II ეტაპი: ოთახის კუთხეებში ხდება 4 ფლიპჩარტის განლაგება ჩამონათვალიდან შერჩეული “ძირითადი” მეთოდების დასახელებით.</p> <p>III ეტაპი: მონაწილეთა მცირე ჯგუფებს სთავაზობენ პრეზენტაციის მომზადებას მითითებული მეთოდის ირგვლივ მონაწილეები განიხილავენ და წარადგენენ თითოეულს.</p>
საჭირო მასალები	2 თოკი

სავარჯიშოები ბენდერის საკითხებზე

№6	
სახელი	სქესი/ბენდერი
ხანგრძლივობა	30 წუთი
მიზანი	ამ სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეებს შესაძლებლობა ეძლევათ, კონკრეტული მაგალითების საფუძველზე გაიაზრონ გენდერსა და სქესს შორის სხვაობა.

სამართლის აღწერა	<p>I ეტაპი: მონაწილეებს უნდა აუხსნან განსხვავება გენდერსა და სქესს შორის და დაურიგონ კითხვარი (იხილეთ დანართი №5).</p> <p>II ეტაპი: მონაწილეები პასუხების გრაფებში მონიშნენებს აკეთებენ იმის მიხედვით, თუ რომელი დებულება შეესაბამება გენდერის კვალიფიკაციას და რომელი – სქესისას.</p> <p>III ეტაპი: მას შემდეგ, რაც მონაწილეები მონიშნენებს გააკეთებენ, ტრენერი სწორ პასუხებს აჩვენებს.</p> <p>IV ეტაპი: შეჯამეთ სწორი და არასწორი პასუხების რაოდენობა და გააანალიზეთ.</p>
საჭირო მასალები	ამობეჭდილი დანართი

№ 7	
სახელი	შეუსატყვისეთ სიტყვა-თქმანი
ხანგრძლივობა	15 წუთი
მიზანი	მონაწილეებმა გაიაზრონ ის გენდერული სტერეოტიპები, რომლებიც არსებობს ხალხში.
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ქტაპი: დაწერეთ თითოეული გამოთქმის ერთი ნახევარი და მეორე ნახევარი ცალკე ფურცლებზე და დაურიგეთ მონაწილეებს. უთხარით მონაწილეებს, რომ ამ ფურცლებზე გამოთქმების (სიტყვა-თქმების) მხოლოდ ნახევრებია და სთხოვეთ, რომ იპოვონ შესატყვისი ნახევარი.</p> <p>II ქტაპი: როდესაც წყვილები იპოვიან ერთმანეთს უნდა დადგნენ ერთად. თხოვეთ წაიკითხონ მიღებული გამოთქმა და თქვან, თუ რას ნიშნავს თითოეული სიტყვა-თქმა. თუ გაუჭირდათ აზრის გამცნობა, დაეხმარეთ.</p> <p>III ქტაპი: გაუძუხით დისკუსიას იმაზე, თუ რატომ ჩნდება ასეთი აზრები და რა როლებს და დამოკიდებულებებს განსაზრვრავს მათი არსებობა.</p> <p>სიტყვა-თქმანი:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. მამაკაცი, რომელიც თავის ცოლს ეხმარება მისი მონაა (გამოთქმა ინდოეთიდან) 2. უპატრონო სახლი იგივეა, რაც უქმრო ქალი (შუმერული ანდაზა) 3. მშიშარა ბიჭმა ხელზე სამაჯურები უნდა ატაროს (ინდოეთი) 4. ვინც ქალს დაუგდებს ყურს, მოსავალს ვერ ეღირსება (ზამბია) 5. ქალის ადგილი სამზარეულოშია (ა.შ.შ.) 6. კაცი მანქანაა, ქალი- მანქანის სადგომი (აზიური ქვეყანა) 7. მახინჯი ცოლის ქმარს ვაღვიძების ეშინია (ბრაზილია) 8. ქმარი თავია, ცოლი კისერი (ეს გამოთქმა ყველგან გვხვდება) 9. ქალის სიმორცხვე ქვეყნის ფასია, კაცის სიმორცხვე კვერცხის ფასია (ქართული გამოთქმა) 10. კაცი, რომელიც ომში არ წავა, თავზე ლეჩაქი უნდა დაიხუროს (ქართული) 11. გრძელი თმა და მოკლე ჭკუა (ქართული) 12. გოგოს დაბადება ოჯახის გაღარიბებაა, ბიჭის დაბადება

	<i>კი - გაზდიდრება (არაბეთი)</i>
საჭირო მასალები	ჯამი/ყუთი, ცალკე ამოჭრილი. ანდაზების ნაწილები

№8	
სახელი	სტიმულოტიკები
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	<p>ამ სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეები მიზნის მისაღწევად შეეცდებიან, გამოიყენონ ის სტერეოტიპები, რაც საზოგადოებაში არსებობს..</p> <p>გენდერული სტერეოტიპების სხვადასხვა გამოვლინების გამოხატვა და მათ მიმართ მონაწილეთა დამოკიდებულების განსაზღვრა;</p>
სავარჯიშოს აღწერა	<p>I ეტაპი: მონაწილეები დაიყოფიან ორ ჯგუფად. თითოეული ჯგუფი ირჩევს ერთ წარმომადგენელს, რომელიც ტრენერისაგან იღებს დავალებას.</p> <p>II ეტაპი: ტრენერი ორივე წარმომადგენელს ჩუმად აძლევს დავალებას, გამოსახონ ამა თუ იმ პროფესიის/ტიპის ადამიანი (დირექტორი, სპორტსმენი, მასწავლებელი, მშობელი, მეცნიერი, მრეცხავი, შვილი, გამყიდველი...)</p> <p>III ეტაპი: ჯერ ერთი და შემდეგ მეორე წარმომადგენელი საკუთარ გუნდს ხმის ამოუღებლად უხსნის ნახატის საშუალებით. ამოცნობის პროცესში იწერება ქულები.</p> <p>III ეტაპი: შეჯიბრის დასრულების შემდეგ ჯერ წარმომადგენლებმა და შემდეგ ჯგუფებმა უნდა უპასუხონ შემდეგ შეკითხვებს:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ რატომ გამოსახეთ ამ ტიპის ადამიანი ამ სქესის? ▪ რა მოხდებოდა, თუკი სხვა სქესის ადამიანს დახატავდით?
საჭირო მასალები	ფურცელი და მარკერი ნახატის შესასრულებლად

№9	
სახელი	ბენდერული სტერეოტიპები II
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	<ul style="list-style-type: none"> • გენდერული სტერეოტიპების გამოვლენა და გაცნობიერება • სტერეოტიპის შემზღუდავი ზემოქმედების გამოვლენა • შიდა ჯგუფური ნდობის განმტკიცება
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: დაყავით მონაწილეები წყვილებად. სამი წუთის განმავლობაში მათ უნდა გაიხსენონ (თუ ასეთს მქონდა ადგილი) ამბავი, როდესაც მათ შეექმნათ დაბრკოლება მათი განზრახვის /მიზნის განხორციელებაში, იმის გამო, რომ იყვნენ ქალები/კაცები (ბიჭი/გოგო).</p> <p>II ეტაპი: თავდაპირველად წყვილის ერთი წევრი უყვება მეორეს, ხოლო ეს უკანასკნელი უშენს და შემდეგ უნდა შესაფასოს, იყო თუ არა ეს გენდერული სტერეოტიპი, რა სახის და როგორ შეიძლება მისი სიტყვიერად ჩამოყალიბება. შემდეგ იგივე კეთდება მეორე მეწვევილის მიმართ. (სულ 10 წუთი)</p> <p>რჩევები ფასილიტატორისთვის: <i>პკითხეთ პირველ წყვილის პირველ წევრს, თუ რა იდეა/შეხედულება/ქცევა იყო მათი მეწვევილისთვის შემზღუდავი (არ მოაყოლოთ მთელი ისტორია, თუ ამის აუცილებლობა არ არის, ჩაიწერეთ მხოლოდ განზოგადებული იდეა, რომელიც ამ სტერეოტიპის უკან იმალება, მაგალითად “ქალი არ უნდა მუშაობდეს სახლიდან მოშორებით” ან “ოჯახში შემომტანი აუცილებლად კაცი უნდა იყოს” ან “ გოგონამ არ უნდა ითამაშოს ფახბურთი”. პკითხეთ მეორე წევრს პირველზე და ასევე ჩაიწერეთ ფლიმჩარტზე. გამოიკითხეთ ყველა წყვილი და გააკეთეთ შეხედულება/ქცევების ჩამონათვალი.</i></p> <p>საკითხები დისკუსიისათვის <i>რა არის საერთო ჩამოთვლილ შეხედულებებში? რას ეხება თითოეული, ადამიანის თვისებებს, უნარებს, როლებს თუ ფუნქციებს? რა შედეგებს იწვევს ასეთი შეხედულების არსებობა? შეაჯამეთ და უთხარით რომ ჩემოთვლილი წარმოდგენს გენდერულ სტერეოტიპებს. განსაზღვრეთ რა არის გენდერული სტერეოტიპები გენდერული სტერეოტიპი არის საზოგადოდ გაერცხლებული და ხშირ შემთხვევაში არასწორი შეხედულებები იმის თაობაზე, თუ როგორი თვისებები, შესაძლებლობები, ქცევა, სოციალური როლი და პასუხისმგებლობა ახასიათებს როგორც ქალებს ისე მამაკაცებს. გენდერული სტერეოტიპი მამაკაცს მიაწერს აქტიურ, შემოქმედებით და აგრესიულ ბუნებას, ხოლო ქალებს პასიურ და ემოციურ ბუნებას. ამისა და მიხედვით</i></p>

	<i>იყოფა კიდევ საქმიანობათა სახეებიც, საოჯახო ფუნქციებიც და სოციალური სტატუსიც. გენდერული სტერეოტიპები შეიძლება გაიყოს შემდეგ ქვეჯგუფებად:</i>
საჭირო მასალები	

№ 10	
სახელი	რატომ/რატომ/რატომ
ხანგრძლივობა	40 წუთი
მიზანი	სტერეოტიპული მიდგომებისაგან გასათავისუფლებლად მათი ეჭმქვეშ დაყენება. როგორ გამოვიყენოთ სიტყვა “რატომ” რაც შეიძლება ეფექტურად (ნიმუშად იხილეთ დანართი №6);
სამაჩვიოვს აღწერა	<p>I ეტაპი: ჯგუფი ასახელებს და ტრენერი ფლიპჩარტზე წერს რეკონში არსებული გენდერული ტრადიციების ნუსხას.</p> <p>II ეტაპი: მონაწილეები იყოფიან წვეილებად და თითოეული წვეილი ირჩევს თითო ტრადიციას საერთო ნუსხიდან. ორიდან ერთი იქნება ამ ტრადიციის დამცველის როლში და მეორე დასვამს 5 შეკითხვას კითხვით “რატომ”. პირველი ცდილობს, გაამართლოს არსებული ტრადიცია, მეორე ცდილობს, ეჭვი შეიტანოს ამ ტრადიციის მართებულობაში.</p> <p>III ეტაპი: წვეილები როლებს ცვლიან და ახლა ის, ვინც იცავდა ტრადიციას, დასვამს შეკითხვებს კითხვით “რატომ” და მეორე შეეცდება, გაამართლოს. კითხვა-პასუხი მიმდინარეობს წვეილებში/მთელი ჯგუფის წინაშე</p> <p>IV ეტაპი: შეაჯამეთ მთელი პროცესი მთელ ჯგუფთან ერთად. უპასუხონ კითხვებს:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ როდის გაუჭირდათ ტრადიციის დაცვა ყველაზე მეტად? ▪ როდის გაუჭირდათ კითხვების დასმა ყველაზე მეტად?
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტი

სამარჯიშოები ბუნდოვანი კალაღობის საპროექტო

№ 11	
სახელი	ბალაუფლება
ხანგრძლივობა	45 წუთი
მიზანი	ამ მეცადინეობაზე მონაწილეები საკუთარ გამოცდილებაზე დაყრდნობით გაეცნობიან ძალაუფლების სხვადასხვა სახეს.. გააკეთდება სავარჯიშო “ძალაუფლება სხვაზე” საილუსტრაციოდ. ძალაუფლების სხვადასხვა გამოვლინების აღმოჩენა; იმის გააზრება, თუ როგორ შეიძლება გადავიდეს ძალაუფლება ჩავერაში.
სამარჯიშოს ტიპი	ლექცია, დისკუსია, ინდივიდუალური მუშაობა, არაკერბალური სავარჯიშო
სამარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: მონაწილეებმა უნდა გაისვენონ ის სიტუაცია, როცა იგრძნეს რომ ჰქონდათ ძალაუფლება. (5 წუთიანი ინდივიდუალური დაგეგმვა)</p> <p>II ეტაპი: მონაწილეებმა უნდა განცენ კითხვას პასუხი: რას ეფუძნებოდა ეს ძალაუფლება?</p> <p>III ეტაპი: ფასილიტატორი კიდებს წინასწარ მომზადებულ ფლიპჩარტს ძალაუფლების სახეების ჩამონათვალით და სთხოვს თითოეულ მონაწილეს მოეხსენოს თავიანთი შემთხვევა, მივიდნენ და ვარსკვლავით აღნიშნონ, თუ ძალაუფლების რომელ სახეს ჰქონდა მათ შემთხვევაში ადგილი (ჩამონათვალი იხილეთ დანართში № 3). სოციალურმა ფსიქოლოგებმა ფრენჩმა და ბერტრამ რავენმა შეიმუშავეს ძალაუფლების ეს სქემა, რომელიც უზენაესს თუ 5 კატეგორიიდან რომელ წყაროს ეფუძნება ძალაუფლება.</p> <p>III ეტაპი: ფასილიტატორი უნდა დაეხმაროს ძალაუფლების ფორმის იდენტიფიკაციაში.</p> <p>IV ეტაპი: ფასილიტატორი აჯამებს ჩამონათვალს: პირველი შტაბკვადრატები; ყველაზე ხშირად გამოყენებული ძალაუფლების ფორმები.</p> <p>V ეტაპი: ტრენერ/ფასილიტატორი აკეთებს შემდეგ პრეზენტაციას. რა მნიშვნელობა ჰქონდა გენდერს? (პრეზენტაციის მასალა იხილეთ დანართი № 4)</p>
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტი, ძალაუფლების ტიპების ჩამონათვალი, მარკერები

№ 12	
სახელი	ძალაუფლების ქანდაკება
ხანგრძლივობა	10 წუთი
მიზანი	ამ სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეები გუნდური მუშაობის საფუძველზე მოახდენენ ძალაუფლების სხვადასხვა სახის დემონსტრირებას არავერბალური საშუალებებით. ძალაუფლების სხვადასხვა გამოვლინების გამოხატვა და მათ მიმართ მონაწილეთა დამოკიდებულების განსაზღვრა;
სამარჯიშოს ტიპი	გუნდური მუშაობა, არავერბალური სავარჯიშო, დისკუსია
სამარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: მონაწილეებმა უნდა დაიყონ 5 მცირე ჯგუფად. დაყოფის ხერხებს ირჩევს თავად ფასილიტატორი.</p> <p>II ეტაპი: დავალება შექმნან სკულპტურული კომპოზიცია, რომელიც ილუსტრაციას გაუკეთებს ძალაუფლების ფორმას – “ძალაუფლება ვინმეზე” (5 წუთი)</p> <p>III ეტაპი: თითოეულმა ჯგუფმა უნდა აჩვენოს თავიანთი ქანდაკება. პრეზენტაციის რიგს განსაზღვრავს თვითონ ფასილიტატორი. ჯგუფებმა, სკულპტურის პრეზენტაციის შემდეგ, სათითაოდ უნდა ახსნან რას გამოხატავს ფიგურა.</p> <p>III ეტაპი: აირჩიეთ სკულპტურა, რომელიც ყველაზე წარმატებით გამოხატავს ძალაუფლებას ვინმეზე” და სთხოვეთ დანარჩენებს, თუ როგორ შეიძლება გადავიდეს ძალაუფლება ძალადობაში სკულპტურაში ერთი ცვლილების შეტანით. დაეხმარეთ მონაწილეებს იდებით.</p> <p>IV ეტაპი: შეაჯამეთ სავარჯიშო იმის თქმით, რომ ბოროტად გამოყენებული ძალაუფლება გენდერულ ძალადობა უხსნის გზას</p>

№ 13	
სახელი	ძალადობა: “ბაიხსენე შემთხვევა”
ხანგრძლივობა	20 წუთი
მიზანი	ამ მეცადინეობაზე მონაწილეები უსცდებიან გაანალიზონ რამდენად ყოველდღიური შიძლება იყოს ძალადობის შემთხვევები ჩვენს გარშემო..
სამართლის აღწერა	<p>I ეტაპი: მონაწილეები იყოფიან წყვილებად და ერთმანეთს უყვებიან შემთხვევებს, როდესაც თავად იყვნენ ძალადობის მსხვერპლი, ან შემთხვევის მოწმე.</p> <p>II ეტაპი: წყვილებში მყოფი ისტორიებიდან თითო გამოაქვთ დიდი ჯგუფის წინაშე დისკუსიისათვის.</p> <p>III ეტაპი: ტრენერი აჯამებს და აკეთებს სხვადასხვა ფორმის ჩამონათვალს.</p>
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტი

№ 14	
სახელი	მსხვერპლი და მოძალადე
ხანგრძლივობა	30წუთი
მიზანი	ამ სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეები განასხვავებენ ცნებებს “მოძალადისა” და “ძალადობის მსხვერპლის” მნიშვნელობას. მონაწილეები გაარკვევენ, თუ ვინ შეიძლება აღმოჩნდეს “მოძალადისა” თუ “ძალადობის მსხვერპლის” როლში.
სამართლის აღწერა	<p>I ეტაპი: დაწერეთ სიტყვა “მოძალადე” ახსენით, რომ მოძალადე არის ადამიანი, რომელიც სწადის ძალადობრივ ქცევას. ძალადობას შეიძლება ახორიელებდეს ერთი ან მეტი ადამიანი.</p> <p>II ეტაპი: სთხოვეთ მონაწილეებს ჩამოწერონ სია იმათი, ვინც შეიძლება გახდეს მოძალადე – არა კონკრეტული სახელი, არამედ ადამიანთა ტიპები. ჩაიწერეთ პასუხები მანამ, სანამ არ შედგება გრძელი სია: (ეს შეიძლება გაკეთდეს მცირე ჯგუფებში ან ერთ ფლიპჩარტზე ტრენერის დახმარებით. ჩამონათვალი დაახლოებით ასეთი გამოდის:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ პარტნიორი, მეუღლე ▪ მასწავლებელი, ავტორიტეტული ადამიანი, პოლიტიკოსი ▪ პოლიცია, სამხედროები, მშვიდობისმყოფელები ▪ უცნობები ▪ ხათესავეები ▪ თემის წევრები ▪ ნებისმიერი, ვისაც ძალაუფლება აქვს

	<p>III ეტაპი: ვეკითხებით ჯგუფს : რა აქვთ ამ ადამიანებს საერთო? მთავარი მახასიათებელი ისაა, რომ მათ მსხვერპლთან მიმართებაში რეალური ან წარმოსახული ძალაუფლება აქვთ, მათ უფრო მაღალი პოზიცია აქვთ და ისინი იღებენ გადაწყვეტილებებს. განვსაზღვროთ მოძალადე. განსაზღვრება დაახლოებით ასეთი იქნება: მოძალადე არის ადამიანი, ჯგუფი ან ინსტიტუცია, რომელიც იწვევს ან ხელს უწყობს ძალადობს ან პიროვნების ან პიროვნებათა ჯგუფის ხელყოფას.</p> <p>IV ეტაპი: გაიმეორეთ იგივე პროცედურა სიტყვა “მსხვერპლის მიმართ”. ვინ შეიძლება იყოს მსხვერპლი</p> <ul style="list-style-type: none"> • ბავშვები, უმეტესად მყოფი ბავშვები, ნაშვილები ბავშვები • ქალები, ყველა სოციალური ფენის და მდგომარეობის • ქალები, რომლებიც მარტო გადაადგილებიან, მამაკაცთა მფარველობის გარეშე • მარტოხელა ქალი, უმამამაკაცო ოჯახები • შეზღუდული შესაძლებლობების ქალები და მამაკაცები • ეკონომიკურად შეჭირვებული ადამიანები • ახალგაზრდა თანამშრომლები, სტუდენტები, • ეთნიკური თუ რელიგიური ჯგუფების წარმომადგენლები • უთავშესაფროდ დარჩენილები, დევნილები, ლტოლვილები <p>V ეტაპი: ხაზი გაუსვით, რომ გენდერული ძალადობის პროცესში როგორც მინიმუმ ორი ადამიანი არის ჩართული: ადამიანი, ვინც ამ ქცევას სჩადის, და ადამიანი, რომლის მიმართაც ჩადენილია ეს ქცევა. ამიტომ ყველა პრევენციული ჭმედება ორივეზე - პოტენციურ მოძალადეზე და პოტენციურ ძალადობის მსხვერპლზე უნდა იქნეს მიმართული.</p>
--	---

საჭირო მასალები ფლიპჩარტიდა მარკერები

№ 15	
სახელი	ბენდერული ძალადობის ტიპები
ხანგრძლივობა	45 წუთი
მიზანი	სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეები გაეცნობიან გენდერული ძალადობის განსხვავებულ სახეებს, გამოიყენებენ თვალსაჩინოებას (“ხე”) რომელიც ადამიანთა უმრავლესობას დიდი ხანი ემასხვრება. გაიზარდოს ცოდნა გენდერული ძალადობის სხვადასხვა

	<p>ფორმის შესახებ, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს ადგილი გაიზარდოს უნარი გენდერული ძალადობის ამოცნობისა და მისი გამოყოფისა სხვა სხაის ძალადობებისაგან.</p>
<p>სამარჯიშოს აღწერილობა</p>	<p>I ეტაპი:</p> <ol style="list-style-type: none"> მონაწილეებმა უნდა მოიყვანოს გენდერული ძალადობის რამდენიმე მაგალითი. დისკუსია მაშინ შეიძლება დასრულდეს, როცა შეგროვდებ 5-8 მაგალითი, რომელშიც მოიცავს 2 ეტაპზე მოყვანილ ძალადობის 5 ფორმას. <ul style="list-style-type: none"> აღბათ იქნება მაგალითები: გაუპატიურებაზე, ოჯახურ ძალადობაზე, სექსუალურ ექსპლუატაციაზე და ა.შ. შეიძლება ზოგიერთმა მონაწილემ მოიყვანოს მაგალითები, რომლებიც არ მიეკუთვნება გენდერულ ძალადობას, მაგალითად ბავშვის ცემა. ასეთ შემთხვევაში ტრენერი აჩერებს მსჯელობას და უბრუნდება გენდერული ძალადობის განმარტებას და შეახსენებს მონაწილეებს რომ არსებობს მრავალგვარი ძალადობა და რომ მკაფიო ხაზის გავლება გენდერულ ძალადობასა და სხვა ძალადობების შორის ძნელია. რეაგირების ფორმებიც საკმარისად მხავსია, თუმცა აქ ყურადღებას უნდა სწორედ გენდერულ ძალადობაზე იქნეს გამახვილებული. ტრენერი ჩამოწერს ძალადობის შემდეგ ფორმებს ხის ღეროზე და მონაწილეები განსაზღვრავენ თუ სად მოთავსდება მოყვანილი მაგალითები: <ul style="list-style-type: none"> სექსუალური ფიზიკური ემოციური/ფსიქოლოგიური ეკონომიკური სოციალური ტრადიციული (ძალადობის შემცველი ტრადიციული პრაქტიკები) აუხსენით, რომ ეს არის გენდერული ძალადობის ხე და რომ მას აქვს ფესვები, ღერო და ტოტები. ღერო წარმოადგენს კმ ტიპებს. მოგვიანებით ჩვენ ფესვებს და ტოტებსაც განვიხილავთ. <p>II ეტაპი:</p> <ol style="list-style-type: none"> მონაწილეები უნდა დაიფონ 5 მცირე ჯგუფადად, თითოეულ ჯგუფს მიეცემა გენდერული ძალადობის თითო ტიპი მსჯელობისათვის. ჯგუფი ტეინის შტურმის მეთოდით ჩამოაყალიბებს გენდერული ძალადობის მაგალითები. (დავალების შესრულებას დასჭირდება 20 წუთი) თითოეული ჯგუფი საკუთარ ნამუშევარს დაიტანს პოსტერზე და მუშაობის დასრულების შემდეგ ნამუშევარს კედელზე მიამაგრებენ. ჯგუფის წარმომადგენელი უპასუხებს კითხვებზე. ყველა მონაწილე ათვალთვრებს გაკრულ პოსტერებს (ე.წ.გამოფენის დათვალიერება) კითხულობენ სხვა ჯგუფების ნამუშევრებს და არჩევენ პლაკატთან დარჩენილ ჯგუფის წევრთან ერთად. გამოფენის

	<p>პროექტის გრძელდება 5-10 წუთი, ტრენერი ყურადღებით აღეგებებს პროცესს თვალყურს.</p> <ol style="list-style-type: none"> მონაწილეები ბრუნდებიან საკუთარ ადგილებზე. ტრენერი სვამს დადისკუსიო შეკითხვებს. <i>იყო თუ არა ჩამოთვლილი მაგალითები, რომლებსაც თქვენ არ ეთანხმებით?</i> <i>რამემ ხომ არ გაგაკვირვებ?</i> <i>გენდერული ძალადობის რომელი მაგალითები გამოვრდა?</i> ახლა დაურიგეთ პენდაუტი, რომელიც თქვენ გაამზადეთ და მიეცით დრო, რომ თვალი შეაგლოს ინფორმაციას. დატოვეთ დამაგრებელი ფლიპჩარტი შემდეგი მეცადინეობისთვის.
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტი და მარკერები, ბ.ძ. მაგალითები (შემთხვევები ნუსხა); ფურცელზე დახატული მარტივი ხე შუსხებით, ღეროებითა და ტოტებით ისე, რომ საპმარისი ადგილი იყოს მათში სიტყვების ჩასაწერად.

№ 16	
სახელი	გენდერული ძალადობის მიზეზები და ხელისშემწყობი ფაქტორები
ხანგრძლივობა	20 წუთი
მიზანი	ამ სავარჯიშოს შესრულებისას გამოვლინდება სხვადასხვა ტიპის გენდერული ძალადობის საფუძვლები და მიმოიხილება ხელისშემწყობი ფაქტორები.ეს სავარჯიშო მოამზადებს ნიადაგს შემდეგი სავარჯიშოსათვის, რომელიც ძალადობის პრევენციას შეეხება. გაიზრდება ცოდნა გ.ძ.-ის მიზეზების შესახებ. გაცნობიერდება ის პოტენციური ფაქტორები, რომლებიც გ.ძ.-ის რისკს ზრდის.
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: ტრენერი მონაწილეებს უხსნის გენდერული ძალადობის მიზეზებსა და გამომწვევ ფაქტორებს.(იხილეთ დანართში)</p> <p>II ეტაპი: წინა სავარჯიშოში გამოყენებული “ხის” გამოსახულებაზე დაკვირვებით ტრენერი ცდილობს მონაწილეებისაგან კითხვების მეშვეობით ამოიღოს ინფორმაცია იმის თაობაზე, თუ რა შეიძლება იყოს გენდერული ძალადობის მიზეზები და ხელიშემწყობი ფაქტორების. მონაწილეები პასუხებს წერენ “ხის” ფესვებში. ტენის შტურმით მონაწილეები ავსებენ ფესვებში არსებულ სივრცეს, მანამ, სანამ არ გაეღენ იმ ნუსხაზე, რომელიც მითითებულია დანართში № 9. ფასილიტატორს შეუძლია დაეხმაროს იდებით.</p> <p>III ეტაპი: ტრენერი ეკითხება მონაწილეებს განსაზღვრონ განსხვავება გ.ძ საფუძვლებსა და</p>

	<p>ხელისშემწეობ ფაქტორებს შორის. განსხვავებების მნიშვნელობას ნათელი შეუძლია მოჰფინოს დისკუსიამ.</p> <p>III მტაპი: ტრენერი უბრუნდება “ხის” გამოსახულებას და ფესვებში განსხვავებული ფერის მარკერით შემოსახვეს ყველა იმ მინაწერს, რომელიც მიზეზის კატეგორიას განეკუთვნება.</p>
საჭირო მასალები	წინა სავარჯიშოში გამოყენებული “ხე”. ფლიქარტები, მარკერები

№ 17	
სახელი	ვაჭტები გენდერულ კალაძობაზე
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	ამ სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეები ინდივიდუალური დაკვირვების საფუძველზე მოახდენენ ძალადობის სხვადასხვა სახის შესწავლას. ძალადობის სხვადასხვა გამოვლინების გამოხატვა და მათ მიმართ მონაწილეთა დამოკიდებულების განსაზღვრა;
სავარჯიშოს აღწერილობა	I ეტაპი: ძალადობის ფორმებისა და შედეგებზე საუბრის შემდეგ მონაწილეებს ურიგდებთ კითხვარი რომელიც მოცემულია დანართში. ცხრილის შესავსებად (იხილეთ დანართი № 7). II ეტაპი: მონაწილეები პასუხების გრაფებში მონიშნებენ აკეთებენ იმისა და მიხედვით თუ რომელი დებულება შეესაბამება სიმართლეს და რომელი არა. ხოგი გრაფა მოითხოვს ჩამონათვალის გაკეთებას, ზოგიც განმარტების მიცემას. III ეტაპი: მას შემდეგ, რაც მონაწილეები მონიშნებენ გააკეთებენ, ტრენერი სწორ პასუხებს ახვენებს. III ეტაპი: შეაჯამეთ სწორი და არასწორი პასუხების რაოდენობა და გააანალიზეთ.
საჭირო მასალები	ამობეჭდილი დანართი

№ 18	
სახელი	გენდერული ძალადობის შედეგები
ხანგრძლივობა	30 წუთი
მიზანი	გენდერულ ძალადობას მრავალი ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული, ფსიქოლოგიური და სოციალური შედეგები მოჰყვება მსხვერპლისთვის. ეს სავარჯიშო ნათელს მოჰფენს ამ შედეგებს და მათ მოქმედებას დეტალურად განიხილავს. ამით მონაწილეები გაიგებენ თუ რა არის გადაუდებელი საჭიროება მსხვერპლის დასახმარებლად. პოტენციური შედეგების აღწერა გ.პ.ის სხვადასხვა სახისთვის
სავარჯიშოს აღწერილობა	I ეტაპი: ტრენერი ფიზიკურად ჩამოწერს გენდერული ძალადობის შედეგებს და შემოქმედების მაგალითებს. მონაწილეებმა უნდა მოიყვანონ

	<p>საკუთარი მაგალითები. გამოყენებულ უნდა იქნეს სხვადასხვა ფერის მარკერი ჯანმრთელობის და ფსიქოლოგიური შედეგებისთვის. უნდა მოხდეს სხვა მაგალითების განხილვაც, რათა გაკეთდეს ყველა შედეგის ჩამონათვალი, რომელსაც დისკუსიის დროს უნდა იქნეს განხილული.</p> <p>II ეტაპი: “ძალადობის ხე” უნდა მიეწეროს ძირითადი მაგალითები ტოტებში.</p> <p>III ეტაპი: სავარჯიშო უნდა დასრულდეს იმის ხაზგასმით, რომ გენდერული ძალადობა უშუალო კავშირშია ჯანმრთელობის გაუარესებასა და ფსიქოლოგიურ პრობლემებთან. სადისკუსიო საკითხები იხილეთ თავში “გენდერული ძალადობის შედეგები”.</p>
საჭირო მასალები	“ძალადობის ხე”. ფლიპჩარტები, მარკერები

№ 19	
სახელი	ფილმი “ძალადობა დანაშაულია”
ხანგრძლივობა	75 წუთი
მიზანი	არაძალადობრივი მიდგომების განხილვა
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: ფილმის ჩვენება..</p> <p>II ეტაპი: დაეკითხეთ ჯგუფი 3 მცირე ჯგუფად და თითოეულს დაურიგეთ შეკითხვები ყველა ერთად. ან თუ დრო შეზღუდულია დაეკითხეთ შეკითხვები და მიეცით თითოეულ ჯგუფს 3 - 4 შეკითხვა. მიეცით ჯგუფებს 15 წუთი, რომ განიხილონ მცირე ჯგუფებში და დაწერონ პასუხები.</p> <p>შეკითხვები:</p> <p>1. ჩვენ ვამბობთ, რომ ოჯახური ძალადობა არ ეხება მხოლოდ მასში უშუალოდ ჩაბმულ ადამიანებს.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ვის ეხება კიდევ? • რატომ ეხებათ მათ? • რას წარმოადგენს ოჯახური ძალადობა ამ ადამიანებისა თუ ჯგუფებისთვის? <p><i>ეს შეკითხვა შეგიძლიათ შემდგომ დაამუშაოთ. მაგალითად, დახატეთ ფილიპჩარტზე უშუალოდ წრე და ჩაწერეთ ოჯახური ძალადობა. მიაწერეთ გარშემო ყველა შესაძლო ადამიანი ან ჯგუფი, რომელსაც ეს ეხება. შეაერთეთ “ოჯახური ძალადობის წრე” “აქტორებთან” და შეერთების ხაზზე დაწერეთ ის, თუ რას ნიშნავს ამ ჯგუფისთვის/ადამიანისთვის ოჯახური ძალადობა, მაგალითად, თუ ესაა ოჯახში მცხოვრები ბავშვები, დამოკიდებულება შეიძლება იყოს “მუდმივი შიში” და ა.შ. იდეები აკრიფეთ ჯგუფიდან, თქვენ მხოლოდ დაეხმარეთ</i></p>

	<p><i>გაფორმენაში. მიღებული დამოკიდებულებათა სიმრავლით თქვენ შეგიძლიათ ისაუბროთ ძალადობის შედეგებზე ან პრევენციის მრავალფეროვან შესაძლებლობებზე. ასევე დამოკიდებულებებიდან შეიძლება გაკეთდეს ანალიზი, თუ რატომ არის არაეფექტური აქამდე არსებული სტრატეგიები.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ჩვენ ვამბობთ, რომ ოჯახური ძალადობა არ არის დამოკიდებული ეკონომიკურ, ნაციონალურ ან კულტურულ ფაქტორებზე. როგორ გესმით ეს? “დედაშენი გაგიყდა, ის მაიძულებს მე ასე მოვიქცე” – რას ცდილობს ამით მოძალადე? როგორ აღიქვამს და ლაპარაკობს მოძალადე თავის მიერ განხორციელებულ ძალადობაზე? რისთვის ხორციელდება ოჯახური ძალადობა? ამ კონკრეტულ შემთხვევაში? ზოგადად? რა გზით ახორციელებს მოძალადე ძალადობას ოჯახში? რა ფაზებისგან შედგება ოჯახური ძალადობის ციკლი? აღწერეთ ეს ფაზები ფილმზე დაყრდნობით <ul style="list-style-type: none"> • მზარდი დაძაბულობა • მწვავე ფაზა • მოჩვენებით სიმშვიდის ფაზა რატომ რეაგირებს პოლიცია ასე? (როგორც მოთხრობილი იყო ფილმში) გააკეთეთ მიზეზების ჩამონათვალი დედა ეუბნება: ”თქვენი პრობლემა თქვენ თვითონ უნდა მოაგვაროთ” <ul style="list-style-type: none"> • რას ფიქრობთ ამის შესახებ? • უნდა ჩაერიოს თუ არა ვინმე ოჯახური ძალადობის შემთხვევის დროს? • ვინ შეიძლება ჩაერიოს? რატომ შეიძლება რომ ქალი არ ტოვებდეს მოძალადე ქმარს? “თუ ქალს სცემენ, მან ეს დაიმსახურა”. რას გამოიწვევს თუ ამ შეხედულებას გაეზიარებთ? რა შედეგები შეიძლება მოჰყვეს ოჯახურ ძალადობას?
საჭირო მასალები	პროექტორი, ან ტელევიზორი და DVD. საჭიროა ოთახის ისე ორგანიზება რომ ყველა ხელავედეს ეკრანს.

№ 20	
სახელი	შეცვალე ძალადობა
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	ამ სავარჯიშოს შესრულებისას მონაწილეებმა თავად გამონახონ გზები ძალადობის არაძალადობრივი მეთოდებით აშეცვლისათვის.
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: მონაწილეები დაიყოფა ორ ჯგუფად და ერთმანეთის პირისპირ დგებიან. .</p> <p>II ეტაპი: ჯგუფები ქმნიან ძალადობის სკულპტურას.</p> <p>III ეტაპი: მონაწილეები უნდა შეეცადონ არსებული სკულპტურა შეეცადონ და ძალადობის შინაარსი ამოცადონ.</p> <p>III ეტაპი: მონაწილეები მსჯელობენ ჯერ სკულპტურის შექმნისას საკუთარ ემოციებსა და დამოკიდებულებაზე და შემდეგ სკულპტურის შეცვლის იდეებზე.</p>
საჭირო მასალები	

№ 21	
სახელი	არაძალადობრივი ქმედებები
ხანგრძლივობა	40 წუთი
მიზანი	არაძალადობრივი მიდგომების განხილვა
სამართლებრივი ალფირილობა	<p>I ეტაპი: მონაწილეები დაიყოფა ოთხ ჯგუფად და მცირე ჯგუფებში განიხილავენ არაძალადობრივ ქმედებებს.</p> <p>II ეტაპი: ჯგუფიდან თითო სპიკერი დანარჩენ მონაწილეებს წარუდგენს ჯგუფში შედგენილ არაძალადობრივი ქმედებების ნუსხას.</p> <p>III ეტაპი: ტრენერი შეაჯამებს ნუსხებს და ყველა მონაწილეს ურიგებს წინასწარ მომზადებულ არაძალადობრივი ქმედებების ნუსხას.</p> <p>III ეტაპი: არაძალადობრივი ქმედებების თეორიის პრეზენტაცია.</p>
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტები; მარკერები; არაძალადობრივი ქმედებების ნუსხა (იხ.დანართში).

სამარჯიშოები ადამიანის უფლებების საპროექტო

№ 22	
სახელი	ადამიანის უფლებები
ხანგრძლივობა	35 წუთი
მიზანი	სავარჯიშოს მიზანია გაირკვეს, რა იციან მონაწილეებმა ადამიანის უფლებებისა და ადამიანის უფლებების დამცველი ორგანიზაციების შესახებ. ცოდნის გაზიარება უნდა მოხდეს მთელი ჯგუფის მიერ.
სამარჯიშოს აღწერილობა	<p>მცირე ჯგუფებში (4-5 ჯგუფი) ვანაწილებთ 7 კითხვისაგან შემდგან კითხვარს და ვთხოვთ მონაწილეებს 10-15 წუთში უპასუხონ კითხვებს და შემდეგ წარმოუდგინონ ჯგუფს. წარმოდგენის შემდეგ ვსჯელობთ თითოეულ შეკითხვაზე და ტრენერი ცდილობს მაქსიმალური ინფორმაცია მიაწოდოს მონაწილეებს ადამიანის უფლებების შესახებ კითხვებიდან გამომდინარე.</p> <p>შეკითხვები:</p> <ol style="list-style-type: none"> დაასახელეთ ადამიანის ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები, რომელიც ამ წუთას გახსენდებათ დაასახელეთ ადამიანის უფლებების დამცველი ორგანიზაცი/ები დაასახელეთ ადამიანის უფლებების დარღვევა, რომელიც ყველაზე მეტად თვალშისაცემია ჩვენს ქვეყანაში და რეგიონში დაასახელეთ ადამიანის უფლებების დაცვის საყოველთაო დოკუმენტი დაასახელეთ ქვეყნები, სადაც ადამიანის უფლებები არ არის აღიარებული და დაცული დაასახელეთ უფლება, რომელიც ყველა ქალს აქვს დაასახელეთ ადამიანის უფლებათა ცნობილი დამცველი/ები მსოფლიოში?

	<p>ტრენერისათვის განკუთვნილი ინსტრუქცია:</p> <p>კითხვა 1: ადამიანის უფლებების ჩამონათვალი. სასურველია პასუხში წარმოდგენილი იყოს ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის შეჯამება და ჩამოთვლილი იყოს ყველა უმთავრესი უფლება და თავისუფლება</p> <p>კითხვა 2: ადამიანის უფლებების დამცველი ორგანიზაცია. შესაძლოა იყოს ორგანიზაციების ჩამონათვალი, როდემაც ადამიანის უფლებების სფეროში მუშაობენ: Amnesty International, Human rights Watch, Doctors without borders, და ა.შ. თუ დასახელდა უცნობი ორგანიზაცია, ჰკითხეთ ავტორს გვიამბოს ამ ორგანიზაციის საქმიანობის შესახებ.</p> <p>კითხვა 3: ადამიანის უფლებების დარღვევის ყველაზე აღმაშფოთებელი ფაქტები. სთხოვეთ მონაწილეებს გაიხსენონ ადამიანის უფლებების დარღვევის ფაქტები საკუთარი გამოცდილებიდან.</p> <p>კითხვა 4: დოკუმენტები: მონაწილეებმა უნდა დაასახელონ დოკუმენტი, რომელიც ეძღვნება ადამიანის უფლებებს. ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაცია. თუ მონაწილეებს აქვთ ადამიანის უფლებების სფეროში უფრო ღრმა ცოდნა, მათ შეუძლიათ ჩამოთვალონ სხვა დოკუმენტებიც, მაგალითად სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების კონვენცია, ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების კოვენანტი, კონვენცია ბავშვის უფლებების შესახებ, კონვენცია ქალის მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ. თუ ამ დოკუმენტებთან რომელიმე გაუგებრობა განხილვისას სთხოვეთ მონაწილეებს განმარტონ.</p> <p>კითხვა 5: ადამიანის უფლებათა დამრღვევი ქვეყნები. მონაწილეებმა უნდა დაასახელონ ქვეყანა, სადაც ადამიანის უფლებები ყველაზე ხშირად და სასტიკად ირღვევა.</p> <p>კითხვა 6: ქალთა უფლებები. მონაწილეებმა უნდა დაასახელონ უფლება, რომელიც ყველა ქალს გააჩნია</p> <p>კითხვა 7 ადამიანი უფლებათა დამცველები. მონაწილეებმა უნდა დაასახელონ ადამიანის უფლებების ცნობილი დამცველი. ტრენერმა უნდა მიაწოდოს მონაწილეებს ინფორმაცია ნობელის მშვიდობის პრემიის ლაურეატების შესახებ, რომლებმაც პრემია ადამიანის უფლებების სფეროში მიიღეს: ნელსონ მანდელა, შირინ ებადი, ვანგაი მატაი. ასევე შესაძლოა დაურთოდეთ მონაწილეებს მცირე ბიოგრაფიული ცნობები ამ ადამიანების შესახებ.</p>
საჭირო მასალები	პიოხვების ფურცელი

№ 23	
სახელი	ადამიანის უფლებების საერთაშორისო დეპარტამენტი
ხანგრძლივობა	30 წუთი
მიზანი	მონაწილეებმა გაიცნონ ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაცია ინტერაქტიული მეთოდით.
სამარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: ტრენერი თითოეულ მონაწილეს აძლევს სასიგნალო ფურცელს, რომელზეც წერია ერთი ადამიანის უფლება.</p> <p>II ეტაპი: ტრენერი აძლევს ინსტრუქციას მონაწილეებს, მათ არავერბალური გზით, კესტების ენაზე უნდა წარუდგინონ აღნიშნული უფლება ჯგუფს გამოსაცნობად. (5 წუთი მოსაფიქრებლად)</p> <p>III ეტაპი: თითოეული წარდგენისა და გამოცნობის შემდეგ ტრენერი უნდა დაემართოს მონაწილეებს მაქსიმალურად ამომწურავად მიაწოდოს ინფორმაცია აღნიშნული უფლების შესახებ, რაშ გულისხმობს, მისი ისტორია და ა.შ.</p>
საჭირო მასალები	დასაჭრელი ვერსია იხილეთ დანართში № 11

№ 24	
სახელი	ქალის უფლებები და ქალის მიმართ ძალადობა
ხანგრძლივობა	30 წუთი
მიზანი	ამაღლდეს ქალის უფლებებისა შესახებ ცოდნა საზოგადოებაში. ხელი შეეწყოს ადამიანის უფლებების ხედვას გენდერული პერსპექტივიდან. აღნიშნული სავარჯიშო ჯგუფის წევრებს შორის ახალისებს ურთიერთობას, იმადროულად ჯგუფის წევრები მეტ ცოდნას იღებენ ქალის ადამიანის უფლებების შესახებ.
სამარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: ტრენერი კითხვებსა და პასუხებს ჭრის და სათითაოდ ურიგებს მონაწილეებს.</p> <p>II ეტაპი: მონაწილეები ფურცლების დარიგების შემდეგ იცვლიან ადგილებს.</p> <p>III ეტაპი: “კითხვა- პასუხმა” უნდა მოძებნონ ერთმანეთი და</p>

	<p>მოძებნის შემთხვევაში ხმამაღლა თქვან „განძი“. წვეილი წარმოუდგენს ჯგუფს თავის განძს და ტრენერი აჯილდოვებს ჯგუფის წევრს პრიზით (შოკოლადი, ან სხვა რამ)</p> <p>IV ეტაპი: გამარჯვებულის გამოვლენის შემდეგ ტრენერი შემდეგი კითხვებით მიმართავს ჯგუფს:</p> <p>ა) რამდენად იყო აღნიშნული ინფორმაცია და სტატისტიკა თქვენთვის შოკის მოგვრელი ან მოულოდნელი?</p> <p>ბ) აღნიშნული ინფორმაციის ფონზე, რა საკითხებზე შეიძლება ვისმჯელოთ საქართველოსთან მიმართებაში?</p> <p>V ეტაპი: სავარჯიშოს ბოლოს ტრენერის პრეზენტაცია</p>
საჭირო მასალები	ცალკე ამოჯრილი კითხვები და პასუხები; (ღანაპრელი შერსია იხილეთ) ღანართში № 12) შოკოლადი, ან სხვა რამ გამარჯვებულ ბუნდისათვის

№ 25	
სახელი	ქალი და კონფლიქტი
ხანგრძლივობა	75 წუთი
მიზანი	ქალის როლისა და მდგომარეობის გააზრება ომის პირობებში ომი, ქალებისა და მამაკაცების ცხოვრებაზე განსხვავებულ ზემოქმედებას ახდენს. მას ყველასათვის ტანჯვა მოაქვს, მაგრამ ქალებზე მისი ზემოქმედება ორმაგია – მოკლევადიანიც და გრძელვადიანიც. ქალები ძალადობის მსხვერპლად იქცევიან იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც არც გაუსვრიათ და არც ბრძოლის ველზე დაჭრილან. ბრძოლის მოტივს მნიშვნელობა არა აქვს. ისინი ძალადობის სხვადასხვა ფორმების მსხვერპლი ხდებიან, რომელთაგან ბევრი აშკარად არ ჩანს. ამავე დროს მათ მნიშვნელოვანი და აქტიური როლი აქვთ, როგორც კონფლიქტის თავიდან არიდების, ასევე მისი მოგვარების თვალსაზრისით.
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: მონაწილეები დაიყოფა 3-4 მცირე ჯგუფად და ეძლევათ 10-15 წუთი პატარა სცენის მომზადებისაგან. რომელიც სპონტანურად გაითამაშდება. ანუ, არის როლები, ხოლო სცენარი მოვლენების თავისუფალ განვითარებას გულისხმობს. მონაწილეები გაითამაშებენ წინასწარ მომზადებულ სიმულაციებს შეთავაზებულ თემაზე.</p> <p>II ეტაპი: მას შემდეგ რაც თითოეული ჯგუფი წარმოადგენს სკუთარ ცენას, მონაწილეები იმსჯელებენ ქალის მდგომარეობასა და მის მრავალფეროვან როლებზე კონფლიქტსა და ომში</p>
საჭირო მასალები	ფლიპჩარტები და მარკერები

№ 26	
სახელი	ბენდერულ ძალადობაზე რეაგირება
ხანგრძლივობა	20 წუთი
მიზანი	<p>გაჩვენოთ მიმართება ძალადობის შედეგებსა და რეაგირებას შორის</p> <p>გამოვლინდეს საპასუხო ქმედებების და რეაგირების სახეები და შესაბამისი სექტორები, რათა მოხდეს ზიანის შემდგომი რისკის შემცირება</p>
სავარჯიშოს აღწერილობა	<p>I ეტაპი: ტრენერი იყენებს წინა სესიაზე შემუშავებულ “გენდერული ძალადობის შედეგების” პოსტერს და ახალ ფლიპჩარტს, რომელზე დაწერს “რეაგირება”.</p> <p>II ეტაპი: კითხეთ თუ რა დახმარება შეიძლება სჭირდებოდეს მსხვერპლს დამაზიანებელი შედეგების შესამცირებლად. ტრენერი წერს რამდენიმე მაგალითს და შემდეგ წერს 4 სექტორს ცალ-ცალკე კვადრატებში: ჯანდაცვა, უსაფრთხოება, ფსიქო-სოციალური, სამართლებრივი</p> <p>III ეტაპი: ტრენერი პეოფს მონაწილეებს 4 მცირე ჯგუფად და 10 წუთის განმავლობაში აძლევს საშუალებას მოიფიქრონ თითოეულისთვის ქმედებებისა და დახმარების სამსახურების/მომსახურების ნუსხა</p> <p>ტრენერი აჯამებს შედეგებს იმის ხაზგასმით, რომ მხოლოდ თუ მოხდება რეპორტირება ძალადობის ფაქტების შესახებ, მაშინ იქნება შესაძლებელი ხარისხიანი და შესაბამისი დახმარების სამსახურების აწეობა. ამიტომ რეაგირება ასევე უნდა მოიცავდეს:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ტრენინგს ყველა აქტორისთვის, რათა გაწიონ შესაბამისი, კონფიდენციალური და თანაგრძობითი დახმარება; ▪ რეპორტირების (აღწესების)სიტემას და დოკუმენტაციას; ▪ კოორდინაციას და ინფორმაციის გაცვლას
საჭირო მასალები	წინა სავარჯიშოში გამოყენებული “ხე”. ფლიპჩარტები, მარკერები

დანართები

დანართი №1

ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაცია

- მუხლი 1* თანასწორობის უფლება
- მუხლი 2* დისკრიმინაციისაგან თავისუფლება
- მუხლი 3* სიცოცხლის, თავისუფლებისა და პირადი უსაფრთხოების უფლება
- მუხლი 4* მონობისაგან თავისუფლება
- მუხლი 5* წამებისა და დამამცირებელი მოპყრობისაგან თავისუფლება
- მუხლი 6* კანონის წინაშე პიროვნებად აღიარების უფლება
- მუხლი 7* კანონის წინაშე თანასწორობის უფლება
- მუხლი 8* კომპეტენტური სასამართლოს უფლება
- მუხლი 9* უკანონო დაკავებისაგან ან გადასახლებისაგან თავისუფლება
- მუხლი 10* სამართლიანი საჯარო მოსმენის უფლება
- მუხლი 11* ბრალის დამტკიცებამდე უდანაშაულოს სტატუსის ქონის უფლება
- მუხლი 12* კერძო საკუთრებაში, ოჯახში, კორესპონდენციებში ჩარევისაგან თავისუფლება
- მუხლი 13* ქვეყნის შიგნით და მის გარეთ თავისუფალი გადაადგილების უფლება
- მუხლი 14* დევნის შემთხვევაში სხვა ქვეყანაში თავშესაფრის უფლება
- მუხლი 15* ეროვნების ქონის ან მისი შეცვლის უფლება
- მუხლი 16* დაქორწინებისა და ოჯახის შექმნის უფლება
- მუხლი 17* პირადი საკუთრების უფლება
- მუხლი 18* რწმენისა და რელიგიის თავისუფლება
- მუხლი 19* აზრისა და ინფორმაციის თავისუფლება
- მუხლი 20* მშვიდობიანი შეკრებისა და ასოცირების უფლება
- მუხლი 21* მმართველობასა და თავისუფალ არჩევნებში მონაწილეობის უფლება
- მუხლი 22* სოციალური უსაფრთხოების უფლება
- მუხლი 23* სასურველი სამუშაოს ქონისა და პროფესიულ კავშირებში გაწევრიანების უფლება
- მუხლი 24* დასვენებისა და შვებულების უფლება
- მუხლი 25* ადეკვატური საცხოვრებელი სტანდარტების ქონის უფლება
- მუხლი 26* განათლების უფლება

მუხლი 27 საზოგადოების კულტურულ ცხოვრებაში მონაწილეობის უფლება

მუხლი 28 სოციალური წესრიგის უფლება

მუხლი 29 საზოგადოების მოვალეობები აუცილებელი თავისუფალი და სრული განვითარებისათვის

მუხლი 30 აღნიშნული უფლებების განხორციელებისათვის სახელმწიფოსაგან და კერძო პირისაგან ჩაურევლობის თავისუფლება

დანართი №2

მსოფლიო სტატისტიკა

- 1982 წლის კვლევებმა გვაჩვენა, რომ ქალთა უმრავლესობისთვის ყველაზე დიდ პრობლემას წარმოადგენდა ბაშუკატიურების საფრთხე.
- ბოსნია-ჰერცეგოვინას ომის დროს 20000-დან 50000-მდე ქალი ბაშუკატიურეს,
- რუანდაში 1994 წლის ბენოციდის დროს ტუცის ტომის ქალთა უმრავლესობა ბენდერული კალადობის მსხვერპლი გახდა. დადგინდა, რომ მათგან ნახევარ მილიონამდე ქალი იქნა ბაშუკატიურებული.
- სიერა ლეონეში 50000-60000-მდე ქალი გახდა სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი ომის პერიოდში.
- ყოველწლიურად 40000 ბირმელი ქალი გადაჰყავთ ტაილანდში ფაბრიკებში, ბორღელებსა და ოჯახებში სამუშაოდ.
- 1995 წლის ომის შემდგომი ნიკარაგუაში ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ქალ რესპონდენტთა 50% შმრისბან ყოფილა ნაცემი.
- რუანდის ბენოციდს გადარჩენილი მემკვიდრე ქალების 76% შიდსის ვირუსით აღმოჩნდა დაავადებული.
- 1999 წელს მთავრობის ინიციატივით ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ სიერა ლეონეს მემკვიდრე 37% 15 წელზე უმცროსი იყო.
- აზერბაიჯანში ჩატარებული 2000-რესპონდენტთან კვლევის შედეგად გამოკითხულთა 25%-მა აღიარა, რომ იძულებითი სექსი ჰქონდა, მათგან უმეტესობა იძულებით გადაადგილებული პირია; 23%-მა აღიარა, რომ ნაცემი იყო შმრის მიერ.

დანართი №3

ძალაუფლების ტიპები

- **პოზიციური ან ლეგიტიმური ძალაუფლება** – ძალაუფლება, რომელიც ადამიანს აქვს მისი პოზიციიდან და მოვალეობებიდან გამომდინარე. ეს არის ფორმალური ძალაუფლება, რომელსაც ხშირად ახლავს ძალაუფლების ატრიბუტები: უნიფორმა, კვერთხი, ტახტი და ა.შ.
- **რეფერენტული ძალაუფლება** – ძალა, მიიზიდო სხვები, ქარიზმა.
- **ექსპერტული ძალაუფლება** – “ბრმათა სამეფოში ცალთვალა ადამიანიც მეფეა”.
- **ინფორმაციული ძალაუფლება** – განსაკუთრებული ინფორმაციის, საიდუმლოს ფლობა.
- **დაჯილდოებაზე ორიენტირებული ძალაუფლება.**
- **ძალადობრივ მეთოდებზე დამყარებული ძალაუფლება.**

დანართი №4

განასხვავებენ ძალაუფლების სახეებს იმის მიხედვით, თუ რაზეა მიმართული:

ძალაუფლება ვინმეზე – ძალაუფლების ყველაზე გავრცელებული გაგება, რომელსაც მრავალი უარყოფითი დატვირთვა ახლავს: დისკრიმინაცია, რეპრესია, ძალდატანება, კორუფცია, ძალმომრეობა. ეს არის მოგება-წაგების ურთიერთობა. ძალაუფლების ქონა ასევე მოიცავს ამ ძალაუფლების ვინმესგან ჩამორთმევა/წართმევას სხვებზე დომინირების

განსახორციელებლად. პოლიტიკაში ის, ვინც აკონტროლებს რესურსებს და იღებს გადაწყვეტილებებს, ფლობს ძალაუფლებას სხვებზე.

ძალაუფლება ვინმესთან ერთიანობაში – კოლექტიური სიძლიერე, რომელიც ეფუძნება ურთიერთდახმარებას და სოლიდარობას. ხელს უწყობს სოციალური კონფლიქტების შემცირებას და თანასწორ ურთიერთობებს.

ძალაუფლება რომ – ყოველი ადამიანის განსაკუთრებული ძალა, შეცვალოს საკუთარი ცხოვრება თუ მთელი სამყარო.

ძალაუფლება რაიმეში – პიროვნების ღირსებისა და საკუთარი ცოდნის დაფასების განცდა. წარმოსახვის უნარი, და იმედი.

დანართი №5

რას ეხება შემდეგი დებულებები, გენდერს თუ სქესს?

		გენდერი	სქესი
1	ქალები აჩენენ ბავშვებს, მამაკაცები – არა		
2	პატარა ბოგონები ნაზები არიან, ბიჭები კი – უხუშები.		
3	ქალს შეუძლია, ბავშვი კუჭითი კვებოს. მამაკაცს შეუძლია, ბავშვი ბოთლით გამოკვებოს.		
4	ინფორმაციის სოფლის მეურნეობაში ქალები მამაკაცის ხელფასის 40%-ს ღებულობენ.		
5	მშენებლები მამაკაცები არიან.		
6	კველ ეზვიანთეში მამაკაცები შინ მუშაობდნენ, ქალებს ოჯახის ბიზნესი მიჰყავდათ. ქალს რჩებოდა მემკვიდრეობით ქონება, მამაკაცს – არა.		
7	მამაკაცს ბარდამავალ ასაკში ხმა ეცვლება, ქალს – არა.		

8	224 კულტურის ბამოკვლევის თანახმად, 5-ში მამაკაცი ასრულებს საჭმლის მომზადების ყველა ფუნქციას, 36-ში ქალი უძღვება ყველა სამშენებლო საქმიანობას.		
9	ბაერო-ს სტატისტიკის თანახმად, ქალები მთელი მსოფლიოს სამუშაოს 67%-ს ასრულებენ, თუმცა მათი შემოსავლები მსოფლიო მასშტაბით მხოლოდ 10%-ს შეადგენს.		

დანართი №6

რატომ? რატომ? რატომ?

- რატომ უნდა გააკეთოთ ეს ზუსტად ასე?
- რატომ არ აქვს ქალს ამ საქმის კეთების უფლება?
- რატომ არ უნდა აკეთოს კაცი ოჯახის საქმე და მიხედოს ბავშვებს?
- რატომ არ შეუძლია ქალს, იმუშაოს საპასუხისმგებლო პოზიციაზე?
- რატომ არ შეიძლება, ქალი იყოს ჩვენი ქვეყნის პრეზიდენტი?
- რატომ არ შეიძლება, ქალიც ისევე იყოს მემკვიდრე, როგორც კაცი?
- რატომ არ იზიარებს კაცი ქალის ყოველდღიურ ოჯახურ ტვირთს?
- რატომ ვეთანხმებით ამ ტრადიციას?
- რატომ ვაკეთებთ ამას მხოლოდ იმის გამო, რომ ასე იყო უწინ?

დანართი №7

თამაში „სწორია–არასწორია“ გენდერული ძალადობის ფაქტების შესახებ **პითხვები:**

მითები და ფაქტები		
იწვევს თუ არა ალკოჰოლი და ნარკოტიკები ძალადობას?	კი	არა
მართალია თუ არა, რომ სქესობრივი ძალადობა გამოწვეულია თავად მსხვერპლის მიერ მისი ჩაცმულობით ან ქცევით?	კი	არა
მართალია თუ არა, რომ ოჯახური ძალადობის მსხვერპლი, როგორც წესი, ხდება ღარიბი, გაუნათლებელი და სოფლელი ქალი.	კი	არა
მართალია თუ არა, რომ სქესობრივი ძალადობა წარმოდგენს მოძალადის სექსუალური სურვილების გამოსატყულებას.	კი	არა
გლობალური სტატისტიკა და ინფორმაცია		
მართალია თუ არა, რომ მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციების ინფორმაციების მიხედვით, კიბოს, მაღარის, საგზაო შემთხვევებისა და ომის შედეგად გაცილებით მეტი ადამიანი იხოცება, ვიდრე ძალადობის გამო?	კი	არა
მართალია თუ არა, რომ ბევრ ქვეყანაში კანონით ისჯება ცოლის გაუპატიურება?	კი	არა
მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციების ინფორმაციების მიხედვით, 5 ქალიდან რამდენი ყოფილა ცხოვრების რომელიმე ეტაპზე ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლი?	3	1
მსოფლიოში, განსაკუთრებით კი აფრიკაში, რა სახის ძალადობის მსხვერპლია 100-დან 180 მილიონამდე ქალი და გოგონა?	*ცემა *ტაუპატიურება *გენიტალური დამახინჯება	
აკლდობის მახასიათებლები		
ჩამოთვალეთ ფიზიკური ძალადობის სამი ფორმა.		
დასახელეთ სქესობრივი ძალადობის სამი ფორმა.		
განსაზღვრეთ, რა არის გენდერული ძალადობა.		

მართალია თუ არა, რომ ქალებისა და გოგონების სქესობრივი ძალადობის რისკი გაცილებით მაღალია, ვიდრე მამაკაცებისა და ბიჭების?	კი	არა
ძალადობის შედეგები		
დაასახელეთ ძალადობის შედეგად ქალის რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დარღვევის სამი ფორმა.		
დაასახელეთ ძალადობით გამოწვეული ფსიქოლოგიური პრობლემების სამი ფორმა.		
დაასახელეთ სამი მიზეზი, რის გამოც მსხვერპლი არ ითხოვს დახმარებას.		
დაასახელეთ სამი პრობლემა, რომელიც ფეხმძიმე ქალის ცემამ შეიძლება გამოიწვიოს?		

დანართი №8

პასუხები:

მითები და ფაქტები	
იწვევს თუ არა ალკოჰოლი და ნარკოტიკები ძალადობას?	არა. ალკოჰოლსა და ნარკოტიკებზე დამოკიდებულება არ იწვევს ძალადობას. თუმცა, მას შეუძლია არსებული ძალადობრივი საქციელის გამაფრება.
მართალია თუ არა, რომ სქესობრივი ძალადობა გამოწვეულია თავად მსხვერპლის მიერ მისი ჩაცმულობით ან ქცევით?	მცდარია, არავის უნდა რომ ფიზიკური ან სექსუალური თავდასხმის მსხვერპლი იყოს. გაუპატიურება კი, ადამიანის სხეულზე, გონებაზე და სულზე უმძიმესი ძალადობაა და თავისი ნებით ამას არავინ წავა.
მართალია თუ არა, რომ ოჯახური ძალადობის მსხვერპლი, როგორც წესი, ხდება დარბი, გაუნათლებელი და სოფლელი ქალი.	მცდარია. თუმცა ზოგიერთმა კვლევამ აჩვენა ურთიერთკავშირი სიღარიბესა და ძალადობის დონეებს შორის, სხვა კვლევები მიუთითებენ რომ ქალები, რომლებიც უფრო განათლებულნი არიან ვიდრე მათი ქმრები შესაძლებელია ძალადობის უფრო დიდი რისკის ქვეშ იყვნენ. ჯახური ძალადობა ეხება ყველა ქალს, მიუხედავად ასაკისა, რელიგიისა, ეთნიკური თუ სოციალური წარმოშობისა, სოციალურ-ეკონომიკური სტატუსისა, განათლებისა, და სექსუალური ორიენტაციისა.
მართალია თუ არა, რომ სქესობრივი ძალადობა წარმოადგენს მოძალადის სექსუალური სურვილების გამოხატულებას.	მცდარია. სექსუალური ძალადობა არ არის ვნების აქტი. ეს არის ძალადობრივი დანაშაული, როდესაც სექსი გამოიყენება როგორც იარაღი.
გლობალური სტატისტიკა და ინფორმაცია	
მართალია თუ არა, რომ მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციების ინფორმაციების მიხედვით, კიბოს, მალარიის, საგზაო შემთხვევებისა და ომის შედეგად გაცილებით მეტი ადამიანი იხოცება, ვიდრე ძალადობის გამო?	არა. ძალადობა ქალების სიკვდილისა და ავადმყოფობის სხვა მიზეზთა შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია.
მართალია თუ არა, რომ ბევრ ქვეყანაში კანონით ისჯება ცოლის გაუპატიურება?	მცდარია. მრავალ ქვეყანაში, კანონით ნებადართულია კაცის მიერ საკუთარი ცოლის გაუპატიურება.
მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციების ინფორმაციების მიხედვით, 5 ქალიდან რამდენი ყოფილა ცხოვრების რომელიმე ეტაპზე ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლი?	ერთი
მსოფლიოში, განსაკუთრებით კი აფრიკაში, რა სახის ძალადობის მსხვერპლია 100-დან 180 მილიონამდე ქალი და გოგონა?	ქალთა გენიტალური დამახინჯება.

პალაოზის მახასიათებლები	
ჩამოთვალეთ ფიზიკური ძალადობის ფორმები.	სილის გაწნა; ხელის კვრა; ცემა; პანდური; კბენა; დაკაწრა; ყელში ხელის წაჭერა; დაწვა; ფიზიკური თავისუფლების შეზღუდვა (ოთახში ჩაკეტვა, დაბმა); დანის, სასროლი იარაღის ან სხვა სახის იარაღის გამოყენება; და სხვების იძულება, განახორციელონ მსგავსი აქტები;
დაასახელეთ სქესობრივი ძალადობის სამი ფორმა.	ფიზიკური ზიანის აქტიურად ან დასაშინებლად მიყენება, რათა აიძულოს ადამიანი, მიიღოს სექსუალურ აქტში მონაწილეობა საკუთარი სურვილის საწინააღმდეგოდ; საქსუალური აქტის მცდელობა ან ჩადენა იმ ადამიანთან რომელსაც არ გააჩნია შესაძლებლობა თავიდან აიცილოს მონაწილეობა, გამოსატოს წინააღმდეგობა, ან გაიგოს აქტის ხასიათი. ძალადობრივი სექსუალური კონტაქტი ან ადამიანის სხეულის სექსუალური ნაწილების შეხება მისი სურვილის საწინააღმდეგოდ; კონტრაცეპტივების ან პრეზერვატივების გამოყენებაზე უარის თქმა; და, არ ეხება მხოლოდ სექსუალურ თანაცხოვრებას, არამედ შეიძლება მოიცავდეს სურვილის საწინააღმდეგო შეხებას ან მოფერებას ან გაუპატიურებას საგნით.
განსაზღვრეთ, რა არის გენდერული ძალადობა.	გენდერული ძალადობა არის ძალადობა, რომელიც ხდება ადამიანის სურვილის საწინააღმდეგოდ, და ფუფუნება მის გენდერულ როლებს, პასუხისმგებლობებს, მოლოდინებს, პრივილეგიებსა და შეზღუდვებს. გენდერული ძალადობა შეიძლება იყოს ფიზიკური, სექსუალური, ემოციური ან სოციალური.
მართალია თუ არა, რომ ქალებისა და გოგონების სქესობრივი ძალადობის რისკი გაცილებით მაღალია, ვიდრე მამაკაცებისა და ბიჭების?	დიახ. ქალთა და გოგონების სუბორდინატორული სტატუსის გამო მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში, ისინი უფრო დიდი რისკის ქვეშ არიან, დაზარალდნენ გენდერულ ნიადაგზე.
პალაოზის შედეგები	
დაასახელეთ ძალადობის შედეგად ქალის რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დარღვევის ფორმები.	არასასურველი ორსულობა; გინეკოლოგიური პრობლემები; გადამდები ინფექციები მათ შორის იმუნოდეფიციტის ვირუსი; არასამართლებრივი საქციელი; წელის ქრონიკული ტკივილი; დაუცველი სექსი; თვით-აბორტი; საშარდე გზების ინფექციები; ორსულთა სიკვდილიანობა, და შიღსი.

დაასახელეთ ძალადობით გამოწვეული ფსიქოლოგიური პრობლემების ფორმები.	წუხილი; შიში; დანაშაულის გრძნობა; სირცხვილი; თვითმკვლელობისაკენ მიდრეკილება; დარდი; დეპრესია; იზოლაცია; დაბალი თვითშეფასება; სექსუალური დისფუნქცია; ჭამის პრობლემები; ობსესიურ-კომპულსიური დაავადება (ნევროზული აკვიატება); ბრაზი/გალიზიანება; პოსტ-ტრავმატული სტრესი.
დაასახელეთ მიზეზები, რის გამოც მსხვერპლი არ ითხოვს დახმარებას.	სირცხვილი, სერვისების მიუწვდომლობა რეპრესალიის შიში, პრობლემის მინიმალიზაცია, რისკი ბავშვებისათვის, ოჯახის/კულტურული მოლოდინები.
დაასახელეთ პრობლემები, რომელიც ფეხმძიმე ქალის ცემაშეიძლება გამოიწვიოს?	მუცლის მოშლა, ნაადრევი მშობიარობა ან არასაკმარისი წონის ბავშვის მშობიარობა.

დანართი №9

ბენდერული ძალადობის ტიპები:

სამსუალო

- გაუპატიურება
- სექსუალური ზეწოლა
- გაუპატიურების მცდელობა
- გაუპატიურება ქორწინებაში
- სექსუალური შეურაცხყოფა
- ექსპლუატაცია
- ბავშვის სექსუალური ხელყოფა
- ძალდატანებითი პროსტიტუცია
- სექსუალური ტრეფიკინგი
- საზიანო ტრადიციული პრაქტიკები

ფიზიკური

- მეუღლის ცემა, ოჯახური ძალადობა
- ფიზიკური ხელყოფა და ძალადობა, წვალება
- საზიანო ტრადიციები (რომლებიც ერთ-ერთი სქესის მიმართ ფიზიკურ ძალადობას შეიცავს)

ემოციურ/ფსიქოლოგიური

- სიტყვიერი შეურაცხყოფა
- დამცირება
- დისკრიმინაცია, ჩაგვრა
- შესაძლებლობების შეზღუდვა ან აკრძალვა
- მეუღლის შევიწროება, შეზღუდვა
- საზიანო ტრადიციული პრაქტიკები (რომლებიც შეიცავს ფსიქოლოგიურ/ემოციურ სახის ძალადობის ელემენტებს ერთ-ერთი სქესის წარმომადგენლებზე)

სოციალურ - კონომიკური (შეიძლება იყოს რომელიმე ზემონაშთოვლილის კომპონენტი)
 განათლების აკრძალვა ან შესაძლებლობის შეზღუდვა
 ჯანმრთელობაზე ზრუნვის შესაძლებლობის მოკლება
 მუშაობის აკრძალვა და დასაქმების შესაძლებლობების შეზღუდვა
 საკუთრების უფლებისა არ ქონა ან შეზღუდვა

საზიანო ტრადიციული პრაქტიკები (აღათ-წესები) შედის თითოეულ ზემონაშთოვლილი ძალადობის კატეგორიაში. როდესაც ამ საკითხზე ვსაუბრობთ, საჭიროა, კარგად ვიცნობდეთ კულტურას და მგრძობიარენი ვიყოთ გენდერისა და ძალადობის საკითხებისადმი. უნდა შეგვეძლოს, თავი გავართვათ ისეთ ტრადიციულ პრაქტიკებზე დისკუსიას, როგორებიცაა:

- ადრეული ან ძალდატანებითი (ნების გარეშე) ქორწინებები
- ღირსების მკვლელობა
- ქვრივის შეზღუდული მდგომარეობა
- მზითვით დაკავშირებული შევიწროება და ძალადობა
- ქალების დასჯა, რომლებმაც კულტურული ან რელიგიური წესები დაარღვიეს
- მოტაცება
- რესურსების შეზღუდვა ქალებისთვის (კულტურული ნორმების შესაბამისად)

დანართი №10

რა იწვევს გენდერულ კალაღობას ჩვენს საზოგადოებაში?

- 1. რა უწყობს ხელს გენდერულ კალაღობას ჩვენს საზოგადოებაში?**
- 2. რა შედეგებს იწვევს გენდერული კალაღობა ადამიანებზე, ოჯახებზე, მთელ საზოგადოებაზე?**
- 3. რა დამოკიდებულება აქვს საზოგადოებას გენდერული კალაღობის მიმართ?**
- 4. რატომ არ მიმართავენ გენდერული კალაღობის მსხვერპლები დახმარებას?**

დანართი №11

**კონვენცია ქალების მიმართ დისკრიმინაციის
ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ**

მუხლი 1

„დისკრიმაცია ქალთა მიმართ“ ნიშნავს, ნებისმიერ განსხვავებას, გამონაკლისობას ან შეზღუდვას სქესის ნიშნით, რომელიც ღიახავს ან არარად აქცევს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, მოქალაქეობრივ ან სხვა რაიმე სფეროში ქალთა და მამაკაცთა თანასწორუფლებიანობას. . .

მუხლი 5

მონაწილე სახელმწიფოები ყველა საჭირო ზომას იღებენ, რათა შეცვალონ ქალთა და მამაკაცთა ქცევის სოციალური და კულტურული მოდელები, იმისათვის, რომ აღმოფხვრას ყველა წინაგანსჯა, ადათ-წესი, თუ ტრადიცია, რომელიც საფუძვლად მამაკაცის უპირატესობას ქალზე.

მუხლი 6

უნდა აიკრძალოს ქალებით ვაჭრობა და ქალთა პროსტრუცუციისა და ექსპლუატაციის ყოველგვარი სახე.

მუხლი 7

ქალებს უნდა ჰქონდეთ ხმის მიცემის უფლება და უნდა შეეძლოთ კენჭი იყარონ არჩევნებში კანდიდატად, მათ უნდა ჰქონდეთ თანაბარი უფლებები და შესაძლებლობები, როგორც მამაკაცებს სამთავრობო თანამდებობების მიღებისათვის.

მუხლი 10

ქალსა და მამაკაცს თანაბარი უფლებები უნდა ჰქონდეთ განათლების მიღების, კარიერის წარმართვის, სწავლის, კურსისა და მასწავლებლის არჩევის პროცესში. სახელმძღვანელოებისა და სასწავლო ტექსტების რევიზია უნდა მოხდეს იმ შემთხვევაში, თუ მასში მოცემულია ქალისა და მამაკაცის როლების შესახებ სტერეოტიპული კონცეფციები.

მუხლი 11

ქალებისათვის ანაზღაურებადი სამუშაოს უფლება, უფლება თანასწორი ანაზღაურებისა ერთიდა იმავე სამუშაოსათვის ქალისა და მამაკაცისათვის. ფუნქციონირების ან ოჯახური სტატუსის შეცვლის შემთხვევაში (გათხოვება, გაერა და ა.შ.) ქალის სამუშაოდან დათხოვის უფლების აღმოფხვრა. ანაზღაურებადი დეკრეტული შვებულების უფლება.

მუხლი 14

წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა გაითვალისწინონ სოფლებში მოსახლე ქალების პრობლემები, და ის განსაკუთრებული როლი, რომელსაც სოფლებში მოსახლე ქალი ოჯახის ეკონომიკური გადარჩენისათვის არსულებს, მათ შორის აუნაზღაურებელი სამუშაო.

დანართი 12

კითხვები:

<p>პ 1 რომელი საერთაშორისო კონვენცია იცით, რომელიც ქალის წინააღმდეგ დისკრიმინაციის საკითხებს ეხება?</p>	<p>პ 2 აწუ ყოველწლიურად რამდენი ქალი ხდება ოჯახური ძალადობის მსხვერპლი?</p>
<p>პ3 რამდენი ბოგონა და ქალის ხდება ტრეფიკინგის მსხვერპლი ყოველ წელს დასავლეთ ევროპაში?</p>	<p>პ 4 რამდენი ქალი და ბოგონა ხდება ბენიტალიების დამახინჯების მსხვერპლი მსოფლიოში?</p>
<p>პ 5 რომელია ქვეყანა, სადაც ბაუპატიურება გამოიყენება, რომელსაც ომის იარაღი გოლო ათწლეულის განმავლობაში?</p>	<p>პ 6 მსოფლიოში 130 მილიონი გავშვიდნ, რომელიც არ დადის დაწყებით სკოლაში, რამდენია ბოგონა?</p>
<p>პ 7 ქალები მსოფლიო მონახლეობის ნახევარს შეადგენენ, რამდენია მათი პროცენტული წილი საპანონემდებლო ორბანოებში?</p>	<p>პ 8 გოლო ათწლეულის განმავლობაში 18 წლამე რამდენი ბოგონა დააქორწინეს მათი სურვილის მიუხედავად კულტურული ტრადიციიდან გამომდინარე მსოფლიოში?</p>
<p>პ 9 დასახელებთ ქვეყანა, სადაც ქალი ქმრის ნებართვის გარეშე სახლს ვერ დატოვებს</p>	<p>პ 10 დასახელებთ ორი ქვეყანა, სადაც ქმრებს თავიანთი ცოლების მოკვლა შეუძლიათ ბრალის წაყენების გარეშე</p>
<p>პ11 რომელ ქვეყანაში ეპრკალებათ ქალებს მანქანის მართვა</p>	<p>პ 12 რომელ ქვეყანაშია საჭირო ოთხი მამაკაცი მოწვე, იმისათვის, რომ ქალმა დაამტკიცოს თავისი ბაუპატიურების ფაქტი</p>

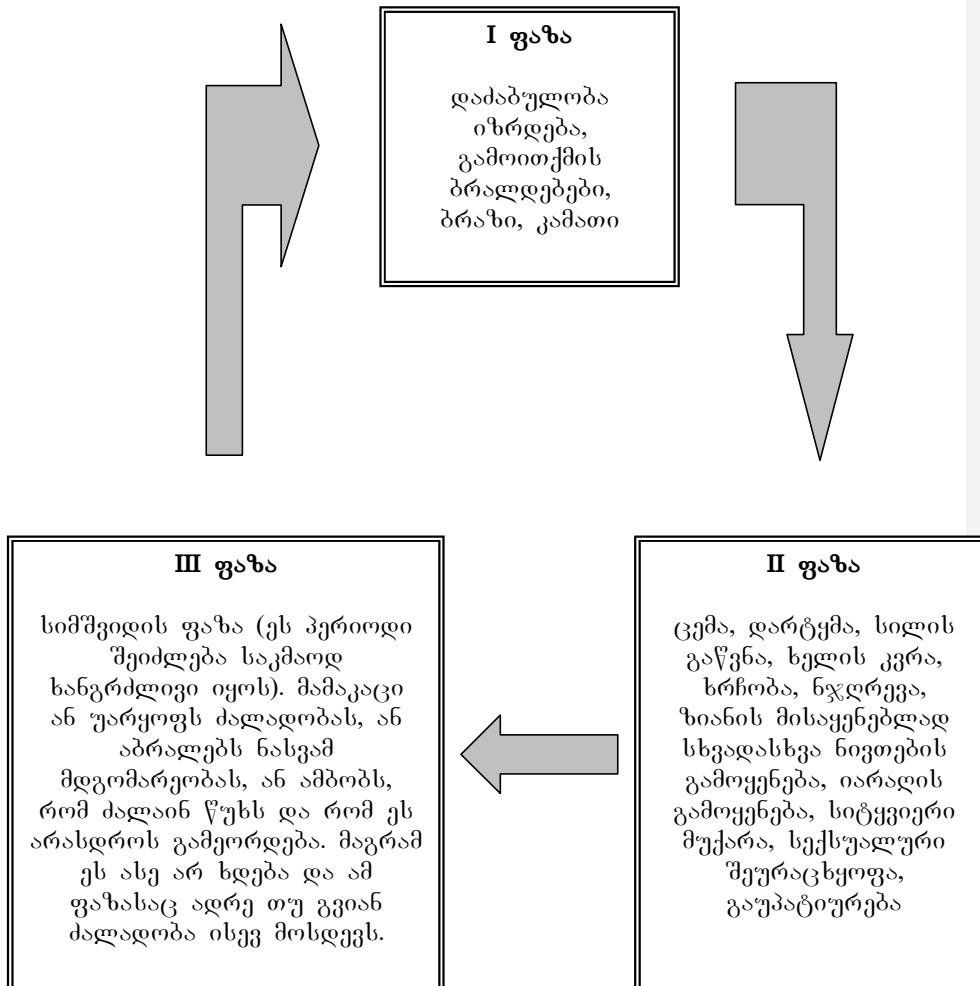
პასუხები

პ 1 კონვენცია ქალის წინააღმდეგ ყველა ფორმის დისკრიმინაციის აღმოფხვრის შესახებ	პ 2 3-4 მილიონი ქალი ამერიკაში თავისი ქმრის ან პარტნიორის მხრიდან ბანიცდის კალაღობას
პ 3 120 000 ქალისა და ბავშვის ტრეფიკინგი ხორციელდება დასავლეთ ევროპაში ყოველ წელს	პ 4 130 მილიონი ქალი და გოგონა არის გენიტალიერების დამახინჯების მსხვერპლი
პ 5 ბოსნიაში და კონგოს დემოკრატიულ რესპუბლიკასა და აღმოსავლეთ ტიმორზე ქალებისა და გოგონების ბაუპატიურება ომის იარაღად გამოიყენებოდა	პ 6 გოგონები იმ ბავშვების 2/3 შეადგენენ, ვინც შერ იღებს დაწყებით განათლებას
პ 7 ქალები მსოფლიოს საკანონმდებლო ორბანოებში აღბილები 16 % იკავებენ	პ 8 100 მილიონი გოგონა ქორწინდება სრულწლოვანებამდე მსოფლიოში არა საკუთარი სურვილით
პ 9 იმეინში ქალებს არ შეუძლიათ ქმრის ნებართვის გარეშე სახლის დატოვება	პ 10 ჰაიტიზე და სირიაში მამაკაცებს შეუძლიათ მოკლან ბრალის წაყენების გარეშე ცოლები, თუ მათ პატიოსნებაში ეჭვს შეიტანენ
პ 11 საუღის არაბეთში კანონი ქალის მიერ მანქანის ტარებას კრკალავს	პ 12 პაკისტანში სასამართლო პროცესის დროს თავისი ბაუპატიურების დასამტკიცებლად ქალს ოთხი მამაკაცი მოწმე სჭირდება

დანართი № 13

ძალადობის ციკლი ოჯახური ძალადობის დროს

დანართი № 14

მამაკაცი, რომელიც თავის ცოლს ეხმარება
მისი მონაა (გამოთქმა ინდოეთიდან)
უპატრონო სახლი იგივეა,
რაც უქმრო ქალი (შუმერული ანდაზა)
მშიშარა ბიჭმა ხელზე
სამაჯურები უნდა ატაროს (ინდოეთი)
ვინც ქალს დაუგდებს ყურს,
მოსავალს ვერ ეღირსება (ზამბია)
ქალის ადგილი
სამზარეულოშია (ა.შ.შ.)
კაცი მანქანაა,
ქალი- მანქანის სადგომი (აზიური ქვეყანა)
მახინჯი ცოლის ქმარს
გაღვიძების ეშინია (ბრაზილია)

ქმარი თავია,
ცოლი კისერი (ეს გამოთქმა ყველგან გვხვდება)
ქალის სიმორცხვე ქვეყნის ფასია,
კაცის სიმორცხვე კვერცხის ფასია (ქართული გამოთქმა)
კაცი, რომელიც ომში არ წავა,
თავზე ლეჩაქი უნდა დაიხუროს (ქართული)
გრძელი თმა და
მოკლე ჭკუა (ქართული)
გოგოს დაბადება ოჯახის გაღარიბებაა,
ბიჭისა კი გამდიდრება (არაბეთი)
ვინც ბოლო,
ის გოგო (ქართული)
ქალი უტვინო
ძვლისგან არის შექმნილი

დანართი № 15

ბენდერული /ოჯახური კალაღობის შემთხვევები

I

ქმარი უკრძალავს თავის ცოლს სწავლის გაგრძელებას და ეუბნება, რომ სამსახურსაც არ დააწყებინებს, რადგან მას საკმარისი შემოსავალი აქვს და ცოლმა კი ოჯახს და ბავშვებს უნდა მიხედოს. მაგრამ როდესაც ცოლი ფულს თხოვს ოჯახის საჭიროებებისთვის, ქმარი არ აძლევს. მას არ სჯერა, რომ ცოლი ფულს ყაირათიანად ხარჯავს და ეჭვი აქვს, რომ იგი სხვა დანიშნულებისთვის იყენებს. ქმარს სურს მთლიანად აკონტროლოს ყველაფერი, რასაც ცოლი აკეთებს და გრძნობს. ახალგაზრდა ქალი ძალიან დათრგუნულია, მან საკუთარი თავის პატივისცემა დაკარგა, თუმცა თვლის, რომ მის ქმარს აქვს ამის უფლება და ცდილობს შეეგუოს მდგომარეობას.

II

განყოფილების ყოველი სხდომის შემდეგ ჩემი უფროსი მთხოვს, რომ დავრჩე ოთახში, როცა სხვები გაველენ და თუმცა თითქოს მხოლოდ სამუშაოზე მელაპარაკება, ძალიან ახლოს მოდის და მე იძულებული ვხდები კედელს მივეყუდო. როცა სხვა არ გვისმენს იგი ასევე მეუბნება რომ “სექსუალური” ვარ. ამ ყველაფრის გამო ძალიან ცუდად ვგრძნობ თავს, მაგრამ რა ვქნა? ის ხომ ჩემი უფროსია. არ ვიცი, შეიძლება ვაზვიადებ, ბოლოს და ბოლოს მას ჩემთვის ხელიც კი არ შეუხია.

III

თემო და მაკა გარიგებით დაქორწინდნენ, თუმცა ყველას თვალში შესაფერისი წყვილი არიან. ქორწილის შემდეგ თემომ მაკა თავის სახლში წაიყვანა. თემოს სახლი სოფელშია, რომელიც მაკას მშობლებლიური სოფლიდან ძალიან ახლოა. უკვე პრევა მაკას თავისიანები არ უნახავს. არც ძველი მეგობრების ნახვის საშუალება ჰქონია. თემო ყოველთვის ეუბნება, რომ არ სცალია, რომ წაიყვანოს, მაგრამ მაკას მარტო წასვლის უფლებასაც არ აძლევს. მაკას ენატრება სახლი, თავისი ნივთები და პიანინო, რომელზეც ასე კარგად უკრავდა. დედამთილი და მამამთილი თითქმის არ ელაპარაკებიან. თემო ხშირად მოდის ნასვამი. მოჰყავს მეგობრები და სახლშიც აგრძელებენ სმას. მას მაკასთან სალაპარაკოც არა აქვს, მხოლოდ ღამე აქვს ურთიერთობა. მაკა შიშით ელოდება ღამეებს, როცა თემო მასზე ძალმომრეობს. მაკას ცხოვრება ჯოჯოხეთს გავს. ზოგჯერ ფიქრობს თავის მოკვლას.

IV

ეთო ორი შვილით უკვე ნახევარი წელია ნათესავეებთან იმალება. მისი ქმარი მთელი ეს დროა ეძებს და ყველა მის ახლობელს ემუქრება, რომ გადაბუგავს, თუ ეთოს დახმარებას აღმოუჩენენ. მას იარაღი აქვს და

ყველა ნამდვილად შეშინებულია. როდესაც ეთო სახლიდან გამოიქცა, მას სახეზე და სხეულზე ცოცხალი ადგილი არ ჰქონდა. უფროს გოგონასაც მოხვდა, როცა იგი დედას გადაეფარა. მეზობლებსაც მთელი საღამო ესმოდათ ქმრის ყვირილი, იგი ეთოს უპატიოსნებაში ადანაშაულებდა, რადგან ეთო სახლში მისმა სკოლის მეგობარმა ვაჟმა მოაცილა. ეთოს პატარა უსიამოვნებები ადრეც ჰქონია ქმართან ეჭვიანობის ნიადაგზე, მაგრამ ამ შემთხვევამ სრულიად შეცვალა ყველაფერი. ეთომ არ იცის რამდენ ხანს შეძლებს დამალვას. გუშინ მას ნათესავებმა ურჩიეს თავშესაფრისთვის მიემართა. მათ აღარ შეუძლიათ და არც სურთ ეთოს და ბავშვების ასე მალულად გაჩერება.

V

მათი ქორწინებიდან მოყოლებული, დაახლოებით ერთი წელია ლელა და კახა იცნობენ ახალგაზრდა წყვილს, რომელიც მათ სახლთან ახლოს ცხოვრობს – მარინას და დათოს. ისინი რიგრიგობით დადიან ერთმანეთთან სტუმრად.

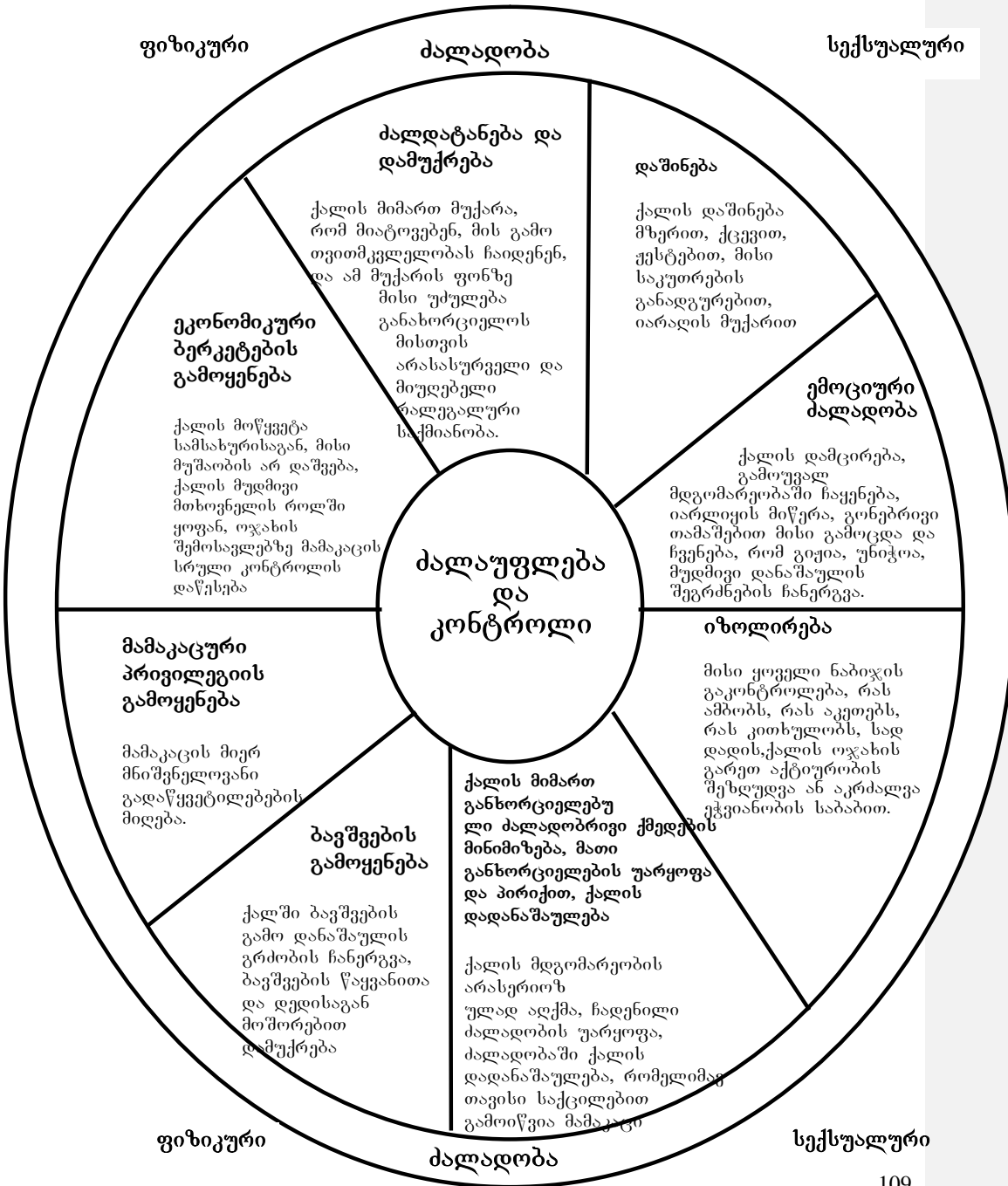
ერთ-ერთი სტუმრობისას ლელამ და კახამ რამოდენიმეჯერ შეამჩნიეს დაძაბულობა მარინასა და დათოს შორის. როდესაც ლელა ცდილობდა ეკითხა მარინასთვის ამის შესახებ, მარინა არ პასუხობდა, ან ნერვიულად ამტკიცებდა, რომ ის და დათო ბედნიერად ცხოვრობენ. ლელას არ სჯერა თავისი მეგობრის, მაგრამ დაჟინებით არ ეკითხება.

ერთ დილას, მაღაზიაში მიმავალმა ლელამ გადაწყვიტა მცირე ხნით მარინასთან შეველო. როდესაც მარინას კარებს მიუახლოვდა, მან ავეჯის ვარდნისა და დამსხვრევის მაგვარი ხმაური გაიგო. შეშინებულმა ლელამ კარზე დააკაკუნა და სთხოვა, რომ ბინაში შეეშვათ. იცადა რა ხუთი წუთი, იგი მიხვდა, რომ მარინა და დათო ჩხუბობდნენ და შეეშინდა მარინას გამო. როდესაც შემფოთებული ლელა წასვლას აპირებდა, მას კარს მიღმა ხმაური მოესმა და სუსტი ოხვრა - „არ დამარტყა“. მან მარინას ხმა იცნო.

ლელა გაიქცა სახლში, რათა კახასთვის ეცნობებინა რაც შეიტყო. იგი თვლის, რომ მათ რაიმე უნდა მოიმოქმედონ, რათა მარინა დათოსგან დაიცვან. კახამ გულდასმით მოუსმინა მას, მაგრამ შეახსენა, რომ კაცის სახლი მისი სამფლობელოა და სხვებს არა აქვთ იქ შეჭრის უფლება. კახას სურს, რომ მომავალი სადილისას პირისპირ ჰკითხოს დათოს, აქვს თუ არა მას ოჯახური პრობლემები. ლელა კი მიიჩნევს, რომ უფრო აქტიური მოქმედებაა საჭირო, რათა მარინა გადაარჩინონ და შესაძლოა მისი ოჯახიც შეინარჩუნონ.

ძალაუფლებისა და კონტროლის ბორბალი

შეფასების ფორმები

№1

ღღის შეფასების კითხვარი

თარიღი:

1. რამდენად ღირებული იყო თქვენთვის ტრენინგის დღეგანდელი ღღე? (ბოლოვთ შეფასებთ 5-ბალანი სკალით, 1 = სეროოდ არ იყო ღირებული, 5 = ძალზე ღირებული იყო.)

1—————2—————3—————4—————5

2. ბაიხსენეთ სამი რამ, რაც სამომავლოდ გამოგაღებავთ:

ა)

ბ)

ბ)

3. ბოლოვთ, გაგვიზიარეთ ნებისმიერი კომენტარი, ან რეკომენდაცია.

№2

ტრენინგის შეფასების კითხვარი

1. რამდენად სასარგებლო იყო ტრენინგი თქვენთვის?

- არ იყო სასარგებლო სასარგებლო იყო ძალიან სასარგებლო იყო

2. ტრენინგის შედეგად:

ა) მივიღე ცოდნა ბუნდერულ კალაღობასთან დაკავშირებით

- დიახ არა არ ვიცი

ბ) შევიძინე ტრენინგის ჩატარების უნარ-ჩვევები

- დიახ არა არ ვიცი

გ) შევძლებ ცოდნის გავრცელებას ბუნდერული კალაღობისაგან თავისუფალი საზოგადოების ბანვითარებისათვის

- დიახ არა არ ვიცი

3. ტრენინგზე წარმოდგენილი საკითხებიდან რომელი იყო თქვენთვის ყველაზე საინტერესო, მნიშვნელოვანი?

4. რამდენად მოგეწონათ ტრენერების ბუნდის მუშაობა?

- არ მოგეწონა მოგეწონა ძალიან მოგეწონა

5. ტრენერები:

ა) კარგად იყენებ მომზადებულ

- დიას არა

ბ) იყენებდნენ თვალსაჩინოებას

- დიას არა

გ) ხელს უწყობდნენ ჯგუფის მონაწილეობას/დისკუსიებს

- დიას არა

დ) რაციონალურად იყენებდნენ დროს

- დიას არა

6. თქვენი აზრით, რისი გაუმჯობესება შეიძლება პროგრამაში?

7. სხვა კომენტარი

ლექსიკონი

აბრმისა ფსიქოლოგიაში, სოციალურ და ბიპევიორისტულ მეცნიერებებში აგრესია წარმოადგენს ქმედებას, რომლის მიზანია მოწინააღმდეგისათვის ტკივილის მიყენება ან დაზარალება. აგრესიის მრავალი სხვადასხვა ფორმა არეხეობს ფიზიკური, მენტალური ან ვერბალური.

ადამიანის უფლებები სამართლებრივი კონცეფცია განსაზღვრული საკანონმდებლო სისტემის მიერ. იგი ადამიანისათვის მინიჭებულ უპირატესობას გულისხმობს. როგორც მორალური კონცეფცია კი, მასში მოიაზრებს, რაც სამართლიანი და ღირსეულია. ზოგადი უფლებები: სიცოცხლის, კანონის წინაშე აღიარებისა და თანასწორობის, წამებისა და ძალადობისაგან დაცვის უფლება ძირითადი თავისუფლებებია: რწმენის, რელიგიის და აზრის. გამოხატვის თავისუფლება მოიცავს: შეკრების, ინფორმაციისა და იდეების მიღებისა და გადაცემის უფლებას.

არაპალაობა **ფილოსოფია**, თეორია და პრაქტიკა, რომელიც ითვალისწინებს ძალის გამოყენების გარეშე კონფლიქტებისა და კონფლიქტური სიტუაციების დარეგულირებას, ბრძოლის წარმოებას არაძალადობრივი მეთოდებით. არაძალადობის ფილოსოფია სათავეს განდის მოღვაწეობასა და მოძღვრებაში იღებს.

ბენდირი სოციალურად კონსტრუირებული სქესი. წარმოადგენს კულტურაში ჩამოყალიბებული თვისებების, სოციალური ქცევებისა და როლების ერთობლიობას, რომელიც მიეწერება ქალსა და მამაკაცს.

ბენდირული ძალადობა მამაკაცის მიერ ქალის მიმართ განხორციელებული ძალადობრივი ქცევა, იმის გამო რომ ის ქალია, მისი სტატუსიდან, როლიდან, ტრადიციებიდან გამომდინარე

ბლოკალიზაცია თანამედროვე მსოფლიოს პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული მდგომარეობა, რომელიც ხასიათდება ინფორმაციისა და ფინანსების, საქონლისა და მომსახურების უსწრაფესი მოძრაობით, ღია საზღვრებითა და სახელმწიფოებს შორის ურთიერთდამოკიდებულების ზრდით.

დემოკრატია დემოკრატიული მმართველობის თანამედროვე გაგება, სულ ცოტა, ხუთ კრიტერიუმს უნდა აკმაყოფილებდეს: 1. ეფექტური მონაწილეობა; 2. თანასწორი კენჭისყრა; 3. ინფორმირებულობაზე დაფუძნებული გაგება; 4. დღის წერივის კონტროლი; 5. საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ჩართულობა. დემოკრატიის კლასიკური თეორიის მიხედვით, დემოკრატია არის მმართველობის ფორმა, რომელიც მოქალაქეობის კონცეფციას ეფუძნება და მოქალაქეების პოლიტიკურ ცხოვრებაში აქტიურ ჩართულობას გულისხმობს. ტერმინი “დემოკრატია” ბერძნული სიტყვაა და ხალხის მმართველობას ნიშნავს.

დისკრიმინაცია: ცალკეული ადამიანების, თუ ადამიანთა ჯგუფების დაქვემდებარების ან მათ მიმართ უარყოფითი დამოკიდებულების ნებისმიერი ფორმა, რომელიც ეფუძნება ისეთ მახასიათებლებს, რომლებიც მიუღებელი ან შეუსაბამოა მათი ცხოვრების პირობებთან. ნიშნავს ნებისმიერ განსხვავებას, გამორიცხვას, აკრძალვას ან უპირატესობის მინიჭებას, რომელსაც საფუძვლად უდევს სქესი, რასა, ნაცონანლობა, ენა, რელიგია, პოლიტიკური შეხედულებები, ასაკი ან რაიმე სხვა სტატუსი და რომლის მიზანია (ასევე, შედეგად), გავლენა მოახდინოს ადამიანის უფლებებით და თავისუფლებებით სარგებლობაზე.

თანასწორობა: პოლიტიკური დოქტრინაა, რომლის მიხედვითაც ადამიანები თანასწორნი არიან მათი კანის ფერის, რელიგიური მრწამსის, სქესის მიუხედავად, ისინი კანონის წინაშე თანასწორნი არიან. მათ თანასწორი შესაძლებლობები უნდა ჰქონდეთ. ისინი პოლიტიკური, სოციალური, კულტურული და სამოქალაქო უფლებებით თანასწორად უნდა სარგებლობდნენ.

იდეოლოგია: შეხედულებაა ჩამოყალიბებული სისტემა, რომელიც თავის გამოხატულებას პოლიტიკურ დოქტრინებში ჰპოვებს.

მედიაციის კულტურა ძალადობისა და ომის ალტერნატივა.

- მშვიდობის კულტურა გულისხმობს:
- მტრის ხატის ნაცვლად – ურთიერთგაგებას, შემწეობასა და სოლიდარობას;
- შეიარაღების ნაცვლად –საყოველთაო და კონტროლირებად განიარაღებას;
- ავტორიტარული მთავრობის საწინააღმდეგოდ – დემოკრატიულ მონაწილეობას;
- ინფორმაციის გასაიდუმლოებისა და პროპაგანდის ნაცვლად – ინფორმაციის თავისუფალ მოძრაობასა და გაზიარებას;
- ძალადობის ნაცვლად – დიალოგს, მოლაპარაკებებს, კანონის უზენაესობას და აქტიურ არაძალადობრივ ქმედებებს;
- მამაკაცების დომინირების ნაცვლად – ქალების თანასწორობას;
- ომისთვის განათლების ნაცვლად – განათლებას მშვიდობისათვის;
- სუსტის ექსპლუატაციის სანაცვლოდ – მშვიდობის ეკონომიკას, მდგრად განვითარებას.

რასიზმი: რეაქციული იდეოლოგია, რომელიც დაფუძნებულია ადამიანთა რასის ვითომდა ბუნებრივ, ბიოლოგიურ, წინასწარგანსაზღვრულ არაერთფასოვნებასა და მათ დაყოფაზე "მაღალ – დაბალ", "სრულფასოვან – არასრულფასოვან" რასებად, რაც ერთი რასის მეორეზე ბატონობის საფუძველს იძლევა.

სამსიზმი: ადამიანთა დისკრიმინაცია სქესის საფუძველზე.

სტერეოტიპი: ეს არის სქემატური ხატი ან წარმოდგენა სოციალურ მოვლენაზე, ობიექტზე, პიროვნებაზე, რომელიც შექმნილია სოციალური პირობებისა თუ პირადი გამოცდილების საფუძველზე. იგი ემოციურად არის შეფერილი. სტერეოტიპი განწყობის შემადგენელი ნაწილია. ხშირად იგი "განწყობასთან" დაკავშირებული მოძველებული, ახირებული წარმოდგენაა

ტერორიზმი: არაერთჯერადი ძალადობრივი ქმედება, რომელსაც ახორციელებს არაღებულურ ან ნახევრად ლეგალურ მდგომარეობაში მყოფი პირი, პირთა ჯგუფი ან ის პირები, რომლებიც მოქმედებენ სახელმწიფოს სახელით პოლიტიკური ან სისხლისსამართლებრივი მიზეზებით ან მხოლოდ იმისათვის, რომ მათთვის მიუღებელია არსებული სამყარო. წინასწარგანსაზღვრული პოლიტიკური მკველვლობებისაგან განსხვავებით, ძალადობა არ არის ტერორიზმის მიზანი. ადამიანები ძალადობის მსხვერპლი შემთხვევით ან შერჩევით ხდებიან (როგორც ერთგვარი წარმომადგენლები ან სიმბოლოები). ტერორისტული აქტი ერთგვარი გაფრთხილება ან ნიშანია. ურთიერთობა ტერორისტებს, საზოგადოებასა და მათ მსხვერპლს შორის ძალადობასა და მუქარაზეა დაფუძნებული. ტერორისტები ძირითადად ადამიანებით მანიპულირებენ.

ტოტალიტარიზმი: აბსოლუტური ძალაუფლების პოლიტიკური იდეოლოგია. სახელმწიფო სოციალიზმი, კომუნიზმი, ნაციზმი, ფაშიზმი და ისლამური ფუნდამენტალიზმი ტოტალიტარიზმის არცთუ ისე დიდი ხნის გამოვლინებებია. ტოტალიტარული სახელმწიფო, რომლის მმართველობის სისტემა არ არის შეხედული კონსტიტუციურად ან არ არის შეკავებული სხვა ძალების მიერ (ეკლესია, პროფკავშირები, ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოები). ასეთ სახელმწიფოში ხელისუფლება არ მიმართავს არჩევნებს. სახელმწიფო ერევა და აკონტროლებს სოციალური ცხოვრების ყველა დონეს: ოჯახს, რელიგიას, ბიზნესს, კერძო საკუთრებას თუ სოციალურ ურთიერთობებს. ტოტალიტარული რეჟიმი ადამიანის უფლებების ყველაზე სერიოზული დამრღვევია.

ტრეფიკინგი: საერთაშორისო კოვენანტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ განსაზღვარეს ტრეფიკინგის არსს, და ადგენს რომ ამ შემთხვევაში ირღვევა

ადამიანის თავისუფლება და უსაფრთხოება, რადგანაც პირი იმყოფება არაადამიანური მოპყრობის, მონობის და იძულებითი შრომის პირობებში. ტრეფიკინგის მსხვერპლი არის ადამიანი, რომელიც გადაჰყავთ ერთი ქვენიდან მეორეში, ან ქვეყნის შიგნით, მონობის ან დამონების მიზნით. ტრეფიკინგის დანაშაული სამ ელემენტს შეიცავს:

- ამგავრი ადამიანების შეგროვება, ტრანსპორტირება, გადაძალვა ან მიღება;
- დაშინება, ძალადობა ან ძალის გამოყენების გარეშე მოტყუებით გადაყვანა;

ემსკლოტაცია, განსაკუთრებით ძალდატანებითი მუშაობა სამშენებლო, სასოფლო-სამეურნეო და საყოფაცხოვრებო სექტორში, ასევე ძალდატანებით შემწეობის თხოვნა, პროსტიტუცია და სექსუალური ძალადობის სხვა ფორმები.

ქსენოფობია: 1. მტრობის გაძლიერებული განცდა ან აკვიტებული შიში უცნობი ადამიანების მიმართ; 2. მტრული დამოკიდებულება ყველაფერი უცხოის თუ სხვა ეთნიკური წარმომავლობის მქონე ადამიანთა მიმართ, რაც ხშირად ვლინდება ყოველგვარი უცხოის – ენის, ცხოვრების წესის, აზროვნების სტილისა და ა.შ. მიუღებლობაში.

ქსენოფილია: შედარებით ახალი მოვლენა და ცნება. ფართო გაგებით, ქსენოფილია (ბერძ. ხენოს – უცხო, ჰილელ – მიყვარს) – ეს არის სიყვარული ყველაფერი უცხოის მიმართ. ქსენოფილი არის ადამიანი, რომელსაც იზიდავს ყველაფერი უცხო, განსაკუთრებით უცხო ადამიანები, მათი მანერები, ჩვევები, კულტურა და ტრადიციები.

ძალადობა: ნებისმიერი ძალადობის აქტი, რომელიც გამოიწვევს ან შეუძლია გამოიწვიოს ფიზიკური, სქესობრივი ან ფსიქოლოგიური ზიანი. ძალადობა შეიძლება ხორციელდებოდეს დაშინება/მუქარის მსგავსი ქმედებებით, იძულებით ან ნებისმიერი სხვა ქმედებით, რომელსაც მოჰყვება თავისუფლების შეზღუდვა საზოგადოებრივ ან პირად ცხოვრებაში.

ოჯახური ძალადობა: ოჯახური ძალადობა გენდერული ძალადობის კერძო ფორმაა. მისი განსაკუთრებული მახასიათებელია, რომ ესაა აგრესიული და მკონტროლებელი ქცევა, რომელსაც ოჯახში ერთი წევრი მეორის მიმართ ჩადის.

სემსუალური ჰარასმენტი: ზოგადად, ჰარასმენტი გულისხმობს შეურაცმყოფელ ქმედებებს ან კომენტარს. სექსუალური ჰარასმენტი კი, არის სექსუალური ხასიათის არასასურველი და ძალდატანებითი ქმედება, კომენტარი, შეთავაზება, მუქარა, შეტევა ან შევიწროვება, ტიპიურ შემთხვევებში სამუშაო ადგილზე, როდესაც უარის თქმა მსხვერპლისათვის არასასურველი და შესაძლოა არასასურველი შედეგით დამთავრდეს

